

LOKALNA RAZVOJNA STRATEGIJA LAG-a Međimurski doli i bregi ZA RAZDOBLJE 2023. – 2027.

OVAJ PROJEKT SUFINANCIRAN JE SREDSTVIMA EUROPSKE UNIJE
Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj
Podmjera 19.1. »Pripremna pomoć« – provedba tipa operacije 19.1.1. »Pripremna pomoć«
Mjera 19 »Potpora lokalnom razvoju u okviru inicijative LEADER
(CLLD – Lokalni razvoj pod vodstvom zajednice)«
LOKALNA AKCIJSKA GRUPA MEĐIMURSKI DOLI I BREGI

PROGRAM RURALNOG RAZVOJA 2014.-2020. (2021. i 2022.)
Udio sufinanciranja: 90% EU, 10% RH
Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj: Europa ulaže u ruralna područja

Verzija: 1.2. (rujan 2025.)

POPIS KRATICA

AGRONET	Elektronička aplikacija namijenjena za pomoć poljoprivrednim gospodarstvima i ostalim korisnicima u ostvarivanju prava na potpore u poljoprivredi
ARKOD	Sustav identifikacije zemljišnih parcela
APPRRR	Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju
CLLD	eng. <i>Community Led Local Development</i> - Lokalni razvoj vođen lokalnom zajednicom
DZS	Državni zavod za statistiku
EU	Europska unija
EPFRR	Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj
ESIF	Europski strukturni i investicijski fondovi
HGK	Hrvatska gospodarska komora
HOK	Hrvatska obrtnička komora
IKT	Informacijsko-komunikacijske tehnologije
IT	Informacijske tehnologije
JLS	Jedinica lokalne samouprave
LAG	Lokalna akcijska grupa
LEADER	Program Europske unije za razvoj ruralnih područja fran. <i>Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale</i>
LRS	Lokalna razvojna strategija
MRRFEU	Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije
OCD	Organizacije civilnog društva
OPG	Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo
PRR	Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014. - 2020.
PG	Poljoprivredno gospodarstvo
PP	Park prirode
RH	Republika Hrvatska
SOPG	Samoopskrbno poljoprivredno gospodarstvo
SP ZPP	Strateški plan Zajedničke poljoprivredne politike Republike Hrvatske 2023. - 2027.
TZ	Turistička zajednica
ZPP	Zajednička poljoprivredna politika EU-a

SADRŽAJ

UVOD	6
1. OPIS PODRUČJA KOJE OBUHVAĆA LRS.....	7
1.1. Osnovne zemljopisne značajke područja LAG-a.....	7
1.1.1. Područje LAG-a.....	7
Slika 1. Karta LAG područja s vidljivim granicama JLS-ova u LAG-u.....	8
Slika 2: Karta položaja LAG-a na karti Republike Hrvatske.....	8
Tablica 1: Osnovni podaci o LAG-u.....	9
1.1.2. Geomorfološke i klimatske karakteristike na području LAG-a.....	9
1.1.3. Kulturna, povijesna i prirodna baština na području LAG-a	10
1.1.3.1. Kulturno-povijesna baština.....	10
Tablica 2: Zaštićena kulturno-povijesna baština na području LAG-a.....	12
1.1.3.2. Prirodna baština na području LAG-a.....	13
Tablica 3: Zaštićeni prirodni lokaliteti na području LAG-a	14
Slika 3: Ekološka mreža Natura 2000 na području LAG-a.....	15
1.1.4. Stanje komunalne infrastrukture na području LAG-a.....	16
Tablica 4: Stanje komunalne infrastrukture na području LAG-a.....	17
1.1.5. Stanje društvene infrastrukture na području LAG-a	17
Tablica 5: Stanje društvene infrastrukture na području LAG-a.....	19
1.2. Gospodarske značajke područja LAG-a	19
Tablica 6: Osnovni razvojni pokazatelji LAG područja.....	22
Tablica 7: Broj osoba zaposlenih u pravnim osobama po djelatnosti (NKD 2007) u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a	23
Tablica 8: Poduzetnici u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a.....	23
Tablica 9: Obrti u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a	23
Tablica 10: Struktura poljoprivrednih gospodarstva na području LAG-a	24
Tablica 11: Veličina poljoprivrednih gospodarstva na području LAG-a.....	24
Tablica 12: Poljoprivredne i šumske površine na području LAG-a	25
Tablica 13: Brojno stanje stoke na području LAG-a	26
Tablica 14: Dolasci turista i noćenja u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a.....	27
Tablica 15: Dobna struktura nezaposlenih na području LAG-a.....	28
Tablica 16: Dobna struktura zaposlenih na području LAG-a.....	29
1.3. Demografske značajke LAG područja.....	30
Tablica 17: Natalitet, mortalitet i vitalni indeks na području LAG-a	31
Tablica 18: Obrazovna struktura stanovništva na području LAG-a	32
2. REZULTATI PROVEDBE LRS U RAZDOBLJU 2014. – 2022.....	33

Tablica 19: Rezultati provedbe LRS u razdoblju 2014. – 2022. i provedbe drugih projekata	34
3. OPIS UKLJUČENOSTI LOKALNIH DIONIKA U IZRADU LRS.....	36
3.1. Opis partnerstva.....	36
Tablica 20: Članovi LAG-a (cjelokupno članstvo LAG-a)	37
Tablica 21: Tijelo LAG-a nadležno za donošenje odluka koje su vezane za sadržaj i provedbu LRS – predstavnička SKUPŠTINA LAG-a	37
Tablica 22: Tijelo LAG nadležno za odabir projekata na LAG natječaju – UPRAVNI ODBOR LAG-a.....	37
3.2. Opis tijeka izrade LRS i sudjelovanja različitih interesnih skupina u izradi LRS	37
Tablica 23: Događaji i sudionici tijekom izrade LRS	38
4. ANALIZA RAZVOJNIH POTREBA I POTENCIJALA PODRUČJA.....	39
4.1. Rezultati analize stanja područja na temelju SWOT analize	39
5. OPĆI CILJEVI, SPECIFIČNI CILJEVI I INTERVENCIJE LRS	43
5.1. Prikaz potreba LAG područja.....	43
Tablica 25: Potrebe LAG područja.....	45
5.2. Opis općih i specifičnih ciljeva LRS	46
Tablica 26: Opći i specifični ciljevi LRS	46
OC LRS: Integrativan razvoj područja LAG-a.....	47
SC1: Razvoj i promicanje poduzetničke dinamike i ljudskih potencijala za nova i održiva radna mjesta	47
SC 2 : Povećanje kvalitete života i očuvanje resursa u lokalnim zajednicama	48
5.3. Opis intervencija LRS uključujući projekte suradnje	48
Tablica 27: Intervencije u LRS.....	48
Tablica 28: Projekti suradnje	51
Tablica 29: Opis intervencija	53
5.4. Opis procesa odabira projekata na LAG natječajima	67
1.Priprema i objava LAG Natječaja	67
5.5. Usklađenost LRS sa ZPP	68
Tablica 30: Usklađenost LRS sa SP ZPP	68
6. KAPACITET LAG-a ZA PROVEDBU LRS	69
6.1. Kapacitet LAG-a za upravljanje LAG-om i provedbom LRS	69
Tablica 31: Kapacitet LAG-a za upravljanje LAG-om i provedbu LRS	70
6.2. Opis praćenja (monitoring) i procjene (evaluacija) provedbe LRS	70
Tablica 32: Plan pokazatelja – pokazatelji rezultata ZPP	72
7. FINACIJSKI I AKCIJSKI PLAN PROVEDBE LRS.....	73
7.1. Financijski plan provedbe LRS	73
Tablica 33: Financijski plan provedbe LRS	73

7.2. Akcijski plan provedbe LRS	74
Tablica 34: Akcijski plan provedbe LRS.....	74
PRILOZI	75
Prilog 1.	75
Tablica 1: Popis JLS i naselja s brojem stanovnika po naseljima u LAG-u Medimurski doli i bregi	75
Prilog 2.	78
Slika 3.a: Regionalni park Mura-Drava na području LAG-a	78
Prilog 3.	79
SWOT ANALIZA LAG-a - proširena	79
Prilog 4.	84
Potencijalni doprinos horizontalnim aspektima SP ZPP-a/prioritete	84
Područja potencijalnih projekata javnog sektora	88
Prilog 5.	90
Popis projektnih prijedloga civilnog i gospodarskog sektora.....	90
Popis projektnih prijedloga javnog sektora	91
Prilog 6. Literatura	94

UVOD

Lokalna akcijska grupa Međimurski doli i bregi predstavlja poseban oblik javno-privatnog partnerstva koji okuplja različite predstavnike iz javnog, civilnog i gospodarskog sektora. Kao organizacija civilnog društva LAG je osnovan 22. listopada 2012. godine, na temelju LEADER principa kojemu je osnovni cilj na lokalnoj razini potaknuti različite dionike na uključivanje u proces stvaranja i provedbe strategija održivog ruralnog razvoja. LEADER principi temelje se na nekoliko osnovnih načela kojima se potiče umrežavanje i suradnja te uspostava lokalnih partnerstva koji se baziraju na ravnopravnosti i solidarnosti. LAG prema navedenim principima okuplja predstavnike javnog, gospodarskog i civilnog sektora s objedinjenog područja sedamnaest (17) JLS, zapadnog i središnjeg dijela Međimurske županije, grad Čakovec i grad Mursko Središće te općine Belica, Dekanovec, Domašinec, Gornji Mihaljevec, Mala Subotica, Nedelišće, Podturen, Pribislavec, Selnica, Strahoninec, Sveti Juraj na Bregu, Sveti Martin na Muri, Šenkovec, Štrigova i Vratišinec s ciljem uspostave partnerstva svih sektora i povezivanja svih razvojnih aktivnosti i projekata na području na kojem je osnovan LAG.

Lokalna razvojna strategija (LRS) LAG-a Međimurski doli i bregi temeljni je strateški i plansko-razvojni dokument integriranog teritorijalnog razvoja područja LAG-a s kojim ćemo ostvariti željenu budućnost. Svrha LRS je provedba programa LEADER/CLLD u okviru Strateškog plana Zajedničke poljoprivredne politike EU usmjerene integriranom razvoju ruralnih područja koji vodi lokalna zajednica u programskom razdoblju 2023.-2027., a provodi se u svrhu ostvarenja cilja 5. Kohezijske politike Europske unije (EU) „Europa bliža građanima poticanjem održivog i integriranog razvoja svih vrsta područja i lokalnih inicijativa“ za programsko razdoblje 2021.-2027. LRS sadrži osnovne smjernice za realizaciju razvojnih intervencija na lokalnoj razini putem projekata koji odgovaraju specifičnim razvojnim potrebama lokalne zajednice i koji, na najbolji način, doprinose integralnom i održivom razvoju područja LAG-a Međimurski doli i bregi.

U pripremi i izradi LRS ključnu ulogu imali su predstavnici dionika iz svih interesnih skupina – gospodarske, civilne i javne, odnosno iz gospodarskog, javnog i civilnog sektora. Cijeli proces izrade LRS zasnovan je na partnerskom pristupu i na načelima LEADER-a. U provedbi konzultacija sa širokim krugom razvojnih dionika održane su interaktivne radionice, sastanci, konzultacije na kojima su razmijenjene razvojne potrebe kao i dosadašnja iskustva u potpori razvoju područja LAG-a. Analizirano je sadašnje stanje LAG-a po svim važnim područjima života, određene su zajedničke osobnosti koje povezuju LAG, problemi i modeli njihovog rješavanja te određena vizija *LAG-a kao poželjne sredine za život i rad – sredine sretnih ljudi, razvijenog poduzetništva i poljoprivrednih gospodarstava te prepoznatljive i gostoljubive turističke destinacije očuvane prirodne, kulturne i tradicijske baštine.*

Za utvrđivanje fokusa intervencija, odnosno njihova obuhvata, provedena je anketa koja je ujedno bila podloga za definiranje razvojnih potreba.

LRS izrađena je u skladu sa *Strateškim planom Zajedničke poljoprivredne politike Republike Hrvatske 2023. – 2027. (SP ZPP)*, intervencijom 77.06 *Potpora LEADER/CLLD pristupu* te prema *Uputi za izradu intervencija* i *Obrascu za izradu lokalne razvojne strategije LAG-a za razdoblje 2023.-2027.*, dokumentima donesenim od strane Ministarstva poljoprivrede. Također, Lokalna razvojna strategija usklađena je sa *Planom razvoja Međimurske županije do 2027. godine*, kao i drugim relevantnim razvojnim dokumentima nadređene regionalne i nacionalne te EU razine.

Skupština LAG-a Međimurski doli i bregi, je na sjednici održanoj 13. rujna 2023. godine usvojila Lokalnu razvojnu strategiju LAG-a Međimurski doli i bregi za programsko razdoblje 2023.-2027.

1. OPIS PODRUČJA KOJE OBUHVAĆA LRS

1.1. Osnovne zemljopisne značajke područja LAG-a

1.1.1. Područje LAG-a

LAG Međimurski doli i bregi obuhvaća zapadni i središnji dio Međimurja, a cijelo područje LAG-a administrativno pripada Međimurskoj županiji, površinom najmanjoj županiji na krajnjem sjeverozapadu Hrvatske.

U sastavu LAG-a nalazi se **17 jedinica lokalne samouprave** i to gradovi Čakovec i Mursko Središće te općine Belica, Dekanovec, Domašinec, Gornji Mihaljevec, Mala Subotica, Nedelišće, Podturen, Pribislavec, Selnica, Strahoninec, Sveti Juraj na Bregu, Sveti Martin na Muri, Šenkovec, Štrigova i Vratišinec. Time je u sastavu LAG-a Međimurski doli i bregi 17 od 25 JLS Međimurske županije (2/3 grada i 17/22 općine).

Na području LAG-a nalazi se ukupno **108 naselja s 81.334 stanovnika** prema Popisu stanovništva 2021. godine. LAG se prostire na površini od **503,83 km²** što je 69,09 % teritorija županije (površina županije 729,25 km²).

Međimurska županija najgušće je naseljena županija u Hrvatskoj uz Grad Zagreb s gustoćom 144,26 st/km², dok je **gustoća naseljenosti na području LAG-a 158,08 st/km²**.

Površinom najveće su JLS koje imaju i najveći broj stanovnika, a to su na području LAG-a grad Čakovec (27.122 stanovnika na 72,80 km²) te općina Nedelišće (11.017 stanovnika na 58,04 km²). Najmanje površinom su općina Dekanovec (6,02 km²) koja ima i najmanje stanovnika (739 stanovnika), zatim općina Strahoninec (8,39 km²) te općina Šenkovec (9,06 km²) koje obje imaju nadprosječnu gustoću naseljenosti zbog prigradskog položaj, 309,00 i 298,90 st/km². Općina Gornji Mihaljevec je najslabije naseljena JLS unutar LAG-a s 54,15 st/km² čemu je uzrok izrazito pogranični položaj. Što se tiče broja kućanstava, logičnim slijedom najveći broj ima grad Čakovec (9.389 kućanstava), a najmanji općina Dekanovec (218 kućanstava). Osnovni podaci o LAG-u navedeni su u **Tablici 1**.

Gradovi Čakovec i Mursko Središće zauzimaju 21,17% ukupnog teritorija LAG-a i u njima živi 40,54% stanovnika područja LAG-a.

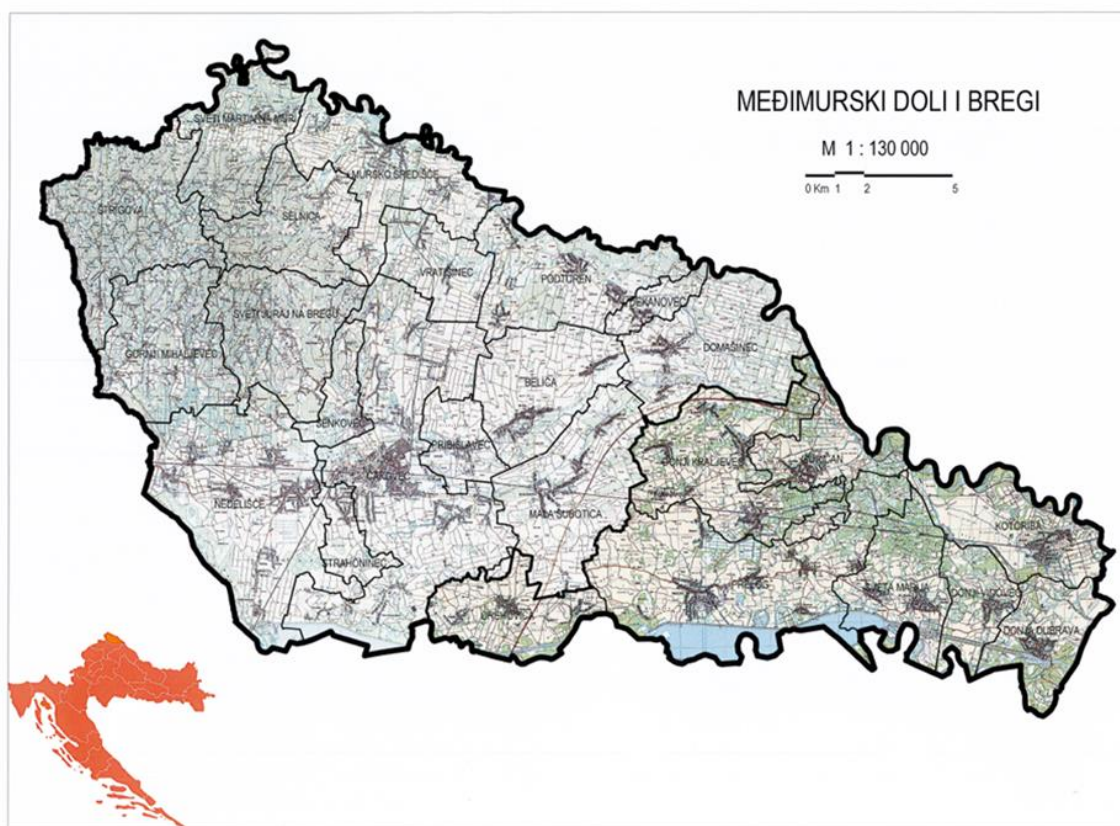
Cijelo područje LAG-a se može okarakterizirati kao pogranično jer se 8 od ukupno 17 JLS-a nalazi uz granicu s Republikom Slovenijom i Republikom Mađarskom, a kompletno područje je u radijusu od 20 km do državne granice.

Što se tiče prirodnog položaja, sa sjeverne strane područje LAG-a omeđeno je rijekom Murom koja predstavlja prirodnu granicu s R. Slovenijom i R. Mađarskom, a s južne strane rijekom Dravom koja razgraničava Varaždinsku i Međimursku županiju.

Prema Prostornom planu Međimurske županije, definirana je mreža i razmještaj središnjih naselja prema važnosti i sadržaju centralnih funkcija, a s ciljem uravnoteženog razvoja cjelokupnog prostora Županije. Područje LAG-a obuhvaća Čakovec koji je županijsko središte te regionalno središte sjeverne Hrvatske zbog brojnih centralnih funkcija i sadržaja te velikog gravitacijskog utjecaja, velikog broja dnevnih migranata i velikog broja radnih mjesta u odnosu na broj stanovnika. Grad Mursko Središće je manje regionalno središte koje kontinuirano razvija nove centralne, odnosno urbane funkcije (upravne, društvene, trgovačke), a pripada u male gradove Hrvatske. Područna središta, koja imaju ulogu žarišta razvoja i izvan granica JLS-a, su Domašinec, Mala Subotica, Nedelišće i Štrigova, a uloga im je ravnomjerni razvoj područja s manjim dijelom centralnih funkcija. Inicijalna razvojna središta, tj. lokalna središta su Gornji Mihaljevec, Pleškovec – Lopatinec, Podturen, Selnica, Sveti Martin na Muri i Vratišinec. Ostala općinska središta s užom zonom utjecaja su Belica, Dekanovec, Pribislavec, Strahoninec i Šenkovec.

Sjedište LAG-a nalazi se u Nedelišću od 2013. godine gdje je smješten i jedini ured.

Slika 1. Karta LAG područja s vidljivim granicama JLS-ova u LAG-u

Izvor: LAG Medimurski doli i bregi

Slika 2: Karta položaja LAG-a na karti Republike Hrvatske

Izvor: LAG Medimurski doli i bregi

Tablica 1: Osnovni podaci o LAG-u

Osnovni statistički podaci o LAG-u							
Naziv JLS	Broj stanovnika u JLS	Naselja iz JLS u sastavu LAG-u	Broj stanovnika u naselju	Površina JLS km²	Gustoća stanovnika u JLS (stan/km²)	Broj kućanstava u JLS	
Belica	2.822	2	Navedeno u Prilogu I.	27,67	101,99	826	
Čakovec	27.122	14		72,80	372,55	9.389	
Dekanovec	739	1		6,02	122,76	218	
Domašinec	1.923	2		35,33	54,43	598	
Gornji Mihaljevec	1.740	12		32,13	54,15	556	
Mala Subotica	4.344	6		41,46	104,78	1228	
Mursko Središće	5.855	5		33,88	172,82	1.863	
Nedelišće	11.017	11		58,04	189,82	3.381	
Podturen	3.517	6		31,96	110,04	1.126	
Pribislavec	2.963	1		10,99	269,61	826	
Selnica	2.636	10		25,01	105,40	864	
Strahoninec	2.598	1		8,39	309,65	825	
Sveti Juraj na Bregu	4.929	9		30,30	162,67	1.584	
Sveti Martin na Muri	2.391	14		25,25	94,69	797	
Šenkovec	2.708	2		9,06	298,90	885	
Štrigova	2.357	10		39,31	59,98	801	
Vratišinec	1.673	2		16,23	103,08	531	
Ukupno LAG	81.334	108		503,83	158,08	26.298	
Osobna iskaznica LAG-a							
OIB	86834640417						
Adresa sjedišta	Maršala Tita 60, 40305 Nedelišće						
Adresa podružnica	n/p						
Kontakt telefon	+385 (0)91 534 9266						
Kontakt e-mail	lag.mdib@gmail.com						
Mrežna stranica	https://lag-medjimurskidoliibregi.hr/						

Izvor: Državni zavod za statistiku – osnovni statistički podaci o LAG-u

1.1.2. Geomorfološke i klimatske karakteristike na području LAG-a

Međimurje se prema geomorfološkim karakteristikama dijeli na Donje i Gornje Međimurje, a obje cjeline zastupljene su i na području LAG-a.

Donje Međimurje je nizinski dio kojeg čini dravsko-murska riječna dolina visine do 200 m. Gornje je brdovito područje Međimurskih gorica s najvišim vrhom Cimermanovim brijegom visine 345 m, a prirodni je nastavak Slovenskih Gorica. Specifičnost ovog prostora jest rebrasti reljef raščlanjen brojnim potočnim dolinama. Zbog svoje raščlanjenosti i položenosti u smjeru jugoistoka, većina padina je prisojno što ide u prilog vinogradarskoj proizvodnji. Donje Međimurje kao nizinski kraj karakterizira pretežito ratarska proizvodnja, a veći dio

zemljišta je pod šumom, livadama i pašnjacima. Cjelokupni reljef je položen u smjeru jugoistoka.

Rijeke i jezera: Prostor LAG-a Međimurski doli i bregi sa sjevera i juga omeđuju rijeke Mura i Drava, koje mu daju glavna prirodna i zemljopisna obilježja.

Dravsko-murska nizina ima veliku debljinu vodonosnog sloja, čija se razina snižava zbog utjecaja hidroelektrana. Podzemne su vode visoke kvalitete i najveće su prirodno bogatstvo županije, a najveće vodocrpilište koje opskrbljuje skoro cijelu županiju, nalazi se na području općine Nedelišće. Kakvoća vode u rijekama ne prati se sustavno. Zamijećena su povremena onečišćenja iz susjednih država u vrijeme visokih vodostaja Mure i Drave.

Na području LAG-a se jednom dijelom nalazi akumulacijsko jezero Kuršanec na Dravi, a budući da je pristupačan samo mali dio obale u odnosu na čitavu dužinu, interes za rekreacijskim i turističkim korištenjem jezera koncentriran je na početak jezera.

Tlo: Na području LAG-a tlo pripada slijedećim tipovima: ilovasto-glinasto tlo na vapnenačkoj podlozi u briježnom dijelu; glinasta ilovača ispod briježnog dijela i uz Muru; crnica i ilovača na središnjem platou; pijesci i šljunkovito tlo uz Dravu. Tla se gospodarski koriste za ratarske, odnosno vinogradarsko-voćarske kulture. Najveći učinak na kakvoću tla ima antropogeni utjecaj (poljoprivreda, otpad, promet) te erozija u briježnom dijelu koja je posljedica sječe šuma i obrade zemljišta.

Klimatske značajke područja: Klima područja LAG-a je umjerena kontinentalna sa vrućim ljetima te hladnim zimama. Srednja godišnja temperatura zraka je oko 10°C, a karakterističan je brz prijelaz iz hladnijeg dijela godine u topli. Najtopliji mjesec je srpanj sa srednjom mjesečnom temperaturom od 20°C, a najhladniji siječanj sa srednjom mjesečnom temperaturom od -1°C. Topli dio godine u kojem je srednja temperatura viša od godišnjeg prosjeka traje od sredine travnja do sredine listopada i poklapa se s vegetacijskim razdobljem. Količine oborina, koje se godišnje kreću između 800 i 1200 mm, dobro su raspoređene jer najviše oborina padne u tijeku vegetacije, osobito u ljetnim mjesecima kada su i temperature najviše. U proljeće i jesen je česta pojava mraza (štetno u proljeće) i magle, a tijekom ljetnih mjeseci jakih pljuskova i tuče. Česta je pojava i temperaturne inverzije u briježnom dijelu LAG-a.

Područje LAG-a, s oko 2 000 sati sijanja sunca godišnje, spada u srednje osunčana područja Hrvatske, najviše u srpnju (oko 9 sati dnevno) i najmanje u prosincu (oko 2 sata dnevno).

Na značajke vjetrova u najvećoj mjeri utječu prolasci fronti u proljeće i ljeto kada se nerijetko javljaju kratkotrajni i olujni vjetrovi koji znaju nanijeti štetu na objektima i poljoprivrednim kulturama.

Kakvoća zraka za sada nije značajnije ugrožena onečišćivačima s teritorija županije dok najveći izvor onečišćenja zraka za županiju predstavlja promet. Utjecaj farmi za uzgoj stoke na kvalitetu zraka odražava se u pojavi neugodnih mirisa čiji intenzitet ovisi o procesima mikrobiološke razgradnje organske tvari i vremenskim prilikama.

1.1.3. Kulturna, povijesna i prirodna baština na području LAG-a

1.1.3.1. Kulturno-povijesna baština

Kulturna i povijesna baština bitni su čimbenici identiteta određenog kraja, ali i potencijal koji se može koristiti prije svega u turističke svrhe. Iako područje LAG-a Međimurski doli i bregi ima značajan broj kulturnih resursa, potrebna je jača zaštita, promocija i brendiranje kulturne baštine te kulturnih proizvoda, legendi i manifestacija. Prema Registru kulturnih dobara Republike Hrvatske na području LAG-a upisano je 61 zaštićenih kulturnih dobara, od čega je 35 nepokretnih kulturnih dobara, 16 pokretnih te 4 zaštićenih nematerijalnih kulturnih dobara. Najveći broj njih nalazi se na području grada Čakovca.

Materijalna kulturna dobra, nepokretna i pokretna, obuhvaćaju većim dijelom sakralne objekte s pripadajućim inventarom, a tu su još i Kulturno - povijesna cjelina grada Čakovca, arhivski fundus u Štrigovi, majur Feštetić u Štrukovcu i dvorac Feštetić u Pribislavcu, nekoliko zgrada graditeljske baštine te Arheološka zona Sveti Martin na Muri - antički Halicanum. Kulturna dobra od nacionalnog značaja na području LAG-a su Kompleks Starog Grada u Čakovcu, Kapela Sv. Jelene u Šenkovcu te Crkva Sv. Jeronima u Štrigovi. U registru kulturnih dobara Republike Hrvatske, a vezano uz područje LAG-a, zaštićeno je i 10 nematerijalnih kulturnih dobara od kojih su najznačajnije Međimurska popevka, Štrigovska skupina govora i Umijeće izrade pokladne maske pikač u Selnici, dok su ostala nematerijalna kulturna dobra zaštićena regionalno na puno širem području. Međimurska popevka je jedino kulturno dobro iz Međimurja koje je uvršteno na UNESCO reprezentativni popis nematerijalne kulturne baštine čovječanstva.

Muzeji i etno zbirke: Na području LAG-a nalazi se **Muzej Međimurja** Čakovec koji je lociran u kompleksu Starog grada te je kompleksan muzej zavičajnoga tipa od povijesnoga, arheološkog, etnološkog, tehničkog, prirodoslovnog i umjetničkog značaja. Nanovo je obnovljena i fortifikacija oko glavne palače Starog grada u kojoj je sada smješten Muzej nematerijalne baštine "Riznica Međimurja", najmoderniji muzejski postav u Međimurju. Muzej Međimurja Čakovec dislocirano održava i Memorijalnu zbirku Ladislava Kralja Međimurca, čakovečkog najpoznatijeg slikara iz prve polovice 20. stoljeća. Brojne su i manje **etno zbirke i manji muzeji** koje su od značaja za lokalnu zajednicu, a nastali su kao rezultat ulaganja napora lokalnog stanovništva u očuvanje povijesti i nekadašnjeg načina života, ali i kao rezultat EU projekata kojima se revitalizira kulturna baština područja. To su Muzej oldtimera Šardi u Selnici, privatna Zoološka zbirka Andrija Lesingera u Nedelišću, Horvatova kovačnica u Gornjem Hrašćanu, Etno zbirka KUU „Društvo žena Gornji Kraljevec“, Etno zbirka KUU „Zvon“ u Maloj Subotici, Etno zbirka Stanka Trstenjaka u Marofu, Etno kutak KUU Zasadbreg, Povijesna zbirka „Štekari“ u Dunjkovcu, privatna Etnografska zbirka Lovrec, te brojni noviji projekti koji se također bave kulturnom baštinom poput multimedijalne zbirke „Jen den v živleju mlinara Franca Žalara“ u sklopu Mlinarske hiže u Žabniku, Ekomuzeja „Međimurje malo“ u Čakovcu, Centra za posjetitelje Med dvemi vodami u Križovcu, Skelarske hiže u Svetom Martinu na Muri, Edukacijsko-interpretacijskog centra Matulovog grunta u Frkanovcu, a vrijedna zbirka Državnog arhiva Međimurja nalazi se u Štrigovi. Jedna od prvih tiskara u Hrvatskoj djelovala je u Nedelišću u vrijeme Zrinskih, a u njoj je tiskana najstarija hrvatska kajkavska knjiga „Decretum“ Ivana Pergošića.

Graditeljska baština na području LAG-a Međimurski doli i bregi u najvećoj mjeri obuhvaća sakralne objekte i to crkve, poklonce, pilove i kapelice, a od kojih neki spadaju u kategoriju zaštićenih spomenika. U domeni svjetovnog graditeljstva, u naseljima na području LAG-a važno je izdvojiti kurije (najviše na području općine Štrigove, stare zgrade škola, domove kulture, zatim brojne tradicijske kuće i stambene komplekse (Frkanovec, Črečan, Železna Gora, Selnica...). Velik dio tih objekata potrebno je obnoviti i oživjeti primjerenim sadržajima kako bi se iskoristio njihov potencijal u turističke svrhe i kao doprinos kulturnom životu zajednice.

Poznate ličnosti koje su djelovale na području LAG-a su Josip Vrhovski (glazbeni pedagog, skladatelj i dirigent), dr. Ivan Novak (hrvatski pravnik, književnik i političar zaslužan za oslobođenje Međimurja od Mađara i pripajanje Hrvatskoj), Jurica Murai (zaslužan za pokretanje festivala Varaždinske barokne večeri), dr. Vinko Žganec (etnomuzikolog, melograf i akademik), Tomaš Goričanec (pjesnik), Florijan Andrašec (pjesnik i melograf), Ladislav Kralj (slikar), Franjo Punčec (tenisač), Josip Štolcer-Slavenski (skladatelj i glazbeni pedagog) te mnogi drugi.

U području kulture i umjetnosti na području LAG-a djeluje 199 organizacija civilnog društva, odnosno udruga koje obuhvaćaju kulturno-umjetničke udruge, puhačke orkestre i limene glazbe, udruge mladih, udruge žena, plesne udruge i udruge mažoretkinja, pokladne udruge, fotografske udruge, školu crtanja i druge udruge koje njeguju i čuvaju kulturnu baštinu područja, sudjeluju u organizaciji kulturnih manifestacija na području te promoviraju kulturni identitet područja LAG-a. Na području LAG odvija se veliki broj kulturnih manifestacija koje uglavnom organiziraju općine, turističke zajednice i udruge.

Ustanove u kulturi: Postojeće ustanove u kulturi na području LAG-a su Muzej Međimurja Čakovec, Spomen dom rudarstva Mursko Središće, Centar za kulturu Čakovec i Centar za kulturu Mursko Središće. **Detaljniji popis nalazi se u Prilogu 2. Tablica 2.**

Tablica 2: Zaštićena kulturno-povijesna baština na području LAG-a

JLS	Vrsta kulturnog dobra						
	Nepokretno kulturno dobro				Pokretno kulturno dobro		Nematerijalno kulturno dobro
	Pojedinačno	Kulturno-povijesna cjelina	Kulturni krajolik	Arheologija	Pojedinačno	Zbirka	
Belica	Pil sv. Trojstva	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
	Crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
Čakovec	Kompleks Starog grada	Kulturno - povijesna cjelina grada Čakovca	n/p	n/p	Orgulje u crkvi sv. Nikole	Zbirka rijetkih knjiga XVI. stoljeća iz biblioteke franjevačkog a samostana sv. Nikole	Tradicijsko lončarstvo na području sjeverozapadne Hrvatske
	Visoka učiteljska škola	n/p	n/p	n/p	44 pokretna metalna arheološka nalaza	Inventar crkve sv. Nikole	n/p
	Crkva sv. Roka	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
	Pil sv. Mihovila Arkandela	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
	Kameni pil Sv. Trojstva	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
	Židovsko groblje	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
	Crkva sv. Nikole s franjevačkim samostanom	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
Dekanovec	Crkva Svih Svetih	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
Domašinec	Pil Svete Obitelji	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
Gornji Mihaljevec	Crkva sv. Katarine	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
	Pil s likom Trpećega (Žalosnoga) Krista	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
Mala Subotica	Crkva Porodenja Marijinog i kurija župnog dvora	n/p	n/p	n/p	n/p	Inventar crkve Porodenja Marijina	n/p
	Crkva sv. Križa	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
Mursko Središće	Crkva Marije Kraljice i sv. Ladislava	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
	Majur Feštetić	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p

Nedelišće	Crkva Pohoda Blažene Djevice Marije	n/p	n/p	n/p	Orgulje u crkvi Pohoda Blažene Djevice Marije	Inventar sakralnih predmeta u crkvi Presvetoga Trojstva	Umijeće izrade uporabnih predmeta od komušine na području Međimurja
	Crkva Presvetog Trojstva i župni dvor	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
Podturen	Crkva sv. Martina	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
Pribislavec	Poklonac sv. Trojstva	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
	Dvorac Feštetić	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
Selnica	Crkva sv. Marka Evangelista, župni dvor i pomoćne građevine	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	Umijeće izrade tradicijske pokladne maske pikač
Strahoninec	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
Sveti Juraj na Bregu	Crkva sv. Jurja i župni dvor	n/p	n/p	n/p	Orgulje u crkvi sv. Jurja	Inventar sakralnih predmeta u crkvi sv. Jurja	Tradicijsko lončarstvo na području sjeverozapadne Hrvatske
Sveti Martin na Muri	Crkva sv. Margarete	n/p	n/p	Arheološka zona Sveti Martin na Muri - antički Halicanum	n/p	Inventar sakralnih predmeta u crkve sv. Margarete	n/p
	Crkva sv. Martina	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
Šenkovec	Kapela sv. Jelene	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
Štrigova	Pil sv. Florijana	n/p	n/p	n/p	Orgulje u crkvi sv. Jeronima	Etnografska zbirka Lovrec	Tradicijsko lončarstvo na području sjeverozapadne Hrvatske
	Pil sv. Roka	n/p	n/p	n/p	n/p	Inventar sakralnih predmeta u crkvi sv. Jeronima	Štrigovska skupina govora
	Crkva sv. Jeronima i nekadašnja pavlinska rezidencija	n/p	n/p	n/p	n/p	Inventar sakralnih predmeta iz crkve sv. Marije Magdalene	n/p
	Crkva sv. Marije Magdalene i kurija župnog dvora	n/p	n/p	n/p	n/p	Cjelina arhivskih fondova i zbirki u posjedu Državnog arhiva u Međimurju	n/p
Vratišinec	Crkva Uzvišenja Svetog Križa	n/p	n/p	n/p	Orgulje u crkvi Uzvišenja sv. Križa	n/p	n/p
Ukupno LAG	33	1	0	1	6	10	4

Izvor: Ministarstvo kulture i medija-Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske, Grad Čakovec

1.1.3.2. Prirodna baština na području LAG-a

Prirodnu baštinu područja LAG-a karakterizira mozaični krajobraz sastavljen od oranica, livada i šumaraka, sela i gradova, kanalizirane obale i akumulacije na Dravi, poplavnih mrtvica uz Muru i močvara, uz malo površina šuma koje su iskrčene zbog urbanizacije i

širenja poljoprivrednog zemljišta. Ovakav krajolik je rezultat dugogodišnje interakcije čovjeka i prirode u najmanjoj, ali najgušće naseljenoj županiji.

Od **zaštićenih prirodnih vrijednosti** na području LAG-a Međimurski doli i bregi nalazi se dio Regionalnog parka Mura – Drava (zaštićene naplavne ravnice uz rijeke Mura i Drava), dio zaštićenog Krajobraza rijeke Mure, Perivoj Zrinski u Čakovcu, vlažne livade Bedekovićeve grabe te pojedinačni spomenici parkovne arhitekture – javorolisna platana u Nedelišću, magnolija u Pribislavcu, stablo tulipanovca u Vučetincu, dvije platane u Sv. Urbanu te dvije glicinije u Čakovcu.

Ekološka mreža Natura 2000 na području LAG-a obuhvaća područja očuvanja značajnih za vrste i stanišne tipove (područja Mura, Čep - Nedelišće, Mačkovec - ribnjak, Dravske akumulacije i Međimurje) te područje očuvanja značajna za ptice (područje Dravske akumulacije). Ovo područje krasi brojne prirodne ljepote flore i faune zajedno s riječnim meandrima, mrtvim rukavcima i bogatim močvarnim područjima. **(Slika 3.)**

Regionalni park Mura-Drava je i dio UNESCO-vog Prekograničnog rezervata biosfere Mura-Drava-Dunav i najveće je zaštićeno prirodno područje u Međimurskoj županiji, a kao takav sastavni je dio turističke atrakcijske LAG-a vezano uz prirodnu baštinu. **(Slika 3a.)**

Ustanove i edukacijski centri: Održavanje i promicanje zaštićenih prirodnih vrijednosti na cjelokupnom području Međimurske županije, a time i LAG-a, obavlja Međimurska priroda – Javna ustanova za zaštitu prirode koja kontinuirano provodi projekte za održivu interpretaciju prirodne baštine. Kao rezultat takvih projekata, u suradnji različitih dionika, otvoren je Centar za posjetitelje Med dvema vodama u Križovcu, zatim Edukacijsko-interpretacijski centar Matulov grunt u Frkanovcu, a u Žabniku je revitaliziran tradicijski pašnjak Ergela međimurskog konja te poučna staza Svetomartinska Mura. Potencijal za modernu interpretaciju prirode postoji još i na području Muršćak gdje se nalaze ostaci višestoljetne hrastove šume uz rijeku Muru te na brojnim drugim lokalitetima.

Postojanje zaštićenih područja predstavlja veliku prednost jer pruža mogućnost očuvanja ugroženih vrsta flore i faune i zadržavanje biološke raznolikosti, ali istodobno i slabost jer se u zaštićenim područjima propisuju visoki standardi zaštite okoliša i zakonski se ograničavaju mogućnosti izgradnje kako bi se zadržala izvorna biološka i prirodna baština.

Detaljan popis zaštićenih prirodnih lokaliteta naveden je u **Tablici 3.**

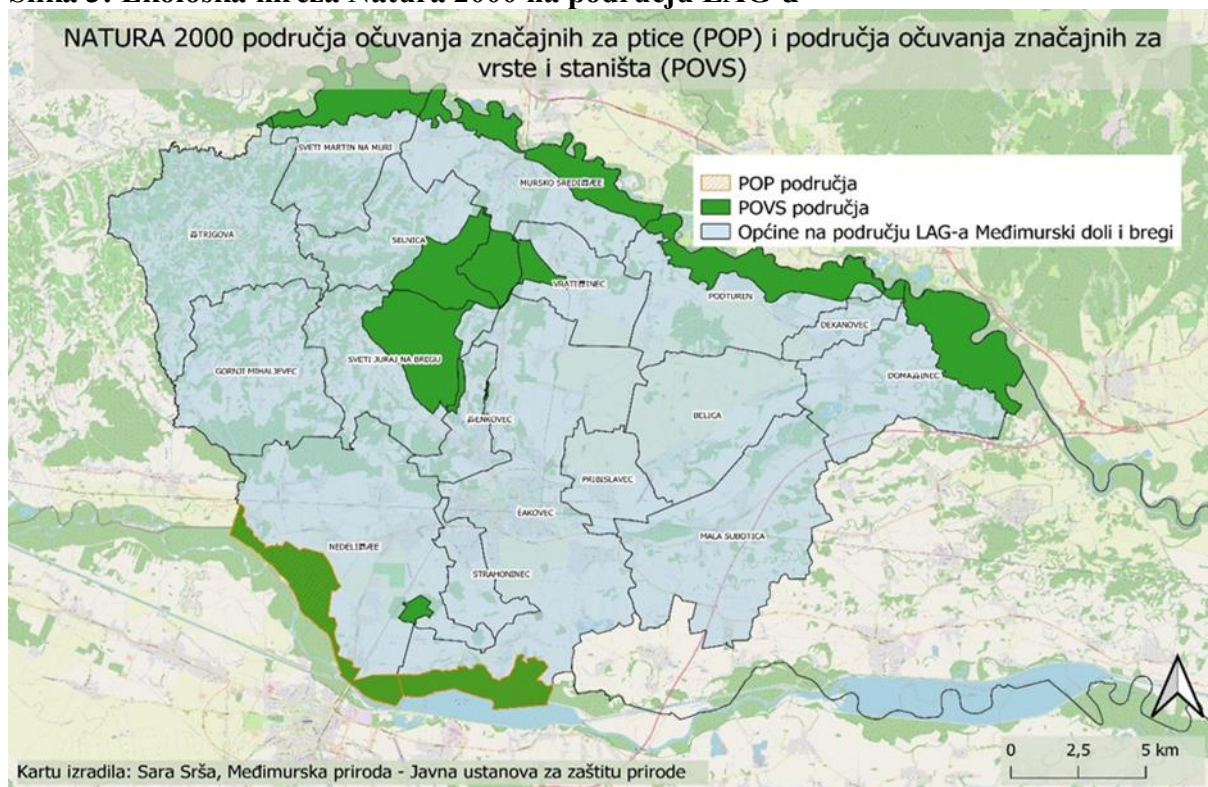
Tablica 3: Zaštićeni prirodni lokaliteti na području LAG-a

Kategorija zaštite	Naziv	Površina u ha	Godina proglašenja	JLS-ovi u LAG-u na čijem području se nalazi
Regionalni park	Regionalni park Mura - Drava	16.980,34	2011. godine	Dekanovec, Domašinec, Mursko Središće, Nedelišće, Podturen, Sveti Martin na Muri, Štrigova
Značajni krajobraz	Krajobraz rijeke Mure	14.437,52	2001. godine	Dekanovec, Domašinec, Mursko Središće, Podturen, Sveti Martin na Muri, Štrigova
Spomenik parkovne arhitekture	Perivoj Zrinski u Čakovcu	13,50	1975. godine	Čakovec
Spomenik parkovne arhitekture – pojedinačno stablo	Javorolisna platana (platana u Nedelišću)	n/p	1964. godine	Nedelišće
Spomenik parkovne arhitekture – pojedinačno stablo	Magnolija (Magnolia liliiflora)	n/p	2001. godine	Pribislavec
Spomenik parkovne arhitekture – pojedinačno stablo	Tulipanovac (Liriodendron tulipifera)	n/p	1995. godine	Sveti Juraj na Bregu
Spomenik prirode	Vlažne livade na lokalitetu	13,11	2002. godine	Sveti Juraj na Bregu

	Bedekovićeve grabe			
Spomenik parkovne arhitekture – skupina stabala	Dvije Platane (Platanus x acerifolia)	n/p	1995. godine	Štrigova
Spomenik parkovne arhitekture – skupina stabala	Dvije glicinije (Wisteria sinensis)	n/p	1995. godine	Čakovec
Ukupno LAG	9			

Izvor: Bioportal, web portal informacijskog sustav zaštite prirode, Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja

Slika 3: Ekološka mreža Natura 2000 na području LAG-a

Izvor: Međimurska priroda - Javna ustanova za zaštitu prirode

1.1.4. Stanje komunalne infrastrukture na području LAG-a

Prometna infrastruktura na području LAG-a Međimurski doli i bregi obuhvaća ključne prometne pravce važne za turizam i gospodarstvo regije. Grad Čakovec, kao administrativno središte, ističe se kao ključno čvorište za promet i robni transport. Na LAG području izgrađeno je 10,80 km autoceste (Zagreb-Goričan), 50,44 km državnih cesta te 136,84 km županijskih i 124,11 km lokalnih cesta. Većina prometa ostvaruje se putem osobnih vozila, dok manji dio čini javni i teretni prijevoz. Unatoč postojećoj infrastrukturi, gušće naseljene lokacije kao što su Nedelišće i Šenkovec te šire područje oko Čakovca, suočavaju se s problemima preopterećenosti prometnica. Rješenje leži u izgradnji dodatnih cestovnih pravaca i zaobilaznica.

Biciklističke staze prostiru se na 90 km područja LAG-a, no njihova trenutna dužina nije dovoljna za osiguravanje sigurnog cikloturizma. Također nedostaju pješačko-biciklističke staze i trake koje bi povezivale naselja.

Veza s Republikom Slovenijom ostvaruje se putem **graničnih prijelaza** u Murskom Središću i Trnovcu (za međunarodni promet putnika i robe), te 4 pograničnih. Izazov predstavlja preopterećeni granični prijelaz u Murskom Središću, osobito zbog specifičnosti definiranja granice tokom rijeke Mure. **Javni prijevoz**, iako energetski efikasniji, ne udovoljava potrebama stanovništva. S obzirom na visoku gustoću stanovništva, modernizacija je neophodna. **Transportni prijevoz** pretežito je usmjeren prema Čakovcu i njegovoj okolici, gdje mnoge tvrtke ovise o različitim oblicima transporta za svoje poslovanje. Na području LAG-a potrebno je izgraditi poljoprivredne prometnice i dodatna kružna raskrižja za ulaze u naselja radi smanjenja brzine.

Željeznička mreža ima 48,23 km pruga s kolodvorima u Čakovcu i Maloj Subotici, te stajalištima u Novom Selu Rok, Macincu, Dunjkovcu, Vratišincu i Buzovcu (Čakovec). Prva međunarodna željeznička pruga u Hrvatskoj, M501, prolazi kroz LAG povezujući Kotoribu i granicu sa Slovenijom preko Čakovca i Macinca. Tu su i regionalna pruga Čakovec – Varaždin te lokalna pruga Čakovec – Mursko Središće – Lendava (SLO). Željeznički promet gubi na važnosti za putničke potrebe, a međunarodne linije su uglavnom ukinute. Odluke o željezničkoj infrastrukturi donose se na državnoj razini. **Zračna luka Međimurje** u Pribislavcu koristi se za povremeni zračni prijevoz, školovanje i sport, vlasništvo je Aerokluba Međimurje, uglavnom za rekreativne svrhe.

Informacijsko-komunikacijska infrastruktura je izvrsna u LAG-u. Sva kućanstva imaju pristup raznolikim telekomunikacijskim uslugama zahvaljujući dobroj infrastrukturi. Ovo uključuje fiksne priključke, više mobilnih operatera s jakim GSM signalom (osim na granici) te širokopojasni brzi internet, posebno putem optičke mreže.

Vodoopskrba i odvodnja u LAG-u su temeljito razvijeni. Javna vodoopskrba dostupna je u svim naseljima (preko 99% pokrivenosti) s 860.573 km vodova. Vodocrpilište Nedelišće osigurava 80% vodnih potreba županije, uz pomoć brdskih retencija i vodospremnika. Kanalizacija pokriva 386.810 metara zatvorene mreže te se kontinuirano širi radi poboljšanja komunalnog standarda. Aglomeracije Čakovec i Novo Selo na Dravi su izgrađene, Mursko Središće je u izgradnji, a Podturen je djelomično izgrađen. Pročišćavanje otpadnih voda obavlja se u Čakovcu, Podturnu i Novom Selu na Dravi, dok se uređaj u Murskom Središću gradi.

Plinoopskrba i elektroopskrba na području LAG-a su osigurane. Kućanstva imaju pristup plinskoj mreži (747,30 km duljine cjevovoda). Elektroopskrbna mreža je široko rasprostranjena (539,95 km kablova), sposobna zadovoljiti potrebe stanovništva i gospodarstva za električnom energijom.

Gospodarenje otpadom je učinkovito u LAG-u. Svi JLS-ovi provode organizirani odvoz otpada te ga odlažu na službeno odlagalište neopasnog otpada u Totovcu. Dio JLS-a surađuje s koncesionarima za odlaganje otpada izvan županije (Regionalni centar za gospodarenje otpadom Piškornica). Ukupno postoje 4 koncesionara i sakupljača otpada. JLS-ovi iz Međimurske županije se ističu po rezultatima odvojenog sakupljanja otpada u Hrvatskoj. Unatoč rastu odvojeno sakupljenog otpada i prisutnosti uređenog odlagališta, divlja odlagališta još postoje na području županije. Jedinice lokalne samouprave brinu se za sanaciju tih mjesta, posebno u romskim naseljima i zaštićenim područjima. Općenito, komunalna infrastruktura LAG-a je zadovoljavajuća i jednako razvijena, osim segmenta odvodnje koji se financira putem EU fondova, s planiranom realizacijom u narednih pet godina.

Stanje prometne i komunalne infrastrukture prikazano je u **Tablici 4.**

Tablica 4: Stanje komunalne infrastrukture na području LAG-a

Vrsta infrastrukture	Mjerna jedinica	Ukupno
Autocesta	Km	10,80
Državna cesta	Km	50,44
Županijska cesta	Km	136,84
Lokalna cesta	Km	124,11
Nerazvrstana cesta	Km	519
Željeznička pruga	Km	48,23
Biciklističke staze	Km	90
Međunarodne zračne luke	Broj	n/p
Ostale zračne luke	Broj	1
Morske luke	Broj	n/p
Riječne luke	Broj	n/p
Elektr. ener. kablovi	Km	539,95
Pokrivenost elektroničko-komunikacijske infrastrukture	% pokrivenosti EK infrastrukture – bakrena parica	61,631%
	% pokrivenosti EK infrastrukture – svjetlovod	23,439%
	% pokrivenosti EK infrastrukture – koaksijalni kabel	0,00%
Plinovod	Km	747,30
Vodovod	Km	860.573
Kanalizacija	Km	386.810
Pročišćivači otpadnih voda	Broj	3
Centri za gospod. otpadom	Broj	n/p
Pretovarni centri	Broj	1

Izvor: Jedinice lokalne samouprave, Županijska uprava za ceste Međimurske županije, HŽ infrastruktura, Uredba o razvrstavanju željezničkih pruga (NN 84/21), HEP – ODS Čakovec, Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti, Međimurje-plin d.o.o., Međimurske vode, GKP ČAKOM

1.1.5. Stanje društvene infrastrukture na području LAG-a

Društvena infrastruktura uključuje kulturne, zdravstvene, obrazovne, sportske i socijalne objekte, s naglaskom u Čakovcu, administrativnom središtu županije.

Odgoj i obrazovanje

Na LAG-ovom području, usluge predškolskog odgoja pružaju se u 37 dječjih vrtića i svim JLS-ovima, izuzev Dekanovca gdje se predškolci upućuju u vrtićku ustanovu u općini Domašinec. Osnovnoškolsko obrazovanje provodi se u 22 osnovne škole (+21 područne), a lokacije su ravnomjerno raspoređene na cijelom području s najvećom gustoćom u Čakovcu.

Srednjoškolsko obrazovanje također je raspoređeno na području grada Čakovca sa 6 srednjih škola (Gimnazija Čakovec, Graditeljska škola Čakovec, Tehnička škola Čakovec, Ekonomska i trgovačka škola Čakovec, Gospodarska škola Čakovec, Srednja škola Čakovec). Visokoškolsko obrazovanje na području LAG-a djeluju dva visoka učilišta, Međimursko veleučilište u Čakovcu te odsjek Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. U Čakovcu djeluje i **Centar za odgoj i obrazovanje za djecu s teškoćama u razvoju** koji pokriva potrebe cijelog područja Međimurske županije te Osnovna umjetnička škola „Miroslav Magdalenić“. Kroz projekte i javno sufinanciranje se osiguravaju pomoćnici za djecu s teškoćama u razvoju, a na isti način se osigurava produženi boravak djece u dječjim vrtićima i osnovnim školama. Formalno cjeloživotno obrazovanje na području LAG-a provode: Pučko otvoreno učilište Čakovec i Pučko otvoreno učilište Novak, Međimursko veleučilište u Čakovcu i srednje strukovne škole koje u okviru svojih programa imaju i programe cjeloživotnog obrazovanja.

Zdravstvo i socijalna skrb

Zdravstvene usluge LAG-ovim stanovnicima pruža Županijska bolnica Čakovec s dnevnom bolnicom i poliklinikom. Bolnički kompleks obuhvaća Dom zdravlja Čakovec, Zavod za javno zdravstvo Međimurske županije, Ljekarnu Čakovec i Zavod za hitnu medicinu. Većina zdravstvene skrbi u LAG-u odvija se putem ordinacija u Domu zdravlja Čakovec - ukupno 78 ambulanti, od čega 40 opće medicine i 38 dentalne medicine. Gradsko područje Čakovca sadrži polovicu ambulanti, a na području LAG-a ima 24 ljekarne. Iako primarna zdravstvena mreža dobro pokriva područje, nedostaju pedijatri i ginekolozi u nekim dijelovima. Socijalna skrb je prisutna kroz Centar za socijalnu skrb Čakovec, uključujući Obiteljski centar i podružnicu u Murskom Središću. Dominantni korisnici zajamčene minimalne naknade su Romi. LAG ima i Sigurnu kuću za žrtve obiteljskog nasilja, te Centar za pomoć u kući. U području brige za starije, 15 domova za starije i nemoćne postoji, ali kapaciteti ne pokrivaju potrebe te je povećanje domova i kapaciteta za starije osobe nužno.

Kultura

Što se tiče kulturne infrastrukture, na području LAG-a nalazi se ukupno 68 društvenih domova odnosno domova kulture koji su središte društvenog i kulturnog života pojedinih naselja i koji služe kao prostor za različita društvena događanja, priredbe i manifestacije te općenito za djelovanje udruga građana kojih na području LAG-a ima ukupno 770.

U istu svrhu koriste se i drugi objekti javne namjene, poput vatrogasnih domova kojih na području LAG-a ima 46 te ribički i lovački domovi koji služe za rad različitih udruga civilnog društva. Postojeće ustanove u kulturi na području LAG-a su Muzej Međimurja Čakovec, Centar za kulturu Čakovec i Centar za kulturu Mursko Središće. U sklopu Centra za kulturu Čakovec nalazi se jedino kazalište na području LAG-a, a tu je i kino dvorana koja se nalazi i u sklopu Centra za kulturu Mursko Središće. U Čakovcu djeluje i Muzej Međimurja, županijski muzej kompleksnog tipa, unutar Staroga grada Čakovec. Na području LAG-a knjižnice su učenicima i studentima dostupne u obrazovnim institucijama, a svim građanima kao narodne knjižnice na raspolaganju su Knjižnica "Nikola Zrinski" Čakovec u sklopu koje djeluje i Bibliobusna služba Čakovec, zatim Knjižnica i čitaonica Šenkovec, Gradska knjižnica i čitaonica Mursko Središće te još nekoliko manjih knjižnica.

Sport i rekreacija

Dječjih igrališta na području LAG-a ima 121, koje pokrivaju potrebe korisnika djece i roditelja, ali većini je potrebna rekonstrukcija i dopunjavanje suvremenijim i sigurnijim sadržajima. Sportsku infrastrukturu na području LAG-a čini ukupno 68 objekata koji obuhvaćaju sportske zatvorene građevine (sportski parkovi i centri razne namjene, objekti sportskih klubova, lovački i ribički domovi, streljana, privatne sportske dvorane, bazeni...), zatim 15 višenamjenskih školskih dvorana, te ukupno 105 otvorenih građevina koje obuhvaćaju javna i privatna igrališta za nogomet i mali nogomet, rukomet, košarku, tenis,

odbojku, boćanje, golf, zatim atletske staze i teretane na otvorenom. Sportska infrastruktura u određenoj mjeri postoji u svakom naselju na području LAG-a, a od reprezentativnijih sportsko-rekreacijskih sadržaja treba izdvojiti Nacionalni gimnastički centar ATON u Nedelišću, sportski kompleks Toplica Sveti Martin te sportske sadržaje na području Čakovca koji pokrivaju najširi spektar mogućnosti bavljenja sportom (gradski bazeni, SRC Mladost, Macanov dom, streljana, 5 sportskih dvorana,...). U popularizaciji sporta i promocije zdravog načina života veliku ulogu imaju organizacije civilnog društva, kojih je na području LAG-a 324 sa sportskom registracijom. Međimurska županija proglašena je Europskom regijom sporta 2022. godine te je prva županija u Hrvatskoj koja se kandidirala i osvojila ovu prestižnu titulu.

Tablica 5: Stanje društvene infrastrukture na području LAG-a

Vrsta infrastrukture	Mjerna jedinica	Količina
Društveni/kulturni dom, dom za mlade	Broj	68
Kazališta	Broj	1
Kino dvorane	Broj	2
Knjižnice	Broj	2
Muzeji	Broj	1
Vatrogasni dom	Broj	46
Ambulanta	Broj	78
Dom zdravlja	Broj	1
Bolnica	Broj	1
Vrtići	Broj	37
Ostali predškolski objekti	Broj	n/p
Osnovne škole	Broj	22
Srednje škole	Broj	6
Sportske građevine (zatvorene) ne uključujući školske dvorane	Broj	68
Sportske građevine (otvorene)	Broj	105
Dom za nezbrinutu djecu	Broj	n/p
Dom za starije i nemoćne	Broj	15
Ustanove za rehabilitaciju ovisnika (koje ne spadaju pod bolnice)	Broj	n/p

Izvor: Jedinice lokalne samouprave

1.2. Gospodarske značajke područja LAG-a

LAG područje obuhvaća šest razvojnih skupina. Grad Čakovec je u VIII., Općina Šenkovec u VII., a Općina Strahoninec u VI. skupini. Slijede općine Nedelišće, Pribislavec, Sveti Juraj na Bregu i Grad Mursko Središće u V. skupini. Manje razvijene općine Belica, Dekanovec, Gornji Mihaljevec, Sveti Martin na Muri i Vratišinec su u VI. skupini. Najmanje razvijene općine Domašinec, Mala Subotica, Podturen, Selnica i Štrigova su u III. skupini. Prosjek indeksa razvijenosti JLS-a na području LAG-a je 100,21, što pripada V. razvojnoj skupini.

Poduzetništvo: Na području LAG-a broj poduzetnika kontinuirano raste, od 4.137 u 2018., 4.290 u 2019., do 4.343 u 2020. godini. Najviše ih je u gradu Čakovcu (2029) i općini Nedelišće (496), a najmanje u općinama Dekanovec i Vratišinec. Dominira prerađivačka industrija, uslužne djelatnosti i trgovina. Od 2018. do 2020., najveći porast broja poduzetnika zabilježen je u građevinarstvu, informacijama i komunikacijama, te stručnim, znanstvenim i tehničkim djelatnostima.

Obrtništvo: Broj obrtnika na području LAG-a raste, od 1003 obrta u 2018., preko 1063 u 2019., do 1137 u 2020. godini. Najviše obrta posluje u gradu Čakovcu (466) i općini Nedelišće (151), dok je najmanje obrtnika u općinama Dekanovec i Vratišinec. Većina obrtnika, 60%, djeluje u uslužnim djelatnostima.

Zaposlenje: U 2020. godini, na području svih JLS-ova LAG-a bilo je 27.275 zaposlenih, najviše u prerađivačkoj industriji (10.882), građevinarstvu (3.374) i trgovini (3.108). 60% radnih mjesta, ili 16.431, bilo je u gradu Čakovcu, a slijede Nedelišće, Mala Subotica i Mursko Središće. Broj zaposlenih kontinuirano raste, s najvećim porastom u administrativnim i pomoćnim uslužnim djelatnostima, povezanim s jačanjem turizma.

Na području LAG-a raste broj zaposlenih, ali mladi se iseljavaju u EU zemlje, uzrokujući nedostatak radne snage koju je potrebno uvoziti. Ukupno 32.422 osobe su zaposlene, s više muških (18.136) nego ženskih (14.286) radnika. Najviše zaposlenih je u dobi od 30-34 godine. Istovremeno, broj umirovljenika raste, a broj nezaposlenih opada, s više nezaposlenih žena nego muškaraca. LAG se nalazi u županiji s povoljnim uvjetima za investicije, posebno u prerađivačkoj industriji koja otvara mnoga radna mjesta i koristi napredne tehnologije.

Gospodarstvo: Gospodarstvo LAG-a temelji se na prerađivačkoj industriji koja ostvaruje najveće prihode i zapošljava najviše ljudi, s izvoznom orijentacijom prema EU tržištu. Najzastupljenije industrije su metaloprerađivačka, tekstilna, odjevna, drvoprerađivačka i prehrambena industrija, dok obućarska industrija dobiva na značaju. Građevinarstvo i informacijske i komunikacijske tehnologije također bilježe rast, s koncentracijom takvih tvrtki u Čakovcu. Trgovina, proizvodnja softvera i IT usluge čine najveći dio prihoda tih tvrtki.

Poljoprivreda: Poljoprivreda je od velikog značaja za područje LAG-a zbog količine i kvalitete proizvoda, s raznovrsnom proizvodnjom i specijalizacijom u vinogradarstvu, voćarstvu, ratarstvu, povrtlarstvu i peradarstvu. Ukupna poljoprivredna površina je 19.430,72 ha, raspoređenih na 38.853 parcele, s prosječnom veličinom parcele od 0,5 ha. Plasman proizvoda na tržište je otežan zbog posrednika i otkupa od strane trgovačkih lanaca koji smanjuju cijene domaćih proizvoda zbog nepovoljne uvozne politike.

U Međimurju postoji kratki lanac opskrbe sa trgovinom Međimurski štacun u Čakovcu, kojim upravlja zadruga. Izravna prodaja poljoprivrednih proizvoda je najveća u turizmu, gdje gosti traže domaće, organske i autohtone proizvode. Online tržnice, koje su se pojavile tijekom pandemije, također osiguravaju direktan plasman proizvoda potrošačima.

Na području LAG-a registrirano je **3.410 poljoprivrednih gospodarstava**, od kojih je 2.654 OPG-a, 630 SOPG-a, 54 obrta, 63 trgovačka društva, 4 zadruge i 5 drugih pravnih osoba s poljoprivrednom djelatnošću. Većina se nalazi u Čakovcu, Nedelišću, Belici i Maloj Subotici. Samo 74 gospodarstva se bavi ekološkom proizvodnjom, najviše u Strahonincu, Pribislavcu i Svetom Jurju na Bregu. Ekološka i biodinamička poljoprivreda su važne za održivi razvoj ovog ruralnog prostora.

Nepovoljna starosna i obrazovna struktura, rascjepkano zemljište, neriješeni vlasnički odnosi, konvencionalna proizvodnja i sporo uvođenje novih tehnologija su izazovi koje polako rješavaju mladi poljoprivrednici i EU mjere. Veličina PG-a: Većina poljoprivrednih gospodarstava ima ekonomsku vrijednost ispod 3.000 EUR, a poljoprivreda im nije primarna djelatnost. Veći broj "velikih" poljoprivrednika nalazi se u nizinskom dijelu LAG-a, dok je 56 poljoprivrednika s vrijednošću iznad 100.000 EUR koncentrirano oko Čakovca.

Ratarstvo i povrtlarstvo: Oranice čine 89% poljoprivrednih površina LAG-a, posebno u Belici koja je poznata po krumpiru. Uzgajaju se krumpir, žitarice, lukovičasto i korjenasto povrće, kupusnjače i cvijeće. Livade i pašnjaci zauzimaju 1.063,65 ha i koriste se za uzgoj krmnih kultura za stoku, kao što su trave i djetelinsko-travne smjese.

Voćnjaci zauzimaju 633,88 ha, najviše u Čakovcu, Nedelišću i Štrigovi. Jabuke su najzastupljenije i tradicionalne su u gornjem Međimurju.

Vinogradarstvo zauzima 483,52 ha, uglavnom u Štrigovi. Dominantne sorte su graševina, rajnski rizling, chardonnay, sauvignon, traminac, muškat žuti, pinot crni, cabernet sauvignon i Pušipel (Moslavac/Šipon). Problemi u biljnoj proizvodnji uključuju nedostatak skladišnih i preradbenih kapaciteta, konkurenciju lošije kvalitete uvoznih proizvoda i nedostatak hladnjača i distributivnih centara za povrće.

Šumarstvo: Međimurje je siromašno šumama, većinom iskrčenim zbog urbanizacije i poljoprivrede. 76% šuma u LAG-u su privatne, rascjepkane parcele. Šumske zajednice uključuju hrast lužnjak, obični grab, kitnjak, pitomi kesten, bukvu i obični bor. Ukupno šumsko zemljište u LAG-u je 8.928,99 ha, najviše u općinama Nedelišće, Gornji Mihaljevec, Štrigova i Sveti Juraj na Bregu.

Stočarska proizvodnja: LAG područje ima 2,53 milijuna uzgajanih životinja, većinom peradi (2,48 milijuna), svinja (35.636), pčelinjih zajednica (6.131) i goveda (5.653). Najveći broj životinja je u Čakovcu, Svetom Jurju na Bregu, Gornjem Mihaljercu i Nedelišću. Belica prednjači u svinjogojstvu, Čakovec u pčelarstvu i govedarstvu, a Vratišinec u kozarstvu, sektoru u kojem Međimurska županija prednjači u odnosu na ostatak RH. Treba istaknuti i Međimurskog konja, kritično ugroženu pasminu, čiju ergelu čini osam konja u Žabniku.

Samo meso 'z tiblice' iz Međimurja ima oznaku Zaštićenog zemljopisnog podrijetla (ZOZP).

Turizam: Područje LAG-a ima veliki potencijal za kontinentalni turizam, baziran na prirodnoj i kulturnoj baštini, kvalitetnim poljoprivrednim proizvodima i razvijenoj sportsko-rekreacijskoj infrastrukturi. Naglasak u turističkoj promociji je na eno-gastronomiji, wellnessu i sportsko-rekreacijskom turizmu, uz prirodne atrakcije kao što su Regionalni park Mura-Drava, Bedekovićeve grabe, interpretacijski centri u Križovcu i Frkanovcu, i brežuljkasti vinorodni pejzaži poput Maderkinog brega.

Turistička ponuda LAG-a uključuje kulturno-povijesne znamenitosti poput muzeja, crkava i dvoraca, nematerijalnu kulturnu baštinu, te enogastronomsku ponudu, koja obuhvaća nagrađivana vina, posebno moslavac i brand "Pušipel", te gastronomsku ponudu u restoranima i turističkim seljačkim domaćinstvima koji pripremaju domaće specijalitete i deserte.

Sportsko-rekreacijski turizam uključuje vrhunsku gimnastičku dvoranu, biciklističke i pješačke staze, adrenalinske parkove, te rafting i kanuing na rijekama.

Centar wellness ponude LAG-a su Toplice Sveti Martin, koja uključuje zatvorene bazene, aquapark, wellness centar, smještaj, sportski centar, kongresnu i ugostiteljsku ponudu, te je glavni motiv dolaska turista u to područje.

Turističku ponudu dopunjavaju brojne manifestacije i kulturna događanja, a promociju turizma vode turističke zajednice, razvojne agencije i LAG-ovi.

Do 2019. broj dolazaka turista i noćenja kontinuirano je rastao. U 2020., pandemija je prepolovila broj dolazaka i noćenja, povećavajući udio domaćih turista zbog zatvorenih granica. U posljednjih 14 godina, broj noćenja povećao se 11 puta zbog ulaganja u razvoj turističkog sektora. Tradicionalna izvorišta turista su zemlje u okruženju i srednjoeuropske zemlje.

U 2020., najveći udio noćenja ostvaren je u Svetom Martinu na Muri (81%) zbog velikog smještajnog kapaciteta Toplica Sveti Martin i kuća za odmor, zatim u Čakovcu (12%), a zatim Nedelišće, Štrigova i Sveti Juraj na Bregu s po 2%. Najdulji boravak turista bilježi se u Štrigovi (3,5 noćenja po dolasku). Ukupno je registrirano 193 smještajna objekta s 894 smještajne jedinice, najviše u Svetom Martinu na Muri (61 objekata, 340 jedinica) i Čakovcu (32 objekta, 231 jedinica). Kontinuirano raste broj kuća za odmor, posebno u gornjem Međimurju, gdje je u Svetom Martinu na Muri otvoren i prvi vinski kamp u Hrvatskoj.

Tablica 6: Osnovni razvojni pokazatelji LAG područja

JLS	Razvojna skupina prema IR	Indeks razvijenosti JLS	Prosječan dohodak po stanovniku, eura	Prosječni izvorni prihodi po stanovniku, eura	Prosječna stopa nezaposlenosti	Opće kretanje stanovništva	Indeks starenja	Visoko obrazovano stanovništvo (VŠS/VSS) *
Belica	IV.	98,155	2.819,45	165,30	0,1034	91,25	111,40	248
Čakovec	VIII.	108,373	4.202,54	361,19	0,1132	103,21	95,20	5.801
Dekanovec	IV.	98,772	2.581,00	167,04	0,0836	96,11	111,00	67
Domašinec	III.	96,986	2.214,45	149,24	0,1158	92,25	88,20	154
Gornji Mihaljevec	IV.	99,232	3.022,50	171,15	0,0793	94,74	113,20	150
Mala Subotica	III.	97,144	2.587,16	130,32	0,1334	85,85	78,30	371
Mursko Središće	V.	100,567	2.826,83	184,45	0,1332	97,25	82,90	656
Nedelišće	V.	102,221	3.384,75	187,63	0,1415	101,35	71,80	1.203
Podturen	III.	97,098	2.365,98	971,84	0,1231	93,76	83,70	215
Pribislavec	V.	100,142	2.778,92	143,13	0,1703	104,31	51,90	253
Selnica	III.	97,722	2.345,66	129,40	0,1243	97,43	91,00	226
Strahoninec	VI.	103,386	3.891,50	198,39	0,0930	97,44	100,50	395
Sveti Juraj na Bregu	V.	101,152	3.019,86	149,03	0,1058	101,60	75,30	540
Sveti Martin na Muri	IV.	99,709	2.715,65	188,66	0,0955	97,81	96,70	242
Šenkovec	VII.	107,588	4.286,19	245,03	0,0868	104,31	88,40	538
Štrigova	III.	97,022	2.355,26	156,34	0,0963	92,24	132,10	214
Vratišinec	IV.	98,232	2.760,34	125,67	0,1067	93,33	87,70	142
Ukupno LAG	n/p	n/p	2.950,47**	224,93**	0,11**	96,72**	91,72**	11.415

Izvor: Međimurska županija, Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije, Državni zavod za statistiku

*Podaci za Visoko obrazovano stanovništvo (VŠS, VSS) su preuzeti iz tablice Državnog zavoda za statistiku (Popis stanovništva 2021.), dok se ostali podaci preuzeti od Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije (vrijednosti indeksa razvijenosti i pokazatelja za izračun indeksa razvijenosti prema novom modelu izračuna na lokalnoj razini (2014.-2016.)

** Prosjek

Tablica 7: Broj osoba zaposlenih u pravnim osobama po djelatnosti (NKD 2007)¹ u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a

Godina	Broj zaposlenih prema području djelatnosti – NKD 2007																					Broj zaposlenih ukupno za sva područja
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	
2018.	184	9	11.107	111	424	2.922	3.229	599	971	510	32	76	913	428	482	2.463	1.679	200	380	0	0	26.719
2019.	170	10	10.950	99	432	3.178	3.134	613	974	557	32	90	901	427	503	2.469	1.780	201	386	0	0	26.906
2020.	159	10	10.882	96	450	3.374	3.108	645	896	538	32	80	932	599	527	2.515	1.865	197	370	0	0	27.275

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 8: Poduzetnici u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a

Godina	Broj poduzetnika prema području djelatnosti – NKD 2007																				Broj poduzetnika ukupno za sva područja	
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T		U
2018.	93	4	625	37	17	501	641	146	256	196	27	55	404	91	23	98	58	241	624	0	0	4.137
2019.	93	4	626	37	16	543	631	154	247	233	34	61	442	106	25	97	65	244	632	0	0	4.290
2020.	94	3	636	34	18	578	618	146	243	253	31	60	451	107	24	101	70	240	636	0	0	4.343

Izvor: Hrvatska gospodarska komora

Tablica 9: Obrti u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a

Godina	Broj obrta prema djelatnosti		Broj obrta ukupno za sve djelatnosti
	Proizvodna djelatnost	Uslužna djelatnost	
2018.	178	668	1003
2019.	183	685	1063
2020.	183	687	1137

Izvor: Obrtnička komora Međimurske županije

¹ Državni zavod za statistiku - Broj zaposlenih u pravnim osobama po djelatnosti (NKD 2007)

Tablica 10: Struktura poljoprivrednih gospodarstva na području LAG-a

JLS	Organizacijski oblik poljoprivrednika						
	OPG	SOPG	Obt	Trgovačko društvo	Zadruga	Druga pravna osoba i ostalo	Od toga broj ekoloških proizvođača
Belica	288	20	13	3	0	0	1
Čakovec	545	84	11	26	2	2	24
Dekanovec	66	14	1	0	0	1	0
Domašinec	167	18	3	2	0	0	2
Gornji Mihaljevec	16	193	3	4	0	0	4
Mala Subotica	275	33	0	1	0	1	3
Mursko Središće	91	17	2	2	1	0	3
Nedelišće	311	53	2	7	1	1	2
Podturen	195	36	0	1	0	0	4
Pribislavec	54	10	3	0	0	0	5
Selnica	63	6	2	2	0	0	1
Strahoninec	63	9	0	4	0	0	6
Sveti Juraj na Bregu	159	22	5	1	0	0	12
Sveti Martin na Muri	68	15	0	2	0	0	1
Šenkovec	45	10	0	2	0	0	2
Štrigova	240	22	8	6	0	0	4
Vratišinec	8	68	1	0	0	0	0
Ukupno LAG	2.654	630	54	63	4	5	74

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju – AGRONET

Tablica 11: Veličina poljoprivrednih gospodarstva na području LAG-a

JLS	Ekonomska veličina poljoprivrednog gospodarstva (EUR)					
	do 3.000	3.001 – 8.000	8.001 – 15.000	15.001 – 50.000	50.001 – 100.000	100.001 i više
Belica	115	69	51	49	36	4
Čakovec	415	138	39	47	16	15
Dekanovec	45	38	7	2	0	0
Domašinec	94	68	8	8	7	5
Gornji Mihaljevec	102	65	16	21	10	2
Mala Subotica	168	88	32	15	5	2
Mursko Središće	68	17	14	10	3	1
Nedelišće	230	72	35	21	8	9
Podturen	133	61	17	12	5	4
Pribislavec	47	7	5	5	2	1
Selnica	43	15	4	8	2	1
Strahoninec	54	14	2	6	0	0
Sveti Juraj na Bregu	140	30	5	6	3	3
Sveti Martin na Muri	58	12	3	8	2	2
Šenkovec	46	6	2	1	2	0
Štrigova	132	63	37	32	7	5
Vratišinec	44	18	6	5	2	2
Ukupno LAG	1.934	781	283	256	110	56

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Tablica 12: Poljoprivredne i šumske površine na području LAG-a

JLS	Ukupna poljoprivredna površina (ha)	Ukupan broj parcela u ARKOD-u	Livade (ha)	Voćnjaci (ha)	Vinogradi (ha)	Maslinici (ha)	Pašnjaci (ha)	Oranice (ha)	Šume i šumsko zemljište (ha)
Belica	1.865,48	3.658	21,72	9,64	0,62	n/p	0,81	1.825,35	101,33
Čakovec	3.559,85	6.607	95,99	98,04	0,56	n/p	3,17	3.336,29	616,97
Dekanovec	283,90	896	16,88	2,20	0,44	n/p	n/p	415,11	45,42
Domašinec	1.346,71	3.573	60,86	20,48	0,91	n/p	0,26	1.258,86	578,08
Gornji Mihaljevec	1.231,98	1.996	133,90	32,14	67,72	n/p	10,13	957,83	1.057,23
Mala Subotica	1.695,23	3.921	67,79	40,80	0,48	n/p	3,22	1.580,17	385,50
Mursko Središće	1.358,38	1.461	21,42	58,30	0,11	n/p	n/p	1.276,21	438,01
Nedelišće	2.251,90	5.577	113,12	108,98	n/p	n/p	3,62	2.020,43	1.329,52
Podturen	1.094,97	2.582	27,20	17,25	0,61	n/p	1,17	1.048,31	485,62
Pribislavec	530,37	861	39,02	16,16	n/p	n/p	0,87	473,18	5,60
Selnica	559,36	901	40,91	21,62	11,42	n/p	8,45	476,02	726,20
Strahoninec	369,40	666	17,66	12,93	n/p	n/p	0,07	338,74	47,38
Sveti Juraj na Bregu	480,49	1.238	58,14	40,99	47,11	n/p	7,40	323,58	1.015,54
Sveti Martin na Muri	484,86	791	30,50	30,95	17,72	n/p	4,88	398,81	755,84
Šenkovec	185,02	431	7,84	18,39	0,05	n/p	n/p	158,74	155,65
Štrigova	1.213,41	2.189	182,93	72,02	335,56	n/p	41,77	545,19	1.021,81
Vratišinec	919,41	1.505	41,95	32,99	0,21	n/p	n/p	843,79	163,29
Ukupno LAG	19.430,72	38.853	977,83	633,88	530,63	n/p	85,82	17.276,61	8.928,99

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede, Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju – ARKOD, Hrvatske šume d.o.o. i Međimurska županija

Tablica 13: Brojno stanje stoke na području LAG-a

JLS	Kategorija stoke							
	Govedo, br. grla	Ovca, br. grla	Koza, br. grla	Konj, br. grla	Svinja, br. grla	Perad, br. grla	Magarac, br. grla	Pčela (pčelinje zajednice)
Belica	312	n/p	65	2	10.663	2.806	n/p	60
Čakovec	972	135	256	57	2.657	1.167.467	4	2.117
Dekanovec	n/p	n/p	n/p	1	217	126.646	n/p	99
Domašinec	402	5	302	8	382	8.287	n/p	521
Gornji Mihaljevec	675	40	82	4	5.514	258.400	n/p	210
Mala Subotica	236	181	30	46	3.511	80.167	n/p	512
Mursko Središće	111	25	572	31	234	1.607	13	410
Nedelišće	303	173	608	50	6.595	204.591	5	785
Podturen	508	6	0	1	1.376	41.171	n/p	298
Pribislavec	141	7	0	1	60	22.972	n/p	172
Selnica	162	26	264	3	305	59.902	n/p	205
Strahoninec	272	2	3	n/p	471	24.408	n/p	99
Sveti Juraj na Bregu	420	139	109	13	672	386.216	1	209
Sveti Martin na Muri	138	50	201	18	301	11.011	6	n/p
Šenkovec	26	n/p	n/p	2	910	49.033	n/p	113
Štrigova	818	90	417	6	1.593	20.150	1	261
Vratišinec	157	n/p	980	4	175	13.414	n/p	60
Ukupno LAG	5.653	879	3.889	247	35.636	2.478.248	30	6.131

Izvor: *Ministarstvo poljoprivrede*

Tablica 14: Dolasci turista i noćenja u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a

JLS	Godina																	
	2018.						2019.						2020.					
	dolasci turista			noćenja turista			dolasci turista			noćenja turista			dolasci turista			noćenja turista		
	ukupno	domaći	strani	ukupno	domaći	strani	ukupno	domaći	strani	ukupno	domaći	strani	ukupno	domaći	strani	ukupno	domaći	strani
Belica	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
Čakovec	11.050	4.413	6.637	19.891	7.547	12.344	13.550	5.575	7.975	24.388	9.027	15.361	5.292	2.479	2.813	10.279	4.586	5.693
Dekanovec	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
Domašinec	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
Gornji Mihaljevec	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
Mala Subotica	492	199	293	677	284	393	797	260	537	1.672	513	1.159	749	133	616	133	191	1.142
Mursko Središće	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
Nedelišće	2.353	934	1.419	6.313	1.925	4.388	2.084	994	1.090	4.496	1.943	2.553	932	355	577	2.023	738	1.285
Podturen	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
Pribislavec	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
Selnica	172	82	90	574	199	375	235	138	97	647	344	303	313	167	146	831	340	491
Strahoninec	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
Sveti Juraj na Bregu	525	357	168	1.197	704	493	523	303	220	1.864	750	1.114	566	442	124	1.476	908	568
Sveti Martin na Muri	54.373	30.417	23.956	142.509	65.519	76.990	56.596	32.286	24.310	147.107	68.941	78.166	27.800	19.697	8.103	72.349	44.021	28.328
Šenkovec	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
Štrigova	696	301	395	1.809	654	1.155	823	359	464	2.321	848	1.473	492	270	222	1.733	858	875
Vratišinec	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
Ukupno LAG	69.661	36.703	32.958	172.970	76.832	96.138	74.608	39.915	34.693	182.495	82.366	100.129	36.144	23.543	12.601	88.824	51.642	38.382

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 15: Dobna struktura nezaposlenih na području LAG-a

JLS	Dobna struktura																														
	15-19			20-24			25-29			30-34			35-39			40-44			45-49			50-54			55-59			60 i više			Ukupno
	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	
Belica	1	1	2	2	6	8	2	5	7	1	2	3	0	2	2	1	4	5	1	0	1	0	2	2	3	5	8	2	2	4	42
Čakovec	15	13	28	32	43	75	34	39	73	27	33	60	25	30	55	24	34	58	25	28	53	20	34	54	32	31	63	26	16	42	561
Dekanovec	0	0	0	0	2	2	0	2	2	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	2	2	0	0	0	2	0	2	9
Domašinec	2	1	3	1	3	4	1	2	3	1	1	2	1	1	2	2	3	5	1	3	4	2	3	5	2	2	4	1	0	1	33
Gornji Mihaljevec	1	0	1	1	1	2	0	1	1	0	1	1	1	1	2	1	2	3	0	1	1	1	3	4	2	3	5	1	2	3	23
Mala Subotica	5	6	11	7	10	17	4	4	8	5	6	11	4	8	12	3	10	13	3	10	13	5	7	12	4	3	7	3	1	4	108
Mursko Središće	8	9	17	7	9	16	4	13	17	2	6	8	4	8	12	4	7	11	2	7	9	3	6	9	12	7	19	12	12	24	142
Nedelišće	16	17	33	23	20	43	16	15	31	15	21	36	17	16	33	12	15	27	16	14	30	17	19	36	12	12	24	6	7	13	306
Podturen	4	4	8	3	4	7	3	4	7	4	3	7	2	4	6	4	4	8	1	3	4	4	2	6	2	5	7	5	1	6	66
Pribislavec	11	4	15	14	12	26	11	7	18	11	8	19	6	5	11	8	5	13	5	10	15	4	2	6	3	2	5	0	0	0	128
Selnica	2	1	3	3	5	8	1	5	6	1	3	4	1	3	4	1	1	2	1	2	3	2	6	8	4	4	8	2	0	2	48
Strahoninec	2	0	2	1	3	4	1	5	6	1	2	3	1	4	5	1	2	3	4	3	7	2	3	5	4	7	11	1	2	3	49
Sveti Juraj na Bregu	3	3	6	4	8	12	3	7	10	3	5	8	2	2	4	1	4	5	1	4	5	3	5	8	5	2	7	3	0	3	68
Sveti Martin na Muri	1	0	1	1	3	4	2	2	4	1	3	4	1	3	4	1	1	2	1	5	6	1	3	4	0	8	8	2	2	4	41
Šenkovec	2	0	2	2	2	4	4	3	7	1	2	3	2	4	6	1	3	4	1	3	4	0	2	2	1	3	4	3	1	4	40
Štrigova	1	2	3	2	4	6	0	3	3	1	4	5	1	2	3	1	2	3	1	2	3	0	3	3	1	1	2	2	1	3	34
Vratišinec	3	1	4	1	4	5	2	4	6	0	1	1	1	0	1	0	3	3	2	1	3	1	2	3	2	4	6	3	1	4	36
Ukupno LAG	77	62	139	104	139	243	88	121	209	74	101	175	69	94	163	65	100	165	65	96	161	65	104	169	89	99	188	74	48	122	1734

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje (<https://statistika.hzz.hr/>)

Tablica 16: Dobna struktura zaposlenih na području LAG-a

JLS	Dobna struktura																																	
	15-19			20-24			25-29			30-34			35-39			40-44			45-49			50-54			55-59			60-64			65 i više			ukupno
	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U				
Belica	14	4	18	71	38	109	83	64	147	103	78	181	93	87	180	82	70	152	98	96	194	78	65	143	65	32	97	25	4	29	3	1	4	1.254
Čakovec	46	20	66	351	251	602	682	627	1309	857	854	1711	811	776	1587	717	678	1395	714	750	1464	696	638	1334	576	279	855	186	107	293	24	6	30	10.646
Dekanovec	2	1	3	14	11	25	19	18	37	20	20	40	26	21	47	21	18	39	29	17	46	11	3	14	11	4	15	3	1	4	0	0	0	270
Domašinec	5	2	7	36	28	64	55	52	107	48	59	107	70	51	121	60	48	108	58	43	101	52	23	75	40	6	46	8	1	9	1	0	1	746
Gornji Mihaljevec	4	5	9	40	22	62	60	53	113	66	39	105	62	32	94	50	27	77	51	43	94	50	39	89	35	17	52	7	5	12	4	8	12	719
Mala Subotica	17	9	26	81	69	150	155	127	282	158	128	286	128	106	234	145	130	275	125	108	233	125	83	208	66	27	93	22	4	26	2	0	2	1.815
Mursko Središće	19	10	29	103	77	180	190	158	348	188	145	333	157	151	308	164	135	299	160	145	305	172	104	276	118	36	154	15	5	20	1	0	1	2.253
Nedelišće	36	21	57	218	131	349	341	266	607	359	317	676	302	295	597	288	310	598	345	314	659	286	243	529	211	73	284	56	15	71	6	2	8	4.435
Podturen	11	5	16	66	55	121	109	74	183	107	63	170	110	83	193	124	76	200	101	70	171	94	37	131	61	13	74	9	1	10	2	0	2	1.271
Pribislavec	11	6	17	39	38	77	70	67	137	95	80	175	86	91	177	59	53	112	75	74	149	71	64	135	47	13	60	8	2	10	1	0	1	1.050
Selnica	14	4	18	66	34	100	91	69	160	94	64	158	82	61	143	78	60	138	86	49	135	70	38	108	49	8	57	9	2	11	0	2	2	1.030
Strahoninec	5	0	5	55	31	86	63	77	140	72	94	166	106	83	189	73	93	166	82	59	141	64	57	121	54	18	72	9	4	13	2	0	2	1.101
Sveti Juraj na Bregu	17	8	25	108	75	183	170	139	309	146	136	282	163	118	281	122	117	239	150	123	273	129	83	212	89	26	115	24	4	28	3	0	3	1.950
Sveti Martin na Muri	11	4	15	55	36	91	93	70	163	82	64	146	74	52	126	87	66	153	70	56	126	90	26	116	46	7	53	11	6	17	0	0	0	1.006
Šenkovec	6	5	11	31	21	52	78	70	148	79	103	182	109	93	202	90	87	177	71	69	140	85	87	172	78	17	95	18	6	24	0	1	1	1.204
Štrigova	7	1	8	54	43	97	70	51	121	71	46	117	63	39	102	85	61	146	96	74	170	63	24	87	51	15	66	10	5	15	5	0	5	934
Vratišinec	9	4	13	41	19	60	63	50	113	69	44	113	57	49	106	51	45	96	53	42	95	59	34	93	39	7	46	3	0	3	0	0	0	738
Ukupno LAG	234	109	343	1.429	979	2.408	2.392	2.032	4.424	2.614	2.334	4.948	2.499	2.188	4.687	2.296	2.074	4.370	2.364	2.132	4.496	2.195	1.648	3.843	1.636	598	2.234	423	172	595	54	20	74	32.422

Izvor: Državni zavod za statistiku

1.3. Demografske značajke LAG područja

Broj i gustoća stanovništva: Demografska obilježja određenog područja temelj su razvoja i društveno-gospodarskog napretka. U odnosu na ostatak Hrvatske, Međimurje pa tako i područje LAG-a Međimurski doli i bregi, tradicionalno je bio prostor povoljnih demografskih značajki, no u posljednjem međupopisnom razdoblju i tu je vidljiv trend opadanja broja stanovnika zbog nižeg nataliteta i izraženije zbog iseljavanja mladog stanovništva. Prema podacima Popisa stanovništva iz 2021. **broj stanovnika na području LAG-a iznosi 81.334 stanovnika**, dok je 2011. godine taj broj iznosio **86.962**, što je za 5.628 osoba manje.

Međimurska županija **najgušće je naseljena županija u Hrvatskoj** uz Grad Zagreb s gustoćom 156,06 st/km², dok je **gustoća naseljenosti na području LAG-a 170,09 st/km²**. Površinom najveće su JLS koje imaju i najveći broj stanovnika, a to su na području LAG-a grad Čakovec (27.122 stanovnika na 72,80 km²) te općina Nedelišće (11.017 stanovnika na 58,04 km²). Najmanje površinom su općina Dekanovec (6,02 km²) koja ima i najmanje stanovnika (739 stanovnika), zatim **općina Strahoninec (8,39 km²) te općina Šenkovec (9,06 km²) koje obje imaju nadprosječnu gustoću naseljenosti** zbog prigradskog položaj, **320 i 317 st/km²**. Općina Gornji Mihaljevec je najslabije naseljena JLS unutar LAG-a s 59,66 st/km² čemu je uzrok izrazito pogranični položaj.

Sve JLS bilježe pad broja stanovnika, a najmanji pad broja stanovnika imaju općine Strahoninec i Sveti Juraj na Bregu. Najveći pad broja stanovnika u razdoblju 2011.-2021. vidljiv je na područjima općina Vratišinec, Štrigova i Domašinec.

Prema podacima o natalitetu, ukupno gledajući, cijelo područje LAG-a bilježi pad uspoređujući vrijednosti za 2011. i 2020. godinu, s blagim porastom na područjima općina Belica, Pribislavec, Strahoninec, Šenkovec i Štrigova. Prema vrijednostima mortaliteta, očekivano se bilježi porast vrijednosti u razdoblju 2011.-2020. za cijelo područje, s blagim padom na području općina Gornji Mihaljevec, Mala Subotica i Nedelišće. Pravo stanje vidljivo je iz vitalnog indeksa čija je vrijednost u padu u promatranom vremenskom razdoblju s 110,50 u 2011. godini na 87,67 u 2020. godini, sukladno globalnim trendovima starenja stanovništva. Jedina općina koja bilježi pozitivan trend vitalnog indeksa je Belica, dok je u svim ostalim JLS-ovima zabilježen negativni vitalni indeks, najizrazitije na području općine Selnica u kojoj je primjetno iseljavanje mladog stanovništva u promatranom razdoblju. Prosječna starost stanovništva područja LAG-a je 39,2 godine, s najstarijim stanovništvom na području općine Štrigova (43,2 godine), te najmlađim u općini Mala Subotica (28,4 godine).

Obrazovna struktura: Promatrajući obrazovnu strukturu stanovništva područja LAG-a, bez završene osnovne škole je ukupno 438 stanovnika, sa završenom osnovnom školom 14.569 stanovnika, sa srednjoškolskim obrazovanjem 38.261, a visokoškolskim 11.510 stanovnika. Postotak stanovništva bez završene osnovne škole na području LAG-a iznosi 5,4% dok je udio visokoobrazovanih 14,15%, a što je više od prosjeka županije, ali opet manje od prosjeka RH. Na području LAG-a je neznatno bolja obrazovna struktura naspram županije u cjelini zbog razvijenijih gradskih središta i prigradskih naselja u kojima se koncentrira mlađe obrazovanje stanovništva. Relativno nepovoljnija obrazovna struktura u odnosu na RH rezultat je razvijenog radno intenzivnog gospodarstva koje je traži nižu radnu spremu, ali i činjenice da Međimurska županija ima **visoki udio romskog stanovništva** među kojim je prisutan još uvijek visoki postotak nezavršavanja osnovnoškolskog obrazovanja.

Na području LAG-a živi 5.484 pripadnika romske nacionalne manjine, što je 6,7% ukupnog stanovništva LAG-a 2021. godine (78,88% pripadnika Roma Međimurske županije živi na području LAG-a u nekoliko većih naselja).

Tablica 17: Natalitet, mortalitet i vitalni indeks na području LAG-a

Naziv JLS	Natalitet		Mortalitet		Vitalni indeks		Prosječna starost stanovnika
	2011.	2020.	2011.	2020.	2011.	2020.	
Belica	29	33	41	42	70,73	78,57	41,7
Čakovec	314	289	291	333	107,90	86,79	40,2
Dekanovec	8	7	7	9	114,29	77,78	40,8
Domašinec	15	12	24	30	62,50	40,00	39,8
Gornji Mihaljevec	21	17	21	19	100,00	89,47	41,7
Mala Subotica	89	70	66	59	134,85	118,64	38,4
Mursko Središće	66	53	73	85	90,41	62,35	39,5
Nedelišće	175	154	126	122	138,89	126,23	38
Podturen	37	37	45	53	82,22	69,81	39,4
Pribislavec	59	68	29	42	203,45	161,90	35,3
Selnica	34	22	21	39	161,90	56,41	40,1
Strahoninec	24	26	18	26	133,33	100,00	40,4
Sveti Juraj na Bregu	57	43	46	52	123,91	82,69	38,6
Sveti Martin na Muri	24	19	36	42	66,67	45,24	39,9
Šenkovec	21	28	20	31	105,00	90,32	39,8
Štrigova	17	23	26	38	65,38	60,53	43,2
Vratišinec	20	16	24	24	83,33	66,67	39,6
Ukupno LAG	1.010	917	914	1.046	110,50	87,67	39,2

Izvor: Državni zavod za statistiku-Popis stanovništva, Međimurska županija

Tablica 18: Obrazovna struktura stanovništva na području LAG-a

Naziv JLS	Bez škole			Osnovna škola			Srednja škola ²			Visoko obrazovanje												Nepoznato		
										Svega			Stručni studij ³			Sveučilišni studij ⁴			Doktorat					
	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U
Belica	2	4	6	204	526	730	873	557	1.430	86	163	249	40	73	113	45	90	135	1	0	1	0	0	0
Čakovec	35	75	110	1.299	2.542	3.841	6.677	5.695	12.372	2.534	3.325	5.859	982	1.204	2.186	1.521	2.094	3.615	31	27	58	3	2	5
Dekanovec	0	2	2	41	141	182	215	134	349	25	43	68	14	19	33	11	23	34	0	1	1	0	0	0
Domašinec	5	10	15	142	317	459	536	336	872	65	89	154	34	48	82	31	41	72	0	0	0	0	0	0
Gornji Mihaljevec	6	5	11	173	312	485	460	328	788	58	92	150	29	37	66	29	55	84	0	0	0	0	0	0
Mala Subotica	29	41	70	289	566	855	1.071	753	1.824	152	219	371	83	103	186	69	116	185	0	0	0	0	0	0
Mursko Središće	10	34	44	317	704	1.021	1.713	1.195	2.908	258	400	658	140	196	336	116	204	320	2	0	2	0	0	0
Nedelišće	18	58	76	720	1.210	1.930	2.917	2.266	5.183	506	706	1.212	244	300	544	254	405	659	8	1	9	0	1	1
Podturen	7	21	28	222	530	752	1.040	595	1.635	80	137	217	40	46	86	39	90	129	1	1	2	1	0	1
Pribislavec	6	20	26	182	339	521	701	575	1.276	116	139	255	61	58	119	55	79	134	0	2	2	0	0	0
Selnica	4	2	6	173	394	567	808	499	1.307	104	124	228	50	63	113	52	61	113	2	0	2	0	2	2
Strahoninec	2	2	4	115	273	388	764	611	1.375	162	238	400	66	110	176	92	127	219	4	1	5	0	0	0
Sveti Juraj na Bregu	5	5	10	303	612	915	1.470	1.009	2.479	228	317	545	119	140	259	108	173	281	1	4	5	0	0	0
Sveti Martin na Muri	5	11	16	173	356	529	690	462	1.152	95	148	243	46	63	109	49	84	133	0	1	1	0	0	0
Šenkovec	1	3	4	119	290	409	763	588	1.351	229	313	542	93	115	208	134	196	330	2	2	4	0	0	0
Štrigova	1	6	7	228	388	616	651	416	1.067	76	141	217	34	57	91	39	84	123	3	0	3	1	0	1
Vratišinec	1	2	3	97	272	369	552	341	893	58	84	142	33	45	78	25	39	64	0	0	0	0	0	0
Ukupno LAG	137	301	438	4.797	9.772	14.569	21.901	16.360	38.261	4.832	6.678	11.510	2.108	2.677	4.785	2.669	3.961	6.630	55	40	95	5	5	10

Izvor: Državni zavod za statistiku (podaci za stanovništvo prema najviše završenoj školi i spolu
<https://www.dzs.hr/hrv/censuses/census2011/results/censustabsxls.htm>)

² Obuhvaćene su sve srednje škole – industrijske i obrtničke strukovne škole, škole za zanimanje, škole za KV i VKV radnike, tehničke i srodne strukovne škole i gimnazije

³ Obuhvaćene su sve više škole, I. (VI.) stupnjevi fakulteta te stručni studiji po Bologni.

⁴ Obuhvaćeni su svi fakulteti, umjetničke akademije, svi sveučilišni studiji po Bologni te magistarski znanstveni, stručni i umjetnički studij.

2. REZULTATI PROVEDBE LRS U RAZDOBLJU 2014. – 2022.

Temeljem konačne Odluke o odabiru LAG-a, Odluke o uspješnosti LAG-ova, Odluke o dodjeli prijelaznih sredstava LAG-u Međimurski doli i bregi sveukupno su za razdoblje 2017.-2024. dodijeljena sredstva u visini od **2.324.377,36 €** za provedbu cjelokupne mjere 19, a raspored dodijeljenih sredstava po Podmjerama je sljedeći: 19.1.-13.272,28 €; 19.2. – 1.819.257,38 €; 19.3.-78.695,63 €; 19.4.- 413.152,066 €.

U sklopu Podmjere 19.2. LAG je u razdoblju 2014.-2022. godine raspisao 8 LAG natječaja za 2 tipa operacije kroz koje je na područje LAG-a, plasirano 1.819.257,39 eura. 4 natječaja raspisana su za „**Poboljšanje opće društvene infrastrukture i proširenje lokalnih temeljnih usluga**“, gdje je plasirano **31,86% alokacije** za Podmjeru 19.2., a potpore su dodijeljene za 15 korisnika. Također, 4 natječaja raspisana su za „**Potporu razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava**“, gdje je plasirano **68,14% alokacije** za Podmjeru 19.2., pri čemu su potpore dodijeljene za 83 mala poljoprivredna gospodarstava i ostvareno je jedno novo radno mjesto. Od sveukupno 98 ugovorena projekta za Podmjeru 19.2. , 95 korisnika završili su provedbu projekta i podnijeli konačne zahtjeve za isplatu. Putem Podmjere 19.2. za ostvarene potpore kroz LAG natječaje, sa stanjem na dan 31.07.2023. krajnjim korisnicima je ukupno isplaćeno, 1.663.135,73 eura, što iznosi 91,42 %.

U sklopu Podmjere 19.3. LAG je na raspolaganju imao 78.695,63 eura za provedbu projekata suradnje s temama aktivnog turizma, ruralnog turizma, brandiranja područja i proizvoda, kulinarike, kulturne i prirodne baštine. LAG je proveo četiri projekta suradnje i peti je u tijeku. Prvi projekt suradnje je bio međuteritorijalni projekt u čijoj je provedbi sudjelovalo šest LAG-ova iz RH. LAG Međimurski doli i bregi snimio dva promotivna video clipa kojima kroz enogastronomiju, prirodnu i kulturnu baštinu promovira svoje područje. Kroz primjere dobre prakse u turizmu učilo se na uzajaman način. Drugi projekt suradnje je bio međuteritorijalni projekt u čijoj je provedbi sudjelovalo također, šest LAG-ova iz RH. Kroz projekt LAG je provodio brojne aktivnosti vezane uz brendiranje područja, temeljena na tradicijskoj baštini - izrade „Cekera“. U sklopu projekta LAG je proveo proces zaštite **umijeća izrade uporabnih predmeta od komušine na području Međimurja** koje je upisano u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske **kao nematerijalno kulturno dobro pod registarskim brojem Z-7560.** Treći projekt suradnje je bio transnacionalni projekt, a provodio se sa osam slovenskih i dva domaća LAG-a. U aktivnosti projekta LAG Međimurski doli i bregi je uključio djecu predškolskog odgoja kroz učenje i upoznavanje o flori i fauni rijeke Drave, ali i turističkim potencijalima Međimurja. Četvrti projekt suradnje odnosio se na proizvodnju lokalne hrane i kulinarsku baštinu, a provodila su ga četiri LAG-a iz RH. Održane su radionice o tradicijskoj kulinarskoj baštini Međimurja, „Pretepeno, temfano i kalapajzano“. Peti projekt suradnje u čijoj provedbi sudjeluju tri LAG-a iz RH pridonosi prepoznatljivosti ruralnog područja LAG-ova kroz promociju kulturne i kulinarske baštine. LAG Međimurski doli i bregi kroz ovaj je projekt provodio aktivnosti za izradu kraljice međimurskih slastica, međimurske gibanice. U sklopu projekta nastala je monografija „Međimurska gibanica“ i pokrenuta njezina zaštita kao nematerijalnog kulturnog dobra. Najveća prepoznatljivost, značaj LAG-a Međimurski doli i bregi i rezultati za širu društvenu zajednicu upravo je postignut kroz provedbu partnerskih projekata.

U sklopu Podmjere 19.4. ured LAG je za svoj rad i brojne operativne, promocijske i animacijske aktivnosti na raspolaganju imao 413.152,06 € te je dodatno zaposlio 1 osobu. Osim provedbe LEADER programa, LAG Međimurski doli i bregi je bio prijavitelj/partner i na drugim nacionalnim i EU projektima, provodeći aktivnosti osnaživanja, socijalnog uključivanja i participaciji ranjivih grupa u razvoj lokalne zajednice te su se uspostavljala nova razvojna partnerstva.

Tablica 19: Rezultati provedbe LRS u razdoblju 2014. – 2022. i provedbe drugih projekata

Provedba LRS 2014. – 2022.											
Tip operacije	Natječaj LAG-a		Odobreni projekti od strane LAG-a		Odobreni projekti od strane APPRRR		Potpuno isplaćeni projekti		Pokazatelji		
	br	Alokacija, eura	br	Iznos, eura	br	Iznos, eura	br	Iznos, eura	Br. novostvorenih radnih mjesta (isplaćeni projekti)	Pokazatelji LAG-a (ciljana vrijednost LAG-a)	Pokazatelji LAG-a (ciljana vrijednost LAG-a do 01.06.2023.)
6.3.1.	4	1.240.318,73	83	1.240.322,33	83	1.240.322,33	73	1.165.151,38	1	Broj malih PG koja su modernizirala gospodarstvo ili povećala ekonomsku snagu/ 83 Broj kreiranih radnih mjesta / 2	Broj malih PG koja su modernizirala gospodarstvo ili povećala ekonomsku snagu/ 73 Broj kreiranih radnih mjesta / 1
7.4.1.	4	578.938,65	15	578.938,65	14	542.059,92	13	502.243,08	0	Broj novih sadržaja društvene infrastrukture, tematskih puteva / 15 Udio stanovnika korisnika poboljšane društvene infrastrukture 50%	Broj novih sadržaja društvene infrastrukture, tematskih puteva/ 14 Udio stanovnika korisnika poboljšane društvene infrastrukture 53,5%
19.4.1.	n/p	413.153,07	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	395.893,39	1	n/p	n/p
Provedba drugih projekata u razdoblju 2014. – 2022.											
Naziv projekta	Izvor financiranja projekta		Ukupni iznos projekta, eura		Iznos učešća LAG-a, eura		Razdoblje provedbe projekta		Uloga LAG-a u provedbi projekta	Rezultati i pokazatelji	
Smart Farming Innovation Brokers	ERASMUS+; KA2: Strukovno obrazovanje i osposobljavanje		446.842,00		30.622,00		01. rujna 2018. – 31. prosinca 2021.		partner	Održane radionice sa poljoprivrednim proizvođačima o uvođenju digitalnih i tehnoloških inovacija u proizvodnju i Paket osposobljavanja za krajnje korisnike i brokere digitalnih inovacija. Izrađen je digitalni letak za podizanje svijesti o korištenju moderne tehnologije u poljoprivredi te Paket za stjecanje kompetencija potrebnih poljo. proizvođačima za pokretanje pametne poljoprivrede. Izrađena metodologija mapiranja poljoprivredne tehnologije.	
POP-UP ruralni društveno-inovativni hubovi	ESIF/Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske		158.583,70		43.684,11		19. ožujka 2018. – 18. ožujka 2020		vodeći partner	Osposobljeno 30 članova/zaposlenika OCD-a iz različitih područja u lokalnoj zajednici. Izrađena metodologija za razvoj lokalnih zajednica kroz volonterske, društvene i projekte društveno-korisnog učenja. Angažirano 60 članova lokalne zajednice za razvoj mikropoduzetničkog poduzetništva i inovacija. Provedeno je 6 lokalnih pop-up ruralnih hubova. Izrađeno 10 projekata spremnih za provedbu. Izrađeni je priručnik za organizaciju pop-up ruralnih hubova i video materijali.	
ECool-Tour	Interreg Slovenija – Hrvatska/Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske		829.360,00		17.444,42		1.srpnja 2017. – 31. prosinca 2019.		partner	Projektom je proširen i nadograđen voćnjak starinskih sorti jabuka te postavljeni drveni objekti i starinska preša. Organizirana su dva prekogranična sajma, "Z domačega vrta" u kojima je sudjelovalo 50-tak proizvođača iz regije. Održane višednevne radionice o održivom razvoju u turizmu, turističkim proizvodima i uslugama, menadžmentu i marketingu gdje je educirano i steklo praktična znanja preko 40-tak gospodarskih subjekata.	

Rural SKILLS	ERASMUS+ KA2: Suradnja za inovacije i razmjenu dobre prakse	126.155,00	20.550,00	15. listopada 2017. – 14. lipnja 2019.	partner	Sudjelovalo 6 međunarodnih partnera. Održano 12 radionica na kojima su analizirane lokalne/regionalne/nacionalne zakonske regulative vezane uz PRR 2014-2020, ciljevi i metode LRS LAG-ova partnera. Izrađena je brošura projekata za širenje rezultata i modela provođenja projekata, njihova održivost identificirani na studijskim posjetima.
Dijalogom do Hrvatske mreže za društveno poduzetništvo	Europski socijalni fond	473.533,85	0,00	31. listopada 2020. – 31. listopada 2023.	partner	Provedena ispitivanja i znanstvena istraživanja u području društvenog poduzetništva. Izrađene smjernice za razvoj javnih politika I razvoj društvenog poduzetništva. Provedene brojne radionice s tematikom jačanja organizacija civilnog društva, društvenih poduzetnika I stvaranja poticajnog okruženja za razvoj društvenog poduzetništva.
NEW LOW – Nove mogućnosti učenja o održivom ruralnom turizmu za žene u pograničnim područjima	ERASMUS+ KA2 Strateška partnerstva.	60.000,00	13.310,00	01. ožujka 2023. – 29. veljače 2024.	partner	Izrađena Metodologija za obuku žena iz pograničnih područja u ruralnom turizmu u tiskanom izdanju I na online platformi za organizacije koje podržavaju ruralno gospodarstvo. Održana obuka trenera I educirano 3 osoba za edukaciju žena iz ruralnih područja za održivi ruralni turizam. 30 žena obučeno za održivi ruralni turizam kroz 3 pilot treninga. Izrađena digitalna platforma za održivi turizam na 4 jezika
ODLUČI DANAS ZA BOLJE SUTRA!	Ministarstvo vanjskih i europskih poslova	6.604,82	0,00	01. travnja 2019. – 01. lipnja 2019.	partner	Održane 4 radionice za OPG-ove o zaštiti proizvoda geografskog podrijetla, očuvanja prepoznatljivosti, stvaranje identiteta na području LAG-a.
Skrivena blaga ruralnog turizma	LEADER Podmjera 19.3.2.	175.699,75	6.304,33	svibanj 2020. – prosinac 2022.	partner	Snimljeni kratki video clipovi o LAG-u kroz 2 različite teme - enogastonomija i kulturna i prirodna baština i cikloturizam. Organizirani studijski obilasci primjera dobrih praksi na područja partnerskih LAG-ova. Održano je 6 konferencija na temu "Izazovi u ruralnom turizmu". Izrađeno mnoštvo promotivnog materijala.
Turizmom razvijamo područje	LEADER Podmjera 19.3.2.	162.120,91	28.601,77	rujan 2020. – lipanj 2022.	partner	Provedene edukativne radionice u suradnji s Muzejom i udrugama koje njeguju izradu predmeta od komušine, izrađene brošure, promotivni film s ciljem zaštite umijeća pletenja cekera. Pokrenuta zaštita predmeta od komušine - Cekera i upis u Registar kulturnih dobara RH kao nematerijalne kulturne baštine Međimurja. Održano šest dvodnevni događanja s 300 dionika radi edukacije i razmjene iskustava u turizmu.
Naša Drava	LEADER Podmjera 19.3.2.	914.872,55	17.098,02	veljača 2020. – rujan 2022.	partner	Izradila se poučna igra za djecu sa prirodnim i turističkim potencijalima cijelog Međimurja. Organizirani su studijski posjeti slovenski i hrvatskih LAG-ova kako bi se prezentirala turistička ponuda uz Dravu na obje strane.
OKUSI TRADICIJE	LEADER Podmjera 19.3.2.	73.384,71	14.596,49	siječanj 2021. – veljača 2023.	partner	Održane 3 kulinarske radionice za 60 sudionika na temu „Temfano, pretepeno, kalapajano“. Izrađene bilježnice za recepte, kuharica sa tradicijskim jelima Međimurja koja je distribuirana kroz Jutarnji list. Održan fotografski tečaj LAG-a s temom fotografiranje hrane i proizvoda.
OKUSI DOMAĆE!	LEADER Podmjera 19.3.2.	80.092,00	14.012,20	listopad 2022. – prosinac 2023.	vodeći partner	Promicanje i promoviranje kulinarske baštine s područja Međimurja kroz izradu monografije „Međimurska gibanica“ i održavanjem radionica za izradu ove najpoznatije međimurske slastice.

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, interna evidencija LAG Međimurski doli i bregi

3. OPIS UKLJUČENOSTI LOKALNIH DIONIKA U IZRADU LRS

3.1. Opis partnerstva

LAG Međimurski doli i bregi je uspostavljen kao organizacija civilnog društva, neprofitnog, nevladinog i nepolitičkog karaktera, 2012. godine, koja okuplja različite predstavnike javnog, civilnog i gospodarskog sektora te povezuje interese i razvojne inicijative svojih članova i okoline u kojoj djeluje s ciljem promicanja održivog ruralnog razvoja i podizanja kvalitete života na području LAG-a. Provedba partnerskog odnosa među članovima LAG-a, svih sektora, definirana je odredbama Statuta LAG-a i načelima LEADER pristupa.

LAG je osnovan 2012. godine te se tada prostirao na 8 JLS i u njegovom radu je sudjelovao 31 član. Nakon 11 godina postojanja **LAG se prostire na 17 JLS** Međimurske županije te je u njegov rad uključeno 141 član, svih interesnih skupina, s ciljem uspostave partnerstva svih sektora i povezivanja razvojnih aktivnosti i projekata.

Redovni i pridruženi članovi LAG-a čine cjelokupno članstvo LAG-a Međimurski doli i bregi, koje broji 141 član. Od navedenog broja cjelokupnog članstva; 52% predstavnika dolazi iz gospodarske interesne skupine, 29% predstavnika dolazi iz civilne interesne skupine u kojoj se nalaze i fizičke osobe, a 19% predstavnika dolazi iz javne interesne skupine. Od ukupnog broja cjelokupnog članstva, 43% su žene te 21% mlade osobe.

Zbog vidljivog porasta udjela gospodarskog sektora, i kako bi se smanjio preveliki utjecaj jedne interesne skupine, članovi LAG-a upravljaju LAG-om putem svojih izabranih predstavnika. Predstavničku Skupštinu LAG-a čine izabrani predstavnici iz tri interesne skupine: javni, civilni i gospodarski.

Predstavničku Skupštinu čini 66 izabrana predstavnika, koji jednakovrijedno zastupaju sve interesne skupine. Od ukupnog broja članova Skupštine; 22 (33,33%) predstavnika dolazi iz gospodarske interesne skupine, 22 (33,33%) predstavnika dolazi iz civilne interesne skupine te 22 (33,33%) predstavnika dolazi iz javne interesne skupine. Od ukupnog broja članova predstavničke Skupštine LAG-a 44% su žene i 21% mladih osoba. Na sjednicama predstavničke Skupštine se prihvaćaju odluke vezane uz sadržaj i provedbu Lokalne razvojne strategije, godišnja izvješća LAG-a, donose se odluke vezane uz Plan rada i Financijski plan LAG-a.

Upravni odbor je upravljačko tijelo koje upravlja radom LAG-a između dviju sjednica Skupštine te donosi odluke iz svoje nadležnosti. Odbor je sastavljen od reprezentativnih predstavnika javnog, civilnog i gospodarskog sektora. Upravni odbor, kao izvršno tijelo LAG-a, ima 15 članova, od čega 26,67% predstavnika javne interesne skupine, 40 % predstavnika gospodarske te 33,33% predstavnika iz civilne interesne skupine. U sastavu Upravnog odbora nalazi se 40 % žena te četiri mlade osobe (26,67%). UO donosi odluke vezane uz rad LAG-a, ali je i tijelo LAG-a nadležno za odabir projekata na LAG natječajima.

Nadzorni odbor je najviše nadzorno i kontrolno tijelo LAG-a koje nadzire financijski i organizacijski rad i razvoj LAG-a te broji 5 članova, iz svih interesnih skupina i rodne zastupljenosti. Za prigovore na Odluke vezane uz LAG natječaje, nadležan je Nadzorni odbor i Tijelo je LAG-a nadležnog za prigovore.

Predsjednica i dopredsjednica su osobe ovlaštene za zastupanje LAG-a. Predsjednica LAG-a obavlja izvršne funkcije i sve ostale poslove određene Statutom te je i u profesionalnom radnom odnosu u LAG-u.

LAG ima i **Ured za tehničku i stručnu podršku** (Ured) za čiji rad odgovara Voditeljica, te stručni suradnici koji joj pomažu u radu. Zaposlenici Ureda svoju dužnost obavljaju profesionalno.

Tablica 20: Članovi LAG-a (cjelokupno članstvo LAG-a)

Gospodarska interesna skupina (broj)	Civilna interesna skupina(broj)	Javna interesna skupina(broj)	Ukupno (broj)	Od toga žena(broj)	Od toga mladih (broj) ⁵
71	43	27	141	53	28

Izvor: LAG Međimurski doli i bregi

Tablica 21: Tijelo LAG-a nadležno za donošenje odluka koje su vezane za sadržaj i provedbu LRS – predstavnička SKUPŠTINA LAG-a

Gospodarska interesna skupina (broj)	Civilna interesna skupina (broj)	Javna interesna skupina (broj)	Ukupno (broj)	Od toga žena (broj)	Od toga mladih (broj) ⁶
22	22	22	66	29	14

Izvor: LAG Međimurski doli i bregi

Tablica 22: Tijelo LAG nadležno za odabir projekata na LAG natječaju – UPRAVNI ODBOR LAG-a

Gospodarska interesna skupina (broj)	Civilna interesna skupina (broj)	Javna interesna skupina (broj)	Ukupno (broj)	Od toga žena (broj)	Od toga mladih (broj) ⁷
6	5	4	15	5	3

Izvor: LAG Međimurski doli i bregi

3.2. Opis tijeka izrade LRS i sudjelovanja različitih interesnih skupina u izradi LRS

LRS je rađena putem konzultacijskih procesa vanjskog stručnjaka i članova lokalnog partnerstva, dok se u međuvremenu, između sastanaka, provodio dodatni konzultacijski proces sa širom javnosti.

Sve aktivnosti prilikom izrade LRS temeljile su se na partnerstvu svih sektora javnog, civilnog i gospodarskog života na području LAG-a. Sa svrhom aktivnog uključivanja što većeg broja članova LAG-a iz svih sektora, kao i ostalih interesnih skupina s područja LAG-a, zainteresiranih za aktivno uključivanje i doprinos razvoju LAG-a, svim su dionicima prilikom izrade LRS organizirano pružane informacije i edukacije sljedećih sadržaja: uloga LAG-a u održivom ukupnom razvoju područja LAG-a; edukacija o mogućem sudjelovanju kao akter razvoja; uloga i sadržaj Intervencije 77.06. Potpora LEADER (CLLD) pristupu u sklopu ZPP 2014.-2020. te važnost međusobne suradnje sva tri sektora – javni, civilni, gospodarski.

Proces izrade ove LRS LAG-a započeo je u veljači 2022. godine i trajao je sve do srpnja 2023. godine, a temeljen je na osnovnim načelima CLLD pristupa koja su korištena u izradi:

- Razvoj utemeljen na značajkama lokalnog područja – kroz izrađenu osnovnu analizu područja utvrđen je SWOT, identificirane su osnovne razvojne potrebe, te su odabrani ciljevi razvoja (opći i specifični) koji se temelje na korištenju snaga (prednosti), a sve kako bi se umanjile slabosti i dobro iskoristile prilike koje se pružaju za razvoj područja.
- Pristup odozdo prema gore – uključivanje širokog kruga zainteresiranih dionika u proces izrade i to putem individualnih sastanaka, radionica, javnih savjetovanja, upitnika i dr.

⁵ osobe do uključujući 40. godina

⁶ osobe do uključujući 40. godina

⁷ osobe do uključujući 40. godina

- Funkcionalno lokalno razvojno partnerstvo (LAG) svih interesnih skupina koje je u izradi LRS, ali i u svom svakodnevnom radu, vodilo računa da se odluke donose temeljem konsenzusa, uz argumentacije i objašnjenja kojima su se jačali ljudski resursi.
- Inovativan pristup lokalnom razvoju – ciljevi i intervencije koje se definiraju kroz LRS sadrže inovativne pristupe u razvoju ruralnog područja LAG-a.
- Integrirani i multisektorski pristup – ciljevi i intervencije međusobno su integrirani te ostvarenje jednog cilja doprinosi boljem i bržem ostvarenju ostalih ciljeva.
- Umrežavanje i suradnja – na sektorskoj, međusektorskoj te međugeneracijskoj razini.
- Decentralizirana administracija odnosi se na odabir projekata na LAG razini. Kriteriji za odabir projekata opisuju se u LRS i u skladu su sa ZPP-om RH za razdoblje 2023.-2027.

Ured LAG-a sudjelovao je u izradi te facilitirao cijeli proces konzultacija s predstavnicima lokalnog partnerstva i širom javnosti. Radi složene povezanosti unutar područja LAG-a konzultacije su se provodile i putem elektroničke pošte. Posebna pažnja posvetila se provedbi konzultacija vezanih uz razvojne potrebe te prikupljanje projektnih prijedloga kako bi se LRS prilagodila stvarno iskazanim potrebama korisnika.

Kod izrade LRS primjenjivane su sljedeće metode uključivanja dionika: *radionice* - radi analize postojećih snaga i slabosti te u svrhu stvaranja novih ideja i rada na aktivnostima; *razgovori s lokalnim dionicima* s ciljem definiranja problema, ideja i vizija o području; *projektni obrasci* – kako bi se prikupile projektne ideje (Prilog 5.); *sastanci operativnih tijela* LAG-a kako bi se analizirali procesi uključivanja i donošenja strateških odluka, provodile su ankete za identificiranje razvojnih potreba (Prilog 4.) te *medijsko informiranje i konzultacije* – najave i objave događanja i aktivnosti u lokalnim medijima, na web stranicama i društvenim mrežama. Kod izrade ove LRS, za uključivanje dionika primjenjen je pristup kombiniranja participativnih razina: animacija, informiranje, konzultacije i osnaživanje, što se može vidjeti iz popisa događanja i broja sudionika, a koji su organizirani za potrebe izrade LRS-a LAG-a. U pripremi i izradi LRS sudjelovalo je 234 sudionika te se odaziv i sudjelovanje dionika u izradi LRS može ocijeniti prihvatljivim, a posebno u dijelu njihove angažiranosti na prijavi projektnih prijedloga

Predstavnička Skupština LAG-a Međimurski doli i bregi usvojila je LRS za razdoblje 2023.-2027. na sjednici održanoj 13. rujna 2023.

Tablica 23: Događaji i sudionici tijekom izrade LRS

Naziv događaja (sastanak, radionica i sl.)	Broj sudionika	Mjesto održavanja događaja	Datum održavanja događaja
Radni sastanak za izradu LRS 2023.-2027.	6	Čakovec	06.04.2022.
Radni sastanak za izradu LRS 2023.-2027.	4	Čakovec	06.05.2022.
Informativna animacijska radionica za izradu LRS 2023.-2027.	31	Pleškovec	10.05.2022.
Informativna animacijska radionica za izradu LRS 2023.-2027.	28	Čakovec	11.05.2022.
Informativna animacijska radionica za izradu LRS 2023.-2027.	13	Podturen	12.05.2022.
Radni sastanak za izradu LRS 2023.-2027. s naglaskom na SWOT analizu	5	Nedelišće	19.05.2022.
Radni sastanak za izradu LRS 2023.-2027. s naglaskom na javni sektor	4	Nedelišće	24.05.2022.
Radni sastanak za izradu LRS 2023.-2027.	4	Nedelišće	08.06.2022.

Informativni sastanak za izradu LRS 2023.-2027.	3	Nedelišće	06.12.2022.
Radni sastanak za izradu LRS 2023.-2027. s naglaskom na projekte suradnje	3	Čakovec	08.03.2023.
Radni sastanak/radionica za izradu LRS 2023.-2027. – dodana vrijednost LEADERA	11	Čakovec	19.04.2023.
Radni sastanak/radionica za izradu LRS 2023.-2027. - dodana vrijednost LEADERA	11	Čakovec	11.05.2023.
Informativna radionica o tijeku izrade nove LRS LAG-a za razdoblje 2023.-2027.	63	Mali Mihaljevec	29.06.2023.
UO LAG-a za potrebe predstavljanja izrađene LRS 2023.-2027.	12	Nedelišće	07.09.2023.
Predstavljanje i usvajanje LRS LAG-a 2023.-2027. na sjednici Predstavničke Skupštine	36	Nedelišće	13.09.2023.

Izvor: LAG Međimurski doli i bregi

4. ANALIZA RAZVOJNIH POTREBA I POTENCIJALA PODRUČJA

4.1. Rezultati analize stanja područja na temelju SWOT analize

Temeljem SWOT analize, koju su izradili članovi LAG-a i širok raspon razvojnih dionika na radionicama, utvrđene su snage i slabosti te prilike i prijetnje za budući razvoj područja. Naglasak je stavljen na sektore koji su ključni za socioekonomski razvoj lokalne zajednice i kojima će se LAG baviti u razdoblju provedbe LRS.

Područje LAG-a ima izuzetno povoljan geografski položaj kao i bogatu razvojnu resursnu osnovu, kulturno-povijesnu i prirodnu baštinu; veliku tradiciju poduzetništva, no, istovremeno, područje karakterizira izražena depopulacija, starenje te odlazak mladih i obrazovanih stanovnika, osobito nakon ulaska Hrvatske u EU, čime je realno ugrožen daljnji socioekonomski razvoj. Iako područje ima dobru prometnu povezanost i relativno razvijenu komunalnu infrastrukturu njezina kvaliteta nije dovoljna za kvalitetan život stanovnika u svim naseljima područja LAG-a. Posebno je loše stanje u dostupnosti održive mobilnosti (javni prijevoz nije prilagođen potrebama stanovnika, nisu dostatno razvijene pješačke i biciklističke staze i dr.), također, velik broj divljih odlagališta otpada što ugrožava visokovrijedan okoliš i prirodu, ukazuje na potrebu daljnjeg razvoja gospodarenja otpadom i podizanje svijesti stanovnika i posjetitelja o potrebi očuvanja i održivog korištenja prirodnih resursa. Također, digitalna pismenost stanovnika, posebno starije životne dobi, nije zadovoljavajuća i predstavlja razvojno ograničenje. Stoga je potrebno posvetiti pažnju upravo daljnjem razvoju male ruralne infrastrukture i usluga, posebno digitalnih, te znanja i vještina o njihovoj uporabi za dobrobit svih stanovnika. Iako je civilno društvo brojno, nedostatne su znanja i vještine OCD-a u pružanju edukacija te jačanju kapaciteta te brigu o osjetljivim skupinama društva, nedostatna je međusobna koordinacija i suradnja kako međusobna tako i sa drugim razvojnim sektorima. Posebna je potreba organizirane brige o osobama starije dobi, te o mladima i ženama.

Iznimno velika krajobrazna i biološka raznolikost te područja zaštićene prirodne baštine nedostatno su iskorištene za opći razvoj kako kvalitete života stanovnika, tako i doživljaja posjetitelja. LAG će u ovom razdoblju veći naglasak staviti na razvoj valorizacije, interpretacije, promocije te održivog korištenja prirodne i kulturne baštine (tematske staze, programi i sl.). Potrebno je dalje i kvalitetnije razvijati sportsko-rekreacijsku infrastrukturu te druge sadržaje koji povećavaju vrijednost prostora radi lokalnih stanovnika i posjetitelja kako bi područje postalo jedinstvena i interesantna turistička destinacija. Dosadašnje aktivnosti LAG-a koje su bile usmjerene na stvaranje jedinstvenih lokalnih proizvoda ukazale su na potrebu brandiranja LAG-a i razvoj diversificiranih turističkih sadržaja koje je potrebno

povezati sa lokalnom gastronomskom ponudom. Prirodne prednosti područja i blizina emitivnih tržišta omogućuju razvoj ruralnog turizma na poljoprivrednim domaćinstvima te u seoskim sredinama, no, za privlačenje posjetitelja, potreban je daljnji razvoj javnih sadržaja poput tematsko-edukativnih staza, pješačkih, ciklo i treking staza i sl. Bez kvalitetnih javnih sadržaja te s njima povezanih turističkih usluga, nema ni poboljšanja kvalitete života u području LAG-a.

Najznačajnija gospodarska djelatnost kojom bi se LAG trebao posvetiti u novom programskom razdoblju je i razvoj poljoprivrede u smislu stvaranja novih i inovativnih prehrambenih proizvoda zasnovanih na lokalnoj, jedinstvenoj, prirodnoj i kulturnoj baštini te tradiciji. Na području LAG-a velik je broj malih poljoprivrednih gospodarstava čiji su nositelji, u većini, starije životne dobi i manjeg obrazovanja. Iz podataka osnovnih značajki područja razvidan je mali broj ekoloških proizvođača, nedostatni su prerađivački kapaciteti, kao i kapaciteti za skladištenje i distribuciju prehrambenih proizvoda. Stoga se LAG treba posvetiti razvoju poljoprivrede i proizvoda sa većom dodanom vrijednosti, jačanju trženja i promocije lokalnih poljoprivrednih proizvoda, kao i stvaranju prepoznatljivosti lokalne hrane čija se proizvodnja zasniva na tradiciji i lokalnim opskrbnim lancima. Na području LAG-a postoje autohtone pasmine, autohtoni i poznati gastro proizvodi, što je dalje potrebno razvijati kako bi postali nositelji prepoznatljivosti područja. Poljoprivredu i proizvodnju hrane potrebno je povezati sa ruralnim turizmom te razvojem male ruralne infrastrukture u objedinjenu ponudu područja, u cilju revitalizacije tradicijskih nepoljoprivrednih djelatnosti sa svrhom diversifikacije i dohodovne održivosti gospodarstva u ruralnim naseljima. Inovativnim aktivnostima, razmjenom znanja i vještina, LAG treba omogućiti inkluzivni i ukupan socioekonomski razvoj i održivost razvojnih dionika područja. Prostor LAG-a područje je visokih prirodnih vrijednosti stoga je aktivnosti potrebno usmjeriti na smanjenje utjecaja klimatskih promjena te uvođenje novih tehnologija i metoda, energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije, odnosno širokog raspona aktivnosti koje omogućuje zelena i digitalna tranzicija. Poljoprivreda, kao i svi drugi razvojni ekonomski sektori, suočeni su sa velikim izazovima koje pred njih stavlja konkurentno i globalno tržište te sve veći zahtjevi potrošača za novim i inovativnim proizvodima. Stoga je potrebno poticati međusobnu suradnju posebno usmjereno razmjeni znanja i informacija o novih tehnologijama, inovativnim i pametnim rješenjima, procesima proizvodnje i prerade o kojima proizvođači često nisu dovoljno upoznati, a s ciljem jačanja njihove produktivnosti, učinkovitosti te okolišne održivosti. Radi velike raznolikosti i mogućnosti koje pruža prostorna razvojna resursna osnova područja, potrebno je jačati aktivnosti neproizvodnih ulaganja kojima se ne ostvaruje bitan povrat, dohodak ili prihod i koja ne vode do znatnog povećanja vrijednosti poljoprivrednog gospodarstva određenog korisnika, ali imaju povoljan učinak na okoliš. One doprinose općoj ekološkoj vrijednosti područja te pružaju mogućnosti za ukupan održiv razvoj prostora u cjelini, kako bi postao dobro mjesto za život lokalnih stanovnika, privukao nove stanovnike te omogućio veći broj posjetitelja područja. Detaljna SWOT analiza nalazi se u **Prilogu 3**.

Tablica 24: SWOT analiza LAG-a

SNAGE	SLABOSTI
<u>Opće zemljopisne i infrastrukturne značajke područja</u> Povoljni geografski položaj Očuvani ruralni identitet područja Raznolikost krajolika na malom prostoru Zaštićena prirodna baština Ekološka mreža Natura 2000 i Regionalni park Mura-Drava Bogata prirodna obilježja-podzemne vode, rijeke, šume Raznolika kulturna i povijesna baština lokalnog regionalnog značaja Razvijena komunalna infrastruktura i dobra prometna povezanost Dobra zdravstvena mreža i sportsko rekreacijska infrastruktura Razvijen sustav gospodarenja otpadom Bogata nematerijalna kulturna dobra Brojna dostupnost sportsko-rekreacijskih sadržaja i ostale društvene infrastrukture <u>Gospodarske značajke područja</u> Brojna kvalitetna lokalna poljo. gospodarstva Raznovrsnost poljoprivrednih proizvoda koji upotpunjavaju turističku ponudu Autohtona pasmina Međimurski konj Vodeća županija u sektoru kozarstva Prvi KOL u RH-dućan Međimurski štacun Bogata poljoprivredna tradicija i veliki broj kvalitetnih poljoprivrednih proizvođača(pčelari, vinogradari, voćari, povrćarstvo,...) Očuvane tradicijske sorte i sjemenari, najveća društvena banka sjemena Bogata i kvalitetna enogastronomska ponuda Privlačnost kuća za odmor i Termini Sveti Martin Rastući broj inicijativa za razvoj kontinentalnog turizma Postojanje Interpretacijskih centara kulturne i prirodne baštine Snažna tradicija poduzetništva i obrtništva s trendom rasta i snažan IKT sektor Razvijena poduzetnička infrastruktura i dobra podrška razvoju poduzetništva Kontinuirani pad nezaposlenih <u>Demografske i društvene (socijalne) značajke</u> Veliki broj organizacija civilnog društva koje promoviraju kulturni identitet područja Aktivna zajednica sa velikim brojem udruga koja organizira veliki broj kulturnih, sportskih i gospodarskih manifestacija Sačuvane tradicionalne kulturne manifestacije	<u>Opće zemljopisne i infrastrukturne značajke područja</u> Nedovoljna svijest o očuvanju okoliša Smanjenje broja autohtonih vrsta i degradacija šuma Degradirani objekti svjetovnog graditeljstva Premale površine, osiromašenost šuma i autohtonih vrsta, nebriga za šumski fond Nedostatak financijskih sredstava za očuvanje kulturne i povijesne baštine Nedovoljno definirani brendovi i imidž turističke destinacije Nedostatna informiranost o turističkoj ponudi te nedostatak smještajnih kapaciteta Nedovoljno iskorištena prirodna i kulturna baština Preopterećenost prometnica i zastarjeli javni prijevoz Nedovoljan broj pješačko-biciklističkih staza Velik broj divljih odlagališta <u>Gospodarske značajke područja</u> Velik broj malih gospodarstava, ali mali broj ekoloških poljoprivrednika Rascjepkana poljoprivredna zemljišta Nedostatak skladišnih, preradbenih i distributivnih kapaciteta Nepostojanje poslovnih subjekata koji se bave uzgojem i prodajom riječne ribe Nedostatak smještajnih kapaciteta koji imaju plasman poljoprivrednih proizvoda Nedovoljna svijest i promocija o zdravoj prehrani Nedovoljna informacijska pismenost Nedostatak stručnog kadra i radne snage, povezan je s trendom rasta iseljavanja mlade radno sposobne populacije Nedovoljno prodorni mali poduzetnici Slabo povezivanje OPG-ova u svrhu tržišnog plasmana Izumiranje starinskih zanata i poznavatelja tradicijskih znanja i vještina <u>Demografske i društvene (socijalne) značajke</u> Nedovoljna povezanost i umrežavanje između javnog i privatnog sektora Nedostatak suradnje između udruga Nedovoljna socijalna uključenost ranjivih skupina Spora integracija Roma u društvo Komplicirana administracija

PRILIKE	PRIJETNJE
<u>Opće zemljopisne i infrastrukturne značajke područja</u> Veća uključenost Međimurske županije u donošenje turističko - kulturnih politika na nacionalnoj razini Primjena kulturnih i sportskih programa za veću socijalnu uključenost primjenom EU fondova Razvoj turističko rekreacijske infrastrukture na akumulacijskom jezeru Kuršanec Modernizacija prometne infrastrukture i željeznica Ulaganje u izgradnju turističkih objekata – interpretacijske centre za promociju nematerijalne kulturne baštine Ulaganje u kulturnu infrastrukturu (svjetovno graditeljstvo) – stare zgrade škola, domove kulture, tradicijske kuće Modernizacija javnog prijevoza Izgradnja paralelnih prometnica za poljo. vozila Ulaganje u razvoj Zračne luke Međimurje Razvoj širenja infrastrukture optičkog interneta Razvoj obnovljivih izvora energije <u>Gospodarske značajke područja</u> Povećana potražnja na tržištu za selektivnim oblicima turizma Zaštita, promocija i brendiranje kulturnih resursa – kulturne baštine, proizvoda, legendi i manifestacija u turističke svrhe Daljnji razvoj i revitalizacija cikloturizma Rast kontinentalnog turizma temeljenog na prirodnoj, kulturnoj baštini, enogastronomiji,... Očuvanje i prijenos znanja o tradicijskim zanatima i valorizacija u turističke svrhe Razvoj novih i specifičnih turističkih proizvoda Mini etno selo, Tradicijske autohtone kuće Festivali/lokalne tematske i sportske manifestacije Promocija i jači razvoj lokalnih manifestacija Valorizacija poznatih glazbenih ličnosti Unaprijediti ponude uz bike staze Brendirati Regionalni park Mura Drava Razvoj vinogradarstva (pametna poljoprivreda) Razvoj dodane vrijednosti ekološke certifikacije poljoprivredne proizvodnje te njihova promocija Uvođenje i brendiranje tradicijskih sorti Povezivanje i zajednička promocija, udruživanje ekoloških dionika turizma <u>Demografske i društvene (socijalne) značajke</u> Dostupnost EU fondova za financiranje različitih projekata i razvoj socijalne infrastrukture Stjecanje konkretnih radnih vještina kroz programe osposobljavanja LEADER program za razvoj projekata je od značaja za zajednicu	<u>Opće zemljopisne i infrastrukturne značajke područja</u> Česte elementarne nepogode i rastući rizik od elementarnih nepogoda (klimatske promjene) Onečišćenje poljoprivrednog zemljišta Konkurencija susjednih regija u turizmu Nedovoljno sredstava za projekte obnove velikih objekata kulturne baštine Nedovoljan broj investicija u prometnu infrastrukturu i željeznicu <u>Gospodarske značajke područja</u> Deagrarizacija i gubitak vlastite proizvodnje hrane Erozija zemlje u brežuljkastom dijelu Neprilagođena zakonodavna struktura Komplicirana administracija od lokalnog do državnog nivoa Česte promjene zakonodavstva Siva ekonomija Neujednačena i nedefinirana regulativa za pružatelje usluga u turizmu Otežan plasman domaćih lokalnih proizvoda kroz smještajne kapacitete (regulativa) Nedovoljno ulaganje u kontinentalni turizam od strane države Otežan plasman proizvoda na tržištu zbog nepovoljne uvozne politike Snažna konkurencija na poljoprivrednom tržištu EU Centralizacija fiskalnih sredstava <u>Demografske i društvene (socijalne) značajke</u> Odlazak mladih i visokoobrazovanih stručnjaka Nedovoljna fleksibilnost obrazovnog sustava

Izvor: LAG Međimurski odli i bregi

5. OPĆI CILJEVI, SPECIFIČNI CILJEVI I INTERVENCIJE LRS

5.1. Prikaz potreba LAG područja

Tijekom pripreme osnovne i SWOT analize te analize razvojnih potreba, LAG je, u konzultacijama sa širokim krugom razvojnih dionika identificirao vlastite potencijale područja, prepoznao slabosti te prednosti kako bi iskoristio mogućnosti koje im njihov prostor nudi. Sudionici kreiranja strategije složili su se kako će svoje djelovanje usmjeriti prema održivom razvoju integracijom gospodarskih, društvenih te ekoloških ciljeva. LAG Međimurski doli i bregi je tijekom procesa pripreme LRS definirao slijedeće prioritetne razvojne potrebe povezane sa razvojnim potencijalima a kojima će se baviti u ovom programskom razdoblju:

P1: Razvoj prepoznatljive i povezane proizvodnje hrane

Iako je područje LAG-a nacionalno donekle prepoznatljivo po pojedinim proizvodima (krumpir, ceker, eno-gastronomska ponuda i dr.) još uvijek nema jakih i definiranih brandova te imidža prostora ni destinacije (turizam). Nedostatna je informiranost o bogatstvu znanja i vještina te komparativnih prednosti koja leži u kulturno-povijesnoj i prirodnoj baštini. I postojeći lokalni proizvodi se nedovoljno promoviraju i nedostatan koriste u rastućoj turističkoj ponudi. Potrebno je poboljšati organizaciju tržišta, promicati razvoj ponude lokalnih proizvoda i usluga te stvarati mreže lokalnih pružatelja usluga. Ekološka poljoprivreda, iako je LAG prostor visoko vrijedne i zaštićene prirode, premalo je zastupljena (samo 2% poljoprivrednih proizvođača). Područje je poznato (više u inozemstvu nego na nacionalnoj razini) po biodinamičkoj poljoprivredi visoke dodane vrijednosti. Jačanje ekološke poljoprivrede, posebno na biodinamičkim načelima, poboljšanje lokalne samodostatnosti, proizvodnja i razvoj novih prehrambenih proizvoda, promocija i marketing te udruživanje proizvođača aktivnosti su kojima LAG želi potaknuti stvaranje zajedničkog „međimurskog branda“ za tipične lokalne proizvode i usluge. Potrebno je poticati razvoj novih, zaokruženih (sveobuhvatnih) turističkih proizvoda, razvoj destinacije, povećanje konkurentnosti turističkih proizvoda s naglaskom na promociju i marketing te razvoj prateće infrastrukture koja će osigurati razvoj zelenog turizma. Potrebno je razvijati lokalno tržište i kratke lance opskrbe koji smanjuju transportne troškove (i onečišćenje okoliša) i promiču lokalne proizvode te samodostatnost, poticanje ekološke proizvodnje te lokalnu preradu koja sve više zanima posjetitelje.

P2: Jačanje konkurentnosti lokalnog gospodarstva

Područje LAG-a ima veliku proizvodno-prerađivačku tradiciju koja se zasniva na poduzetničkom mentalitetu stanovništva. To je prostor vrijednih i samozatajnih stanovnika za koje vrijedi krilatica da... *“i kada ne rade, Međimurci rade”*. No novi razvojni trendovi, globalizacija i blizina jačih gospodarskih područja uzrokovali su da se sve više mladih i radno sposobnih osoba iseljava u zemlje EU (veća plaća, veći standard) zbog čega se javlja nedostatak radne snage u svim sektorima te ju je potrebno uvoziti. Na području cijelog Međimurja, pa tako i prostora LAG-a, razvidan je trend smanjivanja kontingenta stanovništva u radnoj dobi što je, s jedne strane, posljedica slabijeg nataliteta ali i emigracija, dok se, istovremeno uočava povećanje kontingenta stanovništva u starijoj životnoj dobi. Nezaposlenost na području LAG-a je u padu, no istovremeno nedostaje kvalitetnih radnih mjesta s većom dodanom vrijednosti jer je prosječan dohodak po stanovniku manji od nacionalnog prosjeka što ukazuje na potrebu povećanja konkurentnosti gospodarstva na cijelom području. Među nezaposlenima prevladavaju žene i mladi. U novom razdoblju potrebno je ulaganje u ljudski kapital i jačanje poduzetništva, kreativnosti i inovativnosti. Potrebno je povezivanje i nadgradnja te jačanje suradnje postojećih dionika u gospodarskom razvoju LAG-a. Broj starije populacije se povećava, mladi odlaze ili su sve manje aktivni na

tržištu rada. Tradicijska poduzetnička znanja i vještine koje čine prepoznatljivost i jedinstvenost područja izumiru. Stoga je zajedničkim djelovanjem svih dionika i LAG-a potrebno prenositi stečena znanja na međugeneracijskoj razini kao i na razini različitih gospodarskih grana, proizvoda i usluga. Poticanjem suradnje između razvojnih dionika LAG će stvoriti uvjete za realizaciju poduzetničkih projekata i aktivnosti koje će omogućiti veću dodanu vrijednost rada i gospodarstva u cjelini kao i povećati konkurentnost cijelog područja. Dosadašnje aktivnosti LAG-a već su bile usmjerene prema pružanju potpore razvoju poduzetništva, stoga je u ovom razdoblju potrebno jačati umrežavanje pružatelja usluga i proizvođača, omogućiti otvaranje zelenih poslova i jačanje primjene digitalnih (IKT) tehnologija te ponuditi poticajno okruženje za razvoj poduzetništva. Kako se LAG niz godina bavi razvojem identiteta područja, potrebno se posvetiti revitalizaciji starih zanata i rukotvorina kojima bi se doprinijelo jačanju prepoznatljivosti. Potrebno je stvoriti poduzetničku dinamiku koja će usmjeriti mladu i aktivnu, interesnu populaciju na korištenje vlastitih potencijala kao i razvojnih potencijala područja te animirati lokalne zajednice i sve interesne skupine razvojnih dionika za potporu društvenom poduzetništvu i poduzetničkim aktivnostima od koristi za širu zajednicu, posebno u ruralnim područjima. Potrebno je jačati mreže i metode umrežavanja i integracije za promicanje poduzetništva u svim oblicima (projektne partnerstva, društveno poduzetništvo, zadruge i školske zadruge i sl. udruženja te oblici suradnje), kako unutar područja LAG-a tako i izvan njega.

P3: Razvoj održivog i inovativnog turizma

Obzirom na veliku baštinsku vrijednost područja LAG-a kao i na rastuću ponudu i trendove u turizmu na globalnoj razini, razvoj zelenog, održivog i inovativnog turizma, velika je prilika za održiv razvoj ukupnog područja. On je izravno povezan sa vrijednom i raznolikom prirodnom i kulturnom baštinom (posebno tradicijskom, materijalnom i nematerijalnom) područja, a holistički objedinjuje očuvan okoliš (prirodni i antropogeni), doživljaj (svim osjetilima), poljoprivredu i tipičnu domaću gastronomiju. Za prostor LAG-a već je prepoznatljiva baštinska, sportska te poljoprivredno-gastronomska ponuda. Turizam je ključan činitelj razvoja „*Međimurja kao destinacije*“. Radi prometne povezanosti i pograničnog zemljopisnog položaja, područje LAG-a lako je dostupno širokom turističkom tržištu i velikom krugu posjetitelja na nacionalnoj i međunarodnoj razini. Bogata prirodna i kulturna baština prava su riznica ideja i prilika za inovativan pristup razvoju turističkih proizvoda i ponude za ukupan razvoj koji ima širok i dugoročan utjecaj. Potrebe tržišta ukazuju na razvoj aktivnosti usmjerenih na stvaranje inovativnih partnerstva i mreže lokalnih pružatelja usluga povezanih sa lokalnim proizvođačima. Uloga LAG-a je omogućiti brandiranje područja kao destinacije te uporabom novih alata i metoda, stvoriti nove i povezane turističke proizvode i usluge koje su zasnovane na jedinstvenosti lokanih zajednica te omogućiti razvoj turizma visoke dodane vrijednosti. Potreba LAG-a je ujedno uspostava regionalnog zaštitnog znaka destinacije s prepoznatljivom i diversificiranom (tematski i prostorno) turističkom ponudom povezanom s lokalnim manifestacijama koje isti integriraju u tradicionalni život lokalnih zajednica.

P4: Zaštita okoliša, očuvanje i održivo korištenje prirodne i kulturne baštine

Područje LAG-a prostor je vrijedne prirodne i kulturne (materijalne i nematerijalne) baštine od nacionalnog i međunarodnog značaja, no još uvijek je razvidna nedovoljna valorizacija, revitalizacija i obnova, kao i razvoj interpretacije i održivog korištenja iste. Nedovoljno je razvijena svijest kako lokalnih stanovnika tako i posjetitelja o potrebi zaštite okoliša u cjelini, posebno vezano za gospodarenje otpadom i zaštitu vodnih resursa. Isto tako, brojna kulturna baština nije dovoljno prepoznata, zaštićena te stavljena u funkciju. Manjim ulaganjima, razvojem svijesti i edukacijom stanovnika i posjetitelja, baštinska razvojna osnova može biti velik pokretač brojnih aktivnosti, povećanja prihoda stanovnika te omogućiti brojna radna mjesta. U svrhu očuvanja i zaštite visoko vrijednog okoliša potrebno je jačati svijest,

edukaciju i poticati stanovnike kao i sve razvojne dionike na potrebu korištenja obnovljivih energetskih izvora te energetske učinkovitost. Potrebno je razvijati holistički pristup zaštiti, revitalizaciji te održivom korištenju prirodne i kulturne baštine te ju povezati u umrežene i objedinjene turističke proizvode. Postojeća baština koja je već zaštićena i stavljena u funkciju nije međusobno povezana u destinacijsku ponudu. U narednom razdoblju potrebno je revitalizirati sadržaje i resurse, informirati javnosti i podizati svijest te provoditi edukaciju i podizanje svijesti stanovništva i posjetitelja o važnosti očuvanja okoliša i zaštićenih prirodnih i kulturnih vrijednosti. Posebna pažnja posvetiti će se zelenim površinama te očuvanju krajobraza u urbanim i ruralnim zajednicama. Isto tako, područje LAG-a je prostor velikog transportnog opterećenja na prometnicama nacionalnog i međunarodnog značaja, dok, s druge strane, izdvojene lokalne zajednice često nemaju prijevoz koji je sukladan lokalnim potrebama, stoga je potrebno posvetiti pažnju i razvoju održive mobilnosti. Zaštita okoliša i očuvanje resursne razvojne osnove jedan su od osnovnih preduvjeta za povećanje kvalitete života stanovnika kao i povećanje privlačenja posjetitelja.

P5: Poboljšanje kvalitete života u lokalnim ruralnim zajednicama

Negativni trendovi starenja stanovnika i depopulacija zahtijevaju posebnu pažnju LAG-a kao i aktivnosti usmjerene na osjetljive skupine društva u svrhu jačanja inkluzije i kohezije lokalnih zajednica. S jedne strane, potrebno je poduzimati mjere za smanjenje iseljavanja mladog te aktivnog stanovništva, posebno iz ruralnih zajednica, a istovremeno, osigurati povećanje kvalitete života. Ulaganja u malu komunalnu i društvenu infrastrukturu, posebno rekreacijsku infrastrukturu, nisu razmjerno raspoređena po području (veća je koncentracija u urbanim sredinama) stoga su je potrebno poboljšati, ona je ujedno važna i za turistički razvoj područja. Kulturna i društvena događanja nemaju dovoljnu prepoznatljivost i inovativnost stoga je potrebno više djelovati prema razvoju mogućnosti za kulturno djelovanje mladih, kako razvojem prostora tako i sadržaja. Isto tako, radi starenja stanovništva potrebno je osigurati uvjete za aktivno starenje i društvenu inkluziju starijih osoba. Žene su često nositelji aktivnosti u ruralnim zajednicama stoga je potrebno posvetiti pažnju potpori razvoju njihovih aktivnosti. Općenito, potrebno je pružiti potporu prostorima i sadržajima za međugeneracijsku solidarnost, razmjenu znanja i vještina i društvenu koheziju. Potrebno je osmisliti inovativne metode i pristupe te programe za sve osjetljive društvene skupine, razviti inovativne društvene mreže, promicati zdrav način života svih dobni skupina, razviti dopunske usluge posebno za starije stanovnike i općenito, aktivirati vlastite društvene potencijale koje je potrebno povezati kako bi sinergijski djelovali u cilju poboljšanja kvalitete života svih stanovnika.

Tablica 25: Potrebe LAG područja

Naziv potrebe	Opis potrebe	Naziv općeg cilja LRS-a kojim se ispunjava potreba	Naziv specifičnog cilja LRS-a kojim se ispunjava potreba
P1: Razvoj prepoznatljive i povezane proizvodnje hrane	Ulaganja u znanje i opremu, uvođenje suvremenih proizvodnih procesa, proširenje poljoprivredne proizvodnje i prerade, ulaganja za održivo korištenje resursa te za očuvanje okoliša te jačanje identiteta i zajedništva u lokalnim zajednicama.	OC: Integrativan razvoj područja LAG-a	SC 1: Razvoj i promicanje poduzetničke dinamike i ljudskih potencijala za nova i održiva radna mjesta
P2: Jačanje konkurentnosti lokalnog gospodarstva	Poticanje i podupiranje interesa za poduzetništvo posebno kod mladih i žena, u novim i tradicijskim djelatnostima kao što su IT, zaštita		SC 1: Razvoj i promicanje poduzetničke dinamike i ljudskih

	okoliša, stari zanati i rukotvorine, različiti proizvodi i usluge u ruralnim sredinama i dr.		potencijala za nova i održiva radna mjesta
P3: Razvoj održivog i inovativnog turizma	Jačanje održivog razvoja posebnih oblika turizma u ruralnim prostorima, poglavito zelenog i kreativnog, unapređenje postojećih i novih i inovativnih aktivnosti uz očuvanje prirodne i kulturne baštine i povećanje povezanosti lokalnih zajednica		SC 1: Razvoj i promicanje poduzetničke dinamike i ljudskih potencijala za nova i održiva radna mjesta
P4: Zaštita okoliša, očuvanje i održivo korištenje prirodne i kulturne baštine	Unapređenje očuvanja zaštićenih dijelova prirode i svih drugih vrijednih prirodnih i kulturnih osobitosti, potpore nastavku istraživanja, valorizacije i interpretacije kulturne i prirodne baštine, osobito primjenom suvremenih tehnologija.		SC 2: Povećanje kvalitete života i očuvanje resursa u lokalnim zajednicama
P5: Pобољшanje kvalitete života u lokalnim ruralnim zajednicama	Ulaganja u malu infrastrukturu s organiziranjem osnovnih usluga za stanovništvo, posebno za rad organizacija civilnog društva uz povezivanje s općim potrebama za društvenu inkluziju, jačanje suradnje i partnerstva, poboljšanje kvalitete življenja stanovništva kao i doživljaja posjetitelja.		SC 2: Povećanje kvalitete života i očuvanje resursa u lokalnim zajednicama

5.2. Opis općih i specifičnih ciljeva LRS

Tablica 26: Opći i specifični ciljevi LRS

Naziv općeg cilja	Kratki opis općeg cilja	Naziv specifičnog cilja	Kratki opis specifičnog cilja
OC: Integrativan razvoj područja LAG-a	Općim ciljem želi se doprinijeti razvoju živosti i otpornosti lokalne zajednice zajedništvom i razvojem prepoznatljivosti područja, jačanjem ključnih gospodarskih aktivnosti te razvojem lokalne infrastrukture i vlastitih ljudskih kapaciteta.	SC 1: Razvoj i promicanje poduzetničke dinamike i ljudskih potencijala za nova i održiva radna mjesta	Ovim ciljem postići će se jačanje razvoja poduzetništva u ključnim gospodarskim granama, posebno onim koji doprinose dodanoj vrijednosti područja, diversifikaciji proizvoda i usluga, otvaranju novih radnih mjesta te koje doprinose razvoju identiteta područja.
		SC 2: Povećanje kvalitete života i očuvanje resursa u lokalnim zajednicama	Ovim ciljem postići će se razvoj identiteta kohezijom lokalne zajednice te jačanjem povezanosti čitavog područja, poboljšanje dostupnosti usluga i razvoj društvenih inovacija radi jačanja ruralnih zajednica, dobrobiti svih stanovnika i posjetitelja.

OC LRS: Integrativan razvoj područja LAG-a

Područje LAG-a obuhvaća velik i raznolik prostor koji je potrebno povezati u jedinstvenu i prepoznatljivu cjelinu Međimurja. Područje je karakteristično po poduzetničkoj tradiciji, poljoprivredi i danas privlači sve više posjetitelja. Bez obzira na brojne razvojne prednosti područje karakterizira depopulacija, starenje stanovništva i iseljavanje mladih. Radi raspršenosti naselja sve veća je isključivost osjetljivih skupina društva ali i otežan razvoj poduzetništva i suradnje. U postizanju općeg cilja LAG će se posvetiti jačanju značajki razvoja utemeljenog na definiranim potrebama i lokalnim mogućnostima, jačanju međusektorskog i međugeneracijskog umrežavanja i suradnje, definiranju inovativnog, integriranog i diversificiranog pristupa lokalnom razvoju. Općim ciljem LAG želi, na mjerljiv način, doprinijeti *Dugoročnoj viziji za ruralna područja* kao krovnoj horizontalnoj politici za razvoj ruralnih područja Europske unije, kao i doprinijeti cilju 5 Kohezijske politike EU: „*Europa bliža građanima poticanjem održivog i integriranog razvoja svih vrsta područja i lokalnih inicijativa*“ te trećem općem cilju Zajedničke poljoprivredne politike EU: „*Jačanje socioekonomske strukture ruralnih područja*“.

SC1: Razvoj i promicanje poduzetničke dinamike i ljudskih potencijala za nova i održiva radna mjesta

Područje LAG-a ima dugu poduzetničku tradiciju no i dalje mu nedostaje kvalitetni kako ljudski kapital tako i materijalna ulaganja u nove tehnologije koje povećavaju zaštitu okoliša, omogućuju povećanje otpornosti na klimatske promjene, prihodovnu održivost i konkurentnost u okruženju. U ovom razdoblju LAG se želi usmjeriti na povećanje ulaganja u ljudski kapital i jačanje poduzetništva u cjelini, s posebnim naglaskom na mikro i malo poduzetništvo posebno u poljoprivredi i s njom povezanim prerađivačkim djelatnostima, zanatstvu i turizmu, ali i u drugim djelatnostima koje su povezane sa njima te potrebama i inicijativama u lokalnim zajednicama. U poduzetništvu je potrebno međusobno povezivanje i nadgradnja te jačanje suradnje gospodarskih razvojnih dionika. Također, područje nema poznatih i definiranih brandova i prepoznatljivosti svojih jedinstvenosti koje nisu dovoljno valorizirane niti promovirane. Nedovoljna je informiranost o raznolikosti znanja i vještina te različitih komparativnih prednosti područja koje proizlaze iz iznimne prirodne i kulturne baštine, što je velik potencijal kako za razvoj turizma tako i brojnih aktivnosti vezanih za valorizaciju, interpretaciju te očuvanje okoliša i prirode kao elementarne osnove za održiv razvoj područja.

Tradicijska znanja i vještine bazirani na kulturnoj i prirodnoj baštini mogu predstavljati značajan turistički proizvod, a ujedno, mogu omogućiti prepoznatljive proizvode za lokalno stanovništvo i posjetitelje. Turistička ponuda, posebno u ruralnim područjima, nedovoljno je inventivna, povezana i prepoznatljiva. U svrhu razvoja poduzetništva LAG će poticati aktivnosti koje će doprinijeti aktiviranju vlastitih potencijala lokalnog okoliša i pridonijeti povećanju dodane vrijednosti, te očuvanju postojećih i otvaranju novih (uglavnom zelenih i digitalnih) radnih mjesta. LAG će poticati razvoj poduzetništva u primjeni inovativnih metoda i tehnologija u poljoprivredi kao i komplementarnim djelatnostima poljoprivrednim gospodarstvima i u lokalnim zajednicama, posebno onih koji iskorištavaju lokalne komparativne prednosti poput raspoložive radne snage, očuvanog okoliša i prirode, bogate kulturne i prirodne baštine, turizma, društvenog poduzetništva, lokalne samodostatnosti i sl. Važno je omogućiti razvoj novih djelatnosti koje će osigurati dodatne prihode poljoprivrednim gospodarstvima i ruralnom stanovništvu kao i omogućiti nova radna mjesta. Stoga je potrebno razvijati i poticati poduzetničku dinamiku, inovativne proizvode i usluge te s njome povezanu infrastrukturu i ljudski potencijal što će omogućiti jačanje tržišne konkurentnosti.

SC 2 : Povećanje kvalitete života i očuvanje resursa u lokalnim zajednicama

Područje LAG-a, iako ima poboljšano stanje infrastrukture, u odnosu na prošlo razdoblje i dalje ima potrebu nastaviti s razvojem iste posebno u manjim ruralnim naseljima s ciljem opremanja i obnove sadržaja za djecu i mlade te starije članove društva. Pristup uslugama je ograničen stoga ih je potrebno dalje razvijati posebno putem novih tehnologija i inovativnih pristupa te sukladno potrebama lokalnih stanovnika, a kako bi se utjecalo na zaustavljanje rastuće depopulacije ruralnih zajednica. Razvoj male infrastrukture, javnih usluga i sadržaja, značajno će doprinijeti razvoju lokalnih sredina u svim segmentima, a posebno u svrhu postizanja održivog razvoja. Posebna pažnja će se posvetiti inovativnim pristupima i metodama jačanja međusobne suradnje i partnerstva na svim razinama i među svim sektorima i širokom krugu razvojnih dionika, kao i jačanju potpore osjetljivim društvenim skupinama kako bi im se pružila potpora u osnaživanju, zapošljivosti te aktivaciju i opći razvoj lokalnih zajednica. Ovaj cilj biti će usmjeren na razvoj usluga i male infrastrukture za rekreaciju i jačanje kohezije u ruralnim zajednicama, kao i na aktivnosti različitih programa i metoda koje omogućuju jačanje inkluzije svih stanovnika područja. Isto tako, jačanje svijesti stanovnika i posjetitelja prostora o potrebi zaštite okoliša i valorizacije, očuvanja i održivog korištenja prirodne i kulturne baštine jedni su od razvojnih prioriteta LAG-a, a koji vode jačanju identiteta područja i lokalnih stanovnika. Poboljšanje kvalitete života stanovnika lokalnih zajednica i očuvanje razvojnih resursa povezano je ujedno sa razvojem turističke ponude i diverzifikacije gospodarstva te stvara preduvjete za očuvanje postojećih i otvaranje novih radnih mjesta.

5.3. Opis intervencija LRS uključujući projekte suradnje

Tablica 27: Intervencije u LRS

Opći cilj LRS	Specifični cilj LRS	Potreba	Intervencija
OC: Integrativan razvoj područja LAG-a	SC 1: Razvoj i promicanje poduzetničke dinamike i ljudskih potencijala za nova i održiva radna mjesta	P1: Razvoj prepoznatljive i povezane proizvodnje hrane	INT 1.1: Inovativna, prepoznatljiva i konkurentna proizvodnja lokalne hrane
		P2: Jačanje konkurentnosti lokalnog gospodarstva	INT 1.2: Razvoj prepoznatljivog gospodarstva i turizma na području LAG-a
		P3: Razvoj održivog i inovativnog turizma	
	SC 2: Povećanje kvalitete života i očuvanje resursa u lokalnim zajednicama	P5: Poboljšanje kvalitete života u lokalnim ruralnim zajednicama	INT 2.1: Poboljšanje životnih uvjeta u lokalnoj sredini
		P4: Zaštita okoliša, očuvanje i održivo korištenje prirodne i kulturne baštine	
		P4: Zaštita okoliša, očuvanje i održivo korištenje prirodne i kulturne baštine	INT 2.2: Jačanje zaštite okoliša i unaprjeđenje održivog korištenja prirodne i kulturne baštine
		P5: Poboljšanje kvalitete života u lokalnim ruralnim zajednicama	

Zajedničke značajke za sve intervencije LAG-a u okviru LRS

Najviša ukupna vrijednost projekta (ili operacije) kojem će se pružiti potpora je do 300.000,00 EUR (bez PDV-a) dok je najviši iznos potpore po projektu koju LAG može dodijeliti do 200.000,00 EUR.

Zajednička načela kriterija kojima se postiže **prednost prilikom odabira projekata** (operacija) u okviru provedbe intervencija LAG-a zasnivaju se prvenstveno na doprinosu projekta (operacije) ključnim elementima **dodane vrijednosti LEADER-a** i to:

- ✓ povećanju/jačanju socijalnog (društvenog) kapitala u lokalnim zajednicama,
- ✓ poboljšanju lokalnog upravljanja te
- ✓ poboljšanju rezultata i učinaka politike za područje LAG-a u usporedbi s provedbom bez LEADER pristupa.

Doprinos dodanoj vrijednosti LEADER-a koju LAG planira postići očitovati će se prvenstveno kroz potporu inovacijama (inovativnim pristupima) te poticanju sektorske i međusektorske suradnje (partnerski projekti), kao i jačem uključivanju osjetljivih društvenih skupina. Inovacija je horizontalna tema koja prožima cijeli LRS i provedbu LEADER-a u cjelini. Svrha LRS je stvoriti adekvatno okruženje koje će omogućiti potporu promicanju inovacija i inovativnih aktivnosti/projekata (operacija). Operacija odnosno projekt ima inovativne značajke na lokalnoj razini ako rezultira uvođenjem nove aktivnosti ili novog proizvoda ili nove/inovativne metode ili usluge na lokalnoj razini (ukupno područje LAG-a). Treba naglasiti kako je doprinos inovativnim i pametnim rješenjima u selima ujedno i jedan od kriterija doprinosa provedbi koncepta Pametnih sela.

Osnovni elementi primjene inovativnosti odnosno inovativnih značajki u lokalnom kontekstu sukladno članku 31. stavku 2. (d) Uredbe (EU) br. 2021/1060. za potrebe primjene u kriterijima odabira projekata (operacija) temelje se na:

- projektnim partnerstvima koja donose međusektorsku ili sektorsku suradnju različitih dionika u iznalaženju rješenja za razvojne potrebe područja LAG-a (partnerski projekti);
- potporom društvenim (socijalnim) inovacijama koje dovode do novih proizvoda i usluga kojima se rješavaju potrebe opće zajednice područja LAG-a, poput:
 - novih metoda i pristupa prijenosu znanja iz područja promicanja poduzetništva i poduzetničke kulture, uključujući društveno poduzetništvo te partnerstva
 - inovativnih pristupa i modernih, zelenih, praksi u području zaštite okoliša i prirode kao i implementacije aktivnosti biogospodarstva (bioekonomije)
 - novih metoda i pristupa prijenosu znanja u području inovativne proizvodnje lokalne hrane i drugih lokalnih proizvoda, zelenih i digitalnih tehnologija, drugih aktivnosti područja, te u razvoju turizma
 - društvenih inovacija koje razvijaju nove oblike i načine inkluzije osjetljivih skupina društva
 - tehnoloških i ne-tehnoloških inovacija usmjerenih na nove tehnologije i metode koje omogućuju povećanje otpornosti na klimatske promjene, digitalizaciju i zelenu tranziciju.

U svrhu jačanja doprinosa dodanoj vrijednosti LEADER-a u elementu **poboljšanja rezultata i učinaka politike putem načela kriterija odabira** prednost će imati projekti (operacije) „zajedničkog korisnika“ te oni kojima se ostvaruje „zajednički interes“. **Zajedničkim korisnikom** u smislu provedbe intervencija LRS smatraju se gospodarska udruženja (zadruga, klasteri i dr.), organizacije civilnog društva ili javno-pravna tijela te pravne osobe (ustanove i/ili poduzeća u većinskom javnom vlasništvu). Zajedničkim korisnikom smatra se i provedba zajedničkih projekata, odnosno, ako se projekti (operacije) provode u sektorskom ili međusektorskom partnerstvu. Projekt odnosno operacija ima **Zajednički interes**, provodi

li ga Zajednički korisnik i/ili ako je u kolektivnom interesu članova Zajedničkog korisnika i opće javnosti odnosno od dobrobiti za opću zajednicu. Takav projekt (operacija) treba biti više od zbroja pojedinačnih interesa članova Zajedničkog korisnika.

Temeljni (opći) uvjeti prihvatljivosti svih projekata (operacija), uključujući i partnerske projekte (operacije) u okviru provedbe intervencija LAG-a su:

- biti usklađen sa ciljevima iz LRS
- biti usklađen sa jednim ili više specifičnih ciljeva SP ZPP navedenim u članku 6. stavku 1. i 2. Uredbe (EU) 2021/2115
- provoditi se na području LAG-a na kojem korisnik na LAG natječaju podnosi zahtjev za potporu
- ukupni iznos projekta ne smije biti veći od 300.000,00 EUR (bez PDV-a)
- biti usklađen sa pravilima državne potpore, ako je primjenjivo
- biti usklađen s EU i RH zakonodavstvom koje se odnosi na predmetni projekt

Temeljni (opći) uvjeti prihvatljivosti projekta (operacije) se primjenjuju na sve projekte (operacije) za koje se podnosi Zahtjev za potporu, uključujući partnerske projekte (operacije).

Partnerskim projektom (operacijom) se smatra projekt u kojem više korisnika na LAG natječaju sudjeluje u provedbi projekta u jednoj LAG intervenciji uz ispunjenje sljedećih uvjeta: mora biti sklopljen Sporazum o suradnji između projektnih partnera; mora biti definiran glavni partner (nositelj projekta); moraju biti jasno definirane i razgraničene aktivnosti i zadaće između projektnih partnera; svi korisnici (partneri) moraju ispunjavati uvjete prihvatljivosti za LAG intervenciju za koju prijavljuju projekt.

Ciljani korisnici (projektni promotori) LRS su sve pravne i fizičke osobe privatnog prava te pravne osobe javnog prava, pri čemu su zajednički temeljni odnosno opći uvjeti prihvatljivosti svih korisnika (pojedinačnih i zajedničkih) sljedeći:

- imati prebivalište ili sjedište, uključujući podružnicu, ovisno o organizacijskom obliku unutar područja LAG-a putem kojeg podnosi zahtjev za potporu, prije dana objave LAG natječaja sve do proteka roka od 5 (pet) godina od dana konačne isplate sredstava potpore, osim u slučaju ako odabrani LAG promijeni obuhvat područja ili u slučaju više sile i izvanredne okolnosti sukladno članku 3. stavku 1. Uredbe (EU) br. 2021/2116;
- imati podmirene odnosno uređene financijske obveze prema državnom proračunu;
- ne smije biti u postupku predstečaja, stečaja, stečaja potrošača ili likvidacije u skladu s posebnim propisima.

Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika na LAG natječaju se primjenjuju na sve korisnike na LAG natječaju koji podnose Zahtjev za potporu, uključujući partnerske projekte (operacije).

Intervencija LEADER u okviru SP ZPP-a 2023.-2027. prvenstveno se provodi na temelju članka 77. Uredbe (EU) br. 2021/2115 pod nazivom “Suradnja“, uključujući i članke 73., 74. te 75. navedene Uredbe.

Sukladno članku 77. stavku 3. Uredbe (EU) br. 2021/2115, intenzitet potpore u LAG intervenciji može iznositi **najviše 100%** prihvatljivih troškova projekta odnosno mogu se pokriti svi troškovi povezani s projektom.

U slučaju kada LAG intervencija uključuje ulaganja u skladu s člankom 73. Uredbe (EU) 2021/2115, intenzitet potpore može iznositi **najviše 65%** prihvatljivih troškova projekta, a iznimno se može povećati u sljedećim slučajevima:

- a) **najviše 80%** kada je korisnik mladi poljoprivrednik⁸
 b) **najviše 85%** za ulaganja malih poljoprivrednih gospodarstava⁹
 c) **najviše 100%** za neproduktivna ulaganja¹⁰ i temeljne usluge i infrastrukturu u ruralnim područjima¹¹.

Tablica 28: Projekti suradnje

Vrsta projekta suradnje	Područje interesa projekta suradnje	Očekivani rezultat provedbe projekta suradnje	Indikativni visina proračuna projekta suradnje (u odnosu na ukupan iznos alokacije koju će LAG ostvariti u razdoblju 2023.-2027.)
transnacionalni	Prirodna i kulturna baština / ruralni turizam	Razmjena iskustava kroz studijsko putovanje i primjere dobre prakse, edukacija, promocija	2%
međuteritorijalni	Poljoprivreda, turizam, zaštita okoliša	Razmjena iskustava kroz studijsko putovanje i primjere dobre prakse, razvoj novih proizvoda, edukacija, promocija	1,7%
transnacionalni	Mladi u ruralnom razvoju	Razmjena iskustava kroz studijsko putovanje i primjere dobre prakse, edukacija, promocija	1%
transnacionalni	Prirodna i kulturna baština / ruralni turizam	Razmjena iskustava kroz studijsko putovanje i primjere dobre prakse, edukacija, promocija	2,2

⁸ **Mladi poljoprivrednik** je osoba starija od 18 i mlađa od 40 godina (do navršene 41 god.) u trenutku podnošenja Zahtjeva za potporu, koja posjeduje odgovarajuće vještine i znanje o poljoprivredi te po prvi puta uspostavlja poljoprivredno gospodarstvo ekonomske veličine od 10.000 EUR do 100.000 EUR na kojem ima status nositelja/odgovorne osobe ili je status nositelja/odgovorne osobe po prvi put stekla unutar 5 (pet) godina do dana podnošenja zahtjeva za potporu, a u slučaju trgovačkog društva je i odgovorna osoba isključivo ukoliko je vlasnik najmanje 50% temeljnog kapitala društva.

⁹ **Malo poljoprivredno gospodarstvo** predstavlja poljoprivrednika koji ima ekonomsku veličinu od 3.000 do 10.000 EUR-a u slučaju ulaganja u sektor voća, povrća i cvijeća, odnosno do 15.000 EUR-a za ulaganja u ostalim sektorima.

¹⁰ **Neproduktivna ulaganja** su ona ulaganja koja ne dovode do značajnog povećanja vrijednosti ili profitabilnosti korisnika odnosno koja ne ostvaruju značajan dohodak, prihod ili dobit, ali pri tome imaju pozitivan utjecaj na primjerice: socijalnu uključenost, pomoć ranjivim skupinama, edukaciju, prijenos znanja i vještina, jačanje teritorijalnog identiteta, očuvanje baštine, okoliš i klimu i sl.

¹¹ Pod **temeljnom uslugom i infrastrukturom u ruralnim područjima** podrazumijeva se ulaganje koje kumulativno ispunjava sljedeće: podiže kvalitetu života u ruralnim područjima (kulturno-društvenu i/ili obrazovno-odgojnu i/ili sportsko-rekreativnu i/ili rekreacijsku i/ili turističku i/ili komunalnu i/ili zdravstvenu i/ili javnih usluga itd.), namijenjeno je javnoj upotrebi/korištenju, mora biti javno dostupno različitim pojedincima i interesnim skupinama, ne smije biti profitnog karaktera (operativni prihodi ne smiju biti veći od operativnih troškova), provodi se u naselju s najviše 25.000 stanovnika.

transnacionalni	Prirodna i kulturna baština / ruralni turizam	Razmjena iskustava kroz studijsko putovanje i primjere dobre prakse, edukacija, promocija	2,1%
-----------------	---	---	------

LAG Međimurski doli i bregi ima iskustva u provedbi projekata suradnje, pa se novom programskom razdoblju planira provedba pet projekata suradnje, a teme navedene u Tablici 28. proizašle su iz analize stanja, SWOT analize, te identifikacije potreba i mogućnosti za daljnji razvoj područja. LAG Međimurski doli i bregi planira provoditi četiri transnacionalna i jedan međuteritorijalni projekt suradnje te su se kroz dosad uspostavljene kontakte s brojnim LAG-ovima iz Hrvatske i inozemstva iznjedrila područja zajedničkog djelovanja i planirane su navedene teme projekata suradnje.

Pored ovih tema suradnje LAG ima u planu da u okviru svog operativnog djelovanja na terenu, i u okviru svojih mogućnosti, podrži i podupre programske projekte. To su u pravilu „soft“ projekti usmjereni na očuvanje kulturne baštine i tradicije, razmjena iskustva, druženje različitih društvenih skupina, usmjeravanje mladih na pozitivno društveno ponašanje i niz drugih sadržaja koje uglavnom provode organizacije civilnog društva. Nositelji tih projekata su u pravilu zainteresirani za teritorijalnu i transnacionalnu suradnju. U tim procesima LAG vidi svoju aktivnu i prepoznatljivu ulogu.

Nakon što LAG javno iskaže interes za uključivanjem u projekte suradnje na definirane teme, pristupit će se odlučivanju o projektnim partnerima koji su mu geografski i tematski srodni. Odluku o pokretanju projekata suradnje i partnerstvu na projektima suradnje donosi Upravni odbor LAG-a. Prilikom ulaska u projekte suradnje LAG će potpisati Sporazum o suradnji sa odabranim LAG-ovima u kojem se javno navode zadaci, prava i obveze partnera.

Napomena: Sve navedeno u okviru intervencija podložno je dodatnim izmjenama i dopunama tijekom provedbe LRS sukladno konzultacijama s lokalnim razvojnim dionicima te dodatnim uputama/smjernicama nadležnog Upravljačkog i Provedbenog tijela.

Tablica 29: Opis intervencija

Naziv i kod intervencije	INT 1.1.: Inovativna, prepoznatljiva i konkurentna proizvodnja lokalne hrane
Područje obuhvata	Cijelo područje LAG-a Međimurski doli i bregi
Kratki opis intervencije: -svrha intervencije - doprinos intervencije općem i specifičnom cilju LRS - doprinos intervencije specifičnom cilju ZPP - pripadnost intervencije nekom od članaka Uredbe (EU) 2021/2115 - doprinos pokazateljima rezultata ZPP-a - opis dodatne vrijednosti intervencije u provedbi LEADER pristupa uz naglasak na posebitosti intervencije koje ju razlikuju u odnosu na SP ZPP intervencije - ako je je primjenjivo opis inovativnih elemenata LRS	Intervencija je pripremljena sukladno potrebama područja LAG-a definiranim tijekom izrade SWOT analize. Svrha intervencije je prioritetan doprinos rješavanju potrebi područja LAG-a koja se odnosi razvoj prepoznatljive i povezane proizvodnje hrane područja LAG-a Međimurski doli i bregi (P1) ali ujedno doprinosi i potrebi jačanja konkurentnosti lokalnog gospodarstva, posebno turizma, kao i zaštiti okoliša, održivom korištenju baštine te izravno doprinosi potrebi poboljšanja kvalitete života stanovnika ali i doživljaja posjetitelja. Na području LAG-a i dalje je potrebno pružiti potporu razvoju poljoprivrednika za sudjelovanje na tržištu. Potrebno im je pružiti potpuno poduzetničko okruženje koje omogućuje inovativnost i umrežavanje. Intervencija je usmjerena na daljnje jačanje poljoprivrednih gospodarstava koji već imaju razvijene prehrambene proizvode i/ili usluge na tržištu te imaju viziju razvoja novih, posebno inovativnih, koji još nisu bili ponuđeni tržištu. U okviru ove intervencije potrebno je širiti svijest o novim razvojnim mogućnostima, metodama i tehnologijama, poboljšati klimu za razvoj poljoprivrede kroz promociju i prijenos uspješnih praksi, istaknuti značaj inovativnosti, primjene novih metoda i tehnologija, poboljšati usluge inovativnog i potpornog okruženja, poticati otvaranje zelenih i digitalnih poslova u poljoprivredi i preradi poljoprivrednih proizvoda te promicati umrežavanje dionika. U okviru ove intervencije, poseban naglasak je na razvoju poljoprivredne proizvodnje, uvođenjem novih tehnologija i metoda te digitalizaciji poljoprivrede i pristupu tržištima kao i proizvodnji promovirane i prepoznatljive lokalne hrane uključene u kratke opskrbe lance. Potpore u okviru ove intervencije biti će usmjerene na inovativne poljoprivrednike s potencijalom rasta, koji žele proširiti svoje djelatnosti. Aktivnosti koje će se poticati moraju biti okolišno neutralne ili uključiti jačanje zaštite okoliša. Samodostatnost hranom i promicanje ekološke poljoprivrede su također jedan od ciljeva ove intervencije. Omogućiti će se potpora proizvodnim i neproizvodnim aktivnostima na poljoprivrednim gospodarstvima koji svoju poduzetničku inspiraciju nalaze i u tradiciji područja i visoko vrijednoj baštini. Diverzifikacija proizvodnje te poboljšanje radnih uvjeta, ujedno doprinosi ukupnom jačanju konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava. Intervencijom će se omogućiti i jačanje kapaciteta korisnika u stjecanju novih znanja i vještina u zelenoj i digitalnoj tranziciji, novim tehnologijama, prilagodbi tržištu i marketingu, promociji i sl. što će povećati njihovu održivost kao i jačanje otpornosti na klimatske promjene te očuvanje okoliša. Detaljna obrazloženja doprinosa projekata (operacija) kojima će se, u okviru ove intervencije, pružiti potpora razvojnim potrebama LAG-a bit će na navedena u natječaju LAG-a. Intervencija, u većini svog obuhvata i aktivnosti, pripada uvjetima iz članka 73. uključujući i članak 74. Uredbe (EU) br. 2021/2115. Intervencija izravno doprinosi Specifičnom cilju (SC) 1 LRS: Razvoj i promicanje poduzetničke dinamike i ljudskih potencijala za nova i održiva radna mjesta jer pruža potporu razvoju poduzetništva i zapošljavanje kroz inovativne metode i tehnologije te doprinosi jačanju lokalnog tržišta hrane čime ujedno doprinosi razvoju turizma i s njime povezanih usluga te općoj prepoznatljivosti područja. Potporom razvoju poljoprivrede i proizvodnje lokalne hrane uz očuvanje tradicijskih vrijednosti, izravno se doprinosi dodanoj vrijednosti LEADER-a. Intervencija doprinosi Općem cilju (OC) LRS: Integrativan razvoj područja LAG-a jačanjem lokalne poljoprivredne proizvodnje te lokalne hrane odnosno gastro proizvoda od lokalnih namirnica, umrežavanjem i razvojem lokalnih tržišta, uz očuvanje okoliša te zelenu i digitalnu tranziciju, ujedno se doprinosi povećanju

	prepoznatljivosti ukupnog područja LAG-a te razvoju živosti i otpornosti lokalne zajednice. Intervencija izravno i značajno doprinosi Specifičnim ciljevima (SC/SO¹²) ZPP-a: SC2: Jačanje usmjerenosti na tržište i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava kratkoročno i dugoročno, uključujući veću usmjerenost na istraživanja, tehnologiju i digitalizaciju putem sljedećih pokazatelja: R.3 Digitalizacija poljoprivrede min. 4 PG-ova koji primaju potporu za digitalnu poljoprivrednu tehnologiju u okviru ZPP-a R.9 Modernizacija min. 6 PG-ova koji primaju potporu za ulaganja u restrukturiranje i modernizaciju, uključujući poboljšanje učinkovitosti resursa SC8: Promicanje zapošljavanja, rasta, rodne ravnopravnosti, uključujući sudjelovanje žena u poljoprivredi, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući kružno biogospodarstvo i održivo šumarstvo putem sljedećih pokazatelja (uključujući i R.37): R.39 Razvoj ruralnog gospodarstva putem min. 2 ruralna poduzeća, uključujući poduzeća za biogospodarstvo, razvijena uz potporu u okviru ZPP-a (isključujući nova poduzeća) R.40 Pametna tranzicija ruralnoga gospodarstva putem min. 10 projekata kojima se doprinosi Pametnim selima Doprinos dodanoj vrijednosti LEADER-a naveden je prethodno, u uvodnom dijelu zajedničkih značajki za sve intervencije. Uz primjenu inovativnosti odnosno inovativnih značajki u lokalnom kontekstu, u okviru ove intervencije, izravno se i značajno, doprinosi i sljedećim elementima: – socijalnom (društvenom) kapitalu, putem projektnih aktivnosti očuvanja kulturnih (tradicijskih) vrijednosti područja te jačanja zajedničkog identiteta/prepoznatljivosti područja – lokalnom upravljanju putem broja projekata i broja novih korisnika koji do sada nisu provodili projekte financirane iz LEADER-a, kao i putem promotivnih aktivnosti i medijskih objava o projektima – rezultatima i učincima politike, putem inovativnih projekata, partnerskih projekata, putem aktivnosti jačanja kapaciteta dionika o političkim strategijama EU-a (Zeleni plan, digitalna tranzicija i sl.), potpore izvrsnosti, jačanja razmjene znanja i vještina lokalnih razvojnih dionika te društvenih (socijalnih) inovacija Različitost intervencije u odnosu na nacionalnu razinu je objedinjenje primarne poljoprivredne proizvodnje i prerade poljoprivrednih proizvoda te u potpori projektima kojima se ostvaruje dodana vrijednost LEADER-a.
--	--

¹² SO – *Specific objective*. Oznaka specifičnog cilja koja se pojavljuje u nadređenom regulatornom okviru za provedbu LRS. Unos je proveden radi lakšeg praćenja sukladnosti sa regulatornim okvirom.

Ciljani korisnici	Pravne i fizičke osobe privatnog prava, upisane u relevantan upisnik PG-ova na nacionalnoj razini pri nadležnom tijelu ¹³ . Detaljan popis prihvatljivih korisnika bit će naveden u natječaju LAG-a.
Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika	Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika su: – imati prebivalište ili sjedište, uključujući podružnicu, ovisno o organizacijskom obliku unutar područja LAG-a putem kojeg podnosi zahtjev za potporu, prije dana objave natječaja LAG-a sve do proteka roka od 5 (pet) godina od dana konačne isplate sredstava potpore, osim u slučaju ako odabrani LAG promijeni obuhvat područja ili u slučaju više sile i izvanredne okolnosti sukladno članku 3. stavku 1. Uredbe (EU) br. 2021/2116; – imati podmirene odnosno uređene financijske obveze prema državnom proračunu; – ne smije biti u postupku predstečaja, stečaja, stečaja potrošača ili likvidacije u skladu s posebnim propisima. Daljnji uvjeti prihvatljivosti korisnika bit će navedeni u natječaju LAG-a.
Prihvatljive vrste projekta i temeljni uvjeti prihvatljivosti projekta	Temeljni (opći) uvjeti prihvatljivosti projekata su: – projekt se mora provoditi na području LAG obuhvata i – ukupni iznos projekta ne smije biti veći od 300.000 EUR (bez PDV-a). Prihvatljive vrste projekata odnose se na primarnu poljoprivrednu proizvodnju, doradu, preradu poljoprivrednih proizvoda, skladištenje poljoprivrednih proizvoda, obnovljive izvore energije, energetske učinkovitosti i dr. Prihvatljivi su projekti koji mogu uključiti prihvatljive aktivnosti kao što su: građenje (uključujući gradnju, rekonstrukciju i/ili održavanje) i/ili opremanje, nabava poljoprivredne mehanizacije i opreme, edukacijsko-informativne aktivnosti; marketinško-promotivne aktivnosti usmjerene tržištu i dr. Detaljne prihvatljive vrste projekata i uvjeti prihvatljivosti projekata bit će navedeni u natječaju LAG-a.
Načela kriterija odabira	Načela kriterija odabira su: - vrsta projekta/namjena ulaganja (prednost imaju ulaganja u proizvode s dodanom vrijednosti) - doprinos zapošljavanju (prednost imaju projekti koji dovode do otvaranja novih radnih mjesta) - doprinos dodanoj vrijednosti LEADER-a kroz koncept Pametnih sela (prednost imaju projekti koji doprinose inovativnosti i/ili digitalizaciji i/ili doprinose okolišnim ciljevima i ublažavanju klimatskih promjena) - dodatni doprinosi dodanoj vrijednosti LEADER-a (prednost imaju projekti koji se provode u partnerstvu)
Najniža ukupna vrijednost projekta	Odrediti će se u LAG natječaju.
Najviša ukupna vrijednost projekta	Najviša ukupna vrijednost projekta je do 300.000 EUR (bez PDV-a).
Najniži iznos potpore po projektu	Odrediti će se u LAG natječaju
Najviši iznos potpore po projektu	Najviši iznos potpore po projektu je do 200.000 EUR.
Intenzitet potpore	Detaljnije navedeno u zajedničkim značajkama za sve intervencije. Intenzitet potpore može iznositi najviše 65% prihvatljivih troškova projekta, a može se povećati u slijedećim slučajevima: – najviše 80% prihvatljivih troškova projekta kada je korisnik mladi poljoprivrednik, – najviše 85% prihvatljivih troškova projekta za ulaganja malih PG-ova

¹³ Napomena: U trenutku donošenja ove LRS relevantni upisnici su naziva: Upisnik poljoprivrednika ili Upisnik obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava i/ili dr.

Pokazatelji

Broj novostvorenih radnih mjesta (puno radno vrijeme), doprinosi R.37 ZPP-a	1
Broj sačuvanih radnih mjesta	2

R. br.		
1.	Naziv pokazatelja	R.3 Digitalizacija poljoprivrede
	Mjerna jedinica	Broj PG-ova koji primaju potporu
	Ciljna vrijednost	4
2.	Naziv pokazatelja	R.9 Modernizacija poljoprivrednih gospodarstava
	Mjerna jedinica	Broj PG-ova koji primaju potporu
	Ciljna vrijednost	6
3.	Naziv pokazatelja	R.39 Razvoj ruralnoga gospodarstva
	Mjerna jedinica	Broj poduzeća
	Ciljna vrijednost	2
4.	Naziv pokazatelja	R.40 Pametna tranzicija ruralnog gospodarstva
	Mjerna jedinica	Broj projekata
	Ciljna vrijednost	10

Naziv i kod intervencije	INT 1.2.: Razvoj prepoznatljivog gospodarstva i turizma na području LAG-a
Područje obuhvata	Cijelo područje LAG-a Međimurski doli i bregi
Kratki opis intervencije: -svrha intervencije - doprinos intervencije općem i specifičnom cilju LRS - doprinos intervencije specifičnom cilju ZPP - pripadnost intervencije nekom od članaka Uredbe (EU) 2021/2115 - doprinos pokazateljima rezultata ZPP-a - opis dodatne vrijednosti intervencije u provedbi LEADER pristupa uz naglasak na posebitosti intervencije koje ju razlikuju u odnosu na SP ZPP intervencije - ako je je primjenjivo opis inovativnih elemenata LRS	Intervencija je pripremljena sukladno potrebama područja LAG-a definiranim tijekom izrade SWOT analize. Svrha intervencije je prioritetan doprinos rješavanju potrebe područja LAG-a koja se odnosi na razvoj održivog turizma (P3) pružanjem potpore razvoju inovativnog, zelenog, održivog i diversificiranog ruralnog turizma te izravno doprinosi i jačanju konkurentnosti lokalnog gospodarstva (P2) jer pruža potporu porastu interesa za poduzetništvo, razvoj proizvoda i usluga, posebno kod mladih i žena, u novim i tradicijskim djelatnostima. Ona omogućuje jačanje konkurentnosti te razvoj općeg gospodarstva u području korištenjem vlastitih potencijala. Intervencija doprinosi razvoju lokalnih tržišta i kratkih opskrbnih lanaca, posebno kroz turizam povezan kao tržištem lokalne hrane. Intervencijom se doprinosi i zaštiti okoliša te očuvanju baštine kao i povećanju kvalitete života stanovnika te omogućuje jačanje privlačenja posjetitelja i njihovog doživljaja područja. Kreiranje prepoznatljive i povezane turističke ponude jedan je od razvojnih prioriteta cijelog Međimurja. Rastućoj turističkoj ponudi potreban je dodatan poticaj kako bi postala umrežena i jedinstvena, zelene i digitalna, a time i konkurentna kako u nacionalnom tako i u međunarodnom okruženju. Isto tako, turizam je gospodarska grana od širokog utjecaja na gospodarski razvoj u cjelini te ujedno, stvara radna mjesta posebno za osjetljive društvene skupine, mlade i žene, ali i starije osobe čija znanja i vještine mogu biti jedan od ključnih faktora razvoja prepoznatljivosti područja. Područje LAG-a, radi već prepoznatih lokacija i dosadašnjih ulaganja u razvoj turizma, ima velik resursni razvojni potencijal, posebno u svojim ruralnim naseljima koja omogućuju održivo korištenje razvojne prirodne i kulturne resursne osnove, ali i mogućnosti za osmišljavanje i implementaciju inovativnih oblika diversificirane turističke ponude koja je povezana sa lokalnom hranom u prepoznatljivu gastronomsku ponudu. LAG će ovom intervencijom biti posvećen poticanju razvoja inovativnih i atraktivnih turističkih sadržaja i ponude/proizvoda, posebno u prostoru zaštićene prirode, te povećanju prepoznatljivosti i ugleda područja kao jedinstvene turističke destinacije na nacionalnom i međunarodnom tržištu postignute zajedničkom promidžbom i marketingom. Poseban naglasak biti će na pružanju suvremenih usluga potpore i razvoju novih programa i ulaganja,

	poticanju integracije i umrežavanja te otvaranju zelenih radnih mjesta u turizmu. Ovakav, sveobuhvatan pristup, koji uključuje širenje turističke ponude i njezino povezivanje sa lokalnim proizvođačima hrane i drugih proizvoda, jedan je od inovativnih pristupa integrativnom razvoju područja te socioekonomskoj koheziji. Detaljna obrazloženja doprinosa projekata (operacija) kojima će se, u okviru ove intervencije, pružiti potpora razvojnim potrebama LAG-a bit će na navedena u natječaju LAG-a. Intervencija, u većini svog obuhvata i aktivnosti, pripada uvjetima iz članka 73. Uredbe (EU) br. 2021/2115. Intervencija izravno doprinosi Specifičnom cilju (SC) 1 LRS: Razvoj i promicanje poduzetničke dinamike i ljudskih potencijala za nova i održiva radna mjesta jer pruža potporu razvoju poduzetništva i zapošljavanje u turizmu i s njim povezanim djelatnostima koji značajno utječe na razvoj širokog raspona različitih gospodarskih aktivnosti te općoj prepoznatljivosti područja LAG-a. Razvojem turizma, posebno inovativnog, te jedinstvene zaokružene destinacije diverzificiranih proizvoda i usluga, izravno se doprinosi očuvanju i održivom korištenju okoliša i resursa, tradicije i baštine i razvoju identiteta te, ujedno, doprinosi dodanoj vrijednosti LEADER-a. Intervencija doprinosi Općem cilju (OC) LRS: Integrativan razvoj područja LAG-a razvojem turizma, razvojem tržišta lokalne hrane te diverzifikacijom proizvoda i usluga, jačanjem zaštite okoliša i očuvanja baštine, čime se doprinosi razvoju prepoznatljivosti područja, socioekonomskoj inkluziji, umrežavanju i suradnji te izravno doprinosi razvoju živosti i otpornosti lokalne zajednice. Intervencija izravno i značajno doprinosi Specifičnom cilju (SC/SO) ZPP-a 8: Promicanje zapošljavanja, rasta, rodne ravnopravnosti, uključujući sudjelovanje žena u poljoprivredi, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući kružno biogospodarstvo i održivo šumarstvo putem sljedećih pokazatelja (uključujući R.37): R.39 Razvoj ruralnog gospodarstva putem min. 10 ruralnih poduzeća, uključujući poduzeća za biogospodarstvo, razvijena uz potporu u okviru ZPP-a (isključujući nova poduzeća) R.40 Pametna tranzicija ruralnoga gospodarstva putem min. 5 projekata (operacije) kojima se doprinosi Pametnim selima Doprinos dodanoj vrijednosti LEADER-a naveden je prethodno, u uvodnom dijelu zajedničkih značajki za sve intervencije. Uz primjenu inovativnosti odnosno inovativnih značajki u lokalnom kontekstu, u okviru ove intervencije, izravno se i značajno, doprinosi i sljedećim elementima: – socijalnom (društvenom) kapitalu, putem projektnih aktivnosti očuvanja kulturnih (tradicijskih) vrijednosti područja te jačanja zajedničkog identiteta/prepoznatljivosti područja – lokalnom upravljanju putem broja projekata i broja novih korisnika koji do sada nisu provodili projekte financirane iz LEADER-a, kao i putem promotivnih aktivnosti i medijskih objava o projektima – rezultatima i učincima politike, putem inovativnih projekata, partnerskih projekata, putem aktivnosti jačanja kapaciteta dionika o političkim strategijama EU-a (Zeleni plan, digitalna tranzicija i dr.), potpore izvrsnosti, jačanja razmjene znanja i vještina lokalnih razvojnih dionika te društvenih (socijalnih) inovacija Različitost intervencije u odnosu na nacionalnu razinu, uz ranije navedeno, očituje se i u potpori diversifikaciji ruralnog gospodarstva, potpori malim poduzetnicima te projektima kojima se ostvaruje dodana vrijednost LEADER-a.
--	---

Ciljani korisnici	Pravne osobe javnog prava te pravne i fizičke osobe privatnog prava uključujući i PG-ove upisane u relevantan upisnik PG-ova na nacionalnoj razini pri nadležnom tijelu. Detaljan popis prihvatljivih korisnika bit će naveden u natječaju LAG-a.
Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika	Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika su: – imati prebivalište ili sjedište, uključujući podružnicu, ovisno o organizacijskom obliku unutar područja LAG-a putem kojeg podnosi zahtjev za potporu, prije dana objave natječaja LAG-a sve do proteka roka od 5 (pet) godina od dana konačne isplate sredstava potpore, osim u slučaju ako odabrani LAG promijeni obuhvat područja ili u slučaju više sile i izvanredne okolnosti sukladno članku 3. stavku 1. Uredbe (EU) br. 2021/2116; – imati podmirene odnosno uređene financijske obveze prema državnom proračunu; – ne smije biti u postupku predstečaja, stečaja, stečaja potrošača ili likvidacije u skladu s posebnim propisima. Daljnji uvjeti prihvatljivosti korisnika bit će navedeni u natječaju LAG-a
Prihvatljive vrste projekata i temeljni uvjeti prihvatljivosti projekata	Temeljni uvjeti prihvatljivosti projekata su: - projekt se mora provoditi na području LAG obuhvata - ukupni iznos projekta ne smije biti veći od 300.000,00 EUR (bez PDV-a) Prihvatljive vrste projekata odnose se na projekte koji doprinose razvoju ruralnog turizma i s njime povezanih djelatnosti i aktivnosti, odnosno na ulaganja koja doprinose unapređenju postojeće ponude. Prihvatljivi su projekti koji mogu uključiti prihvatljive aktivnosti kao što su: građenje (uključujući gradnju, rekonstrukciju i/ili održavanje) i/ili opremanje, edukacijsko-informativne aktivnosti; marketinško-promotivne aktivnosti i dr. Detaljne prihvatljive vrste projekata i uvjeti prihvatljivosti projekata bit će navedeni u natječaju LAG-a.
Načela kriterija odabira	Načela kriterija odabira su: - radno iskustvo u turizmu (prednost imaju korisnici koji duže posluju u turizmu), - radna mjesta (prednost imaju ulaganja koja stvaraju nova radna mjesta ili čijom se provedbom izravno čuvaju radna mjesta), - novi proizvodi i usluge (prednost imaju ulaganja kojima se uvode novi proizvodi i usluge), - doprinos dodanoj vrijednosti LEADER-a kroz koncept Pametnih sela (prednost imaju projekti koji doprinose inovativnosti i/ili digitalizaciji i/ili doprinose okolišnim ciljevima i ublažavanju klimatskih promjena) - dodatni doprinosi dodanoj vrijednosti LEADER-a (prednost imaju projekti koji se provode u partnerstvu)
Najniža ukupna vrijednost projekta	Odrediti će se u LAG natječaju.
Najviša ukupna vrijednost projekta	Najviša ukupna vrijednost projekta je do 300.000 EUR (bez PDV-a).
Najniži iznos potpore po projektu	Odrediti će se u LAG natječaju.
Najviši iznos potpore po projektu	Najviša ukupna vrijednost projekta je do 200.000 EUR.
Intenzitet potpore	Intenzitet potpore može iznositi 65% prihvatljivih troškova projekta.

Pokazatelji

Broj novostvorenih radnih mjesta (puno radno vrijeme), doprinosi R.37 ZPP-a	1
Broj sačuvanih radnih mjesta	2

R. br.		
1.	Naziv pokazatelja	R.39 Razvoj ruralnoga gospodarstva
	Mjerna jedinica	Broj poduzeća
	Ciljna vrijednost	10

2.	Naziv pokazatelja	R.40 Pametna tranzicija ruralnoga gospodarstva
	Mjerna jedinica	Broj projekata
	Ciljna vrijednost	5

Naziv i kod intervencije	INT 2.1: Pобољшanje životnih uvjeta u lokalnoj sredini
Područje obuhvata	Cijelo područje LAG-a Međimurski doli i bregi
Kratki opis intervencije: -svrha intervencije - doprinos intervencije općem i specifičnom cilju LRS - doprinos intervencije specifičnom cilju ZPP - pripadnost intervencije nekom od članaka Uredbe (EU) 2021/2115 - doprinos pokazateljima rezultata ZPP-a - opis dodatne vrijednosti intervencije u provedbi LEADER pristupa uz naglasak na posebitosti intervencije koje ju razlikuju u odnosu na SP ZPP intervencije - ako je je primjenjivo opis inovativnih elemenata LRS	Intervencija je pripremljena sukladno potrebama područja LAG-a definiranim tijekom izrade SWOT analize. Svrha intervencije je prioritetan doprinos rješavanju potrebe područja LAG-a koja se odnosi na poboljšanje kvalitete života u lokalnim ruralnim zajednicama (P5) te ujedno doprinosi svim drugim razvojnim potrebama, kako općem gospodarskom razvoju područja s naglaskom na proizvodnju i distribuciju zdrave lokalne hrane te turizam, tako i na zaštitu okoliša očuvanje i održivo korištenje kulturno-povijesne i prirodne baštine područja (P4). Ovom intervencijom LAG je usmjeren na razvoj male komunalne, rekreacijske te društvene infrastrukture u ruralnim zajednicama koje su jače izložene depopulaciji, a što će omogućiti povećanje kvalitete života stanovnika. Područja sa izraženo ruralnosti i pretežito poljoprivredna, radi starenja i iseljavanja stanovnika, sve više gube značajke tradicionalnog načina života. Stoga je ulaganjima u malu infrastrukturu u skladu sa specifičnim potrebama u lokalnim zajednicama potrebno omogućiti društvenu inkluziju svih stanovnika, posebno osjetljivih društvenih skupina te smanjiti odlazak mladih kao i aktivnih stanovnika u veće sredine. Iako su ruralna područja imala ulaganja u infrastrukturu, ona nisu dovoljna, posebno u rekreacijsku infrastrukturu, ali i društvenu infrastrukturu koja bi trebala biti povezana sa društvenim aktivnostima i sadržajima važnim za lokalni razvoj, ispunjavanja potreba lokalnih stanovnika za slobodno vrijeme, druženje, prijenos znanja i vještina, međugeneracijsku solidarnosti te očuvanje jedinstvenosti u raznolikosti tradicije i načina života koja čini jedinstvenost i prepoznatljivost područja LAG-a. Ovom intervencijom LAG želi potaknuti i razvoj programa koji bi izgrađen, revitaliziran, energetski učinkovit i opremljen infrastrukturi dali dodanu vrijednost te potaknuli inovativna i pametna rješenja u selima. Isto tako, razvoj usluga te lokalne infrastrukture omogućuje dodatne sadržaje i potporu za razvoj turizma u ruralnim zajednicama te povećava vrijednost područja, kako za lokalne stanovnike tako i posjetitelje. Detaljna obrazloženja doprinosa projekata (operacija) kojima će se, u okviru ove intervencije, pružiti potpora razvojnim potrebama LAG-a bit će na navedena u natječaju LAG-a. Intervencija, u većini svog obuhvata i aktivnosti, pripada uvjetima iz članka 77. uključujući članak 73. Uredbe (EU) br. 2021/2115. Intervencija izravno doprinosi Specifičnom cilju (SC) 2 LRS: Povećanje kvalitete života i očuvanje resursa u lokalnim zajednicama jer razvoj javnih usluga i infrastrukture u lokalnoj zajednici, uz očuvanje okoliša i valorizaciju te održivo korištenje vrijedne kulturne i prirodne baštine omogućuje razvoj društvenih inovacija, povezanost, suradnju i koheziju lokalnih razvojnih dionika i jačanje lokalnog identiteta, čime se izravno postiže dodana vrijednost LEADER-a. Intervencija doprinosi Općem cilju (OC) LRS: Integrativan razvoj područja LAG-a jer se razvojem infrastrukture i usluga za lokalno stanovništvo i posjetitelje izravno doprinosi općem socioekonomskom razvoju područja, zaštitu okoliša i održivog korištenja razvojnih resursa putem zelene i digitalne tranzicije, međusobne suradnje i umrežavanja, što izravno doprinosi povećanju prepoznatljivosti područja te razvoju žive i otporne lokalne zajednice.

	Intervencija izravno i značajno doprinosi Specifičnom cilju (SC/SO) 8 ZPP-a: Promicanje zapošljavanja, rasta, rodne ravnopravnosti, uključujući sudjelovanje žena u poljoprivredi, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući kružno biogospodarstvo i održivo šumarstvo putem sljedećih pokazatelja: R.40 Pametna tranzicija ruralnoga gospodarstva putem min. 10 projekata kojima se doprinosi Pametnim selima R.41 Povezivanje ruralnih područja Europe putem ruralnog stanovništva, min. 10.000 stanovnika ima koristi od poboljšanog pristupa uslugama i infrastrukturi kroz potporu u okviru ZPP-a, koje su usmjerene na zaštitu okoliša, valorizaciju i održivo korištenje kulturne i prirodne baštine Doprinos dodanoj vrijednosti LEADER-a naveden je prethodno, u uvodnom dijelu zajedničkih značajki za sve intervencije. Uz primjenu inovativnosti odnosno inovativnih značajki u lokalnom kontekstu, u okviru ove intervencije, izravno se i značajno, doprinosi i sljedećim elementima: – očuvanje kulturnih (tradicijskih) vrijednosti područja, jačanje zajedničkog identiteta/prepoznatljivosti područja – lokalnom upravljanju putem broj projekata i broja novih korisnika koji do sada nisu provodili projekte financirane iz LEADER-a, putem projektnih aktivnosti koje se odnose na inovativne upravljačke prakse, stjecanje znanja i vještina o njima te na promotivne aktivnosti i medijske objave o projektima – rezultatima i učincima politike, putem inovativnih projekata, partnerskih projekata, putem aktivnosti jačanja kapaciteta dionika koji se odnosi na političke strategije EU-a (Zeleni plan, digitalna tranzicija i sl.) te potpori izvrsnosti. Različitost intervencije u odnosu na nacionalnu razinu, osim gore navedenoga, očituje se u potpori maloj ruralnoj infrastrukturi sukladno specifičnim potrebama lokalne zajednice te projektima koji uključuju aktivnosti kojima se ostvaruje dodana vrijednost LEADER-a.
Ciljani korisnici	Pravne osobe javnog prava i/ili pravne osobe privatnog prava. Detaljan popis prihvatljivih korisnika bit će naveden u natječaju LAG-a.
Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika	Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika su: – imati sjedište, uključujući podružnicu, ovisno o organizacijskom obliku unutar područja LAG-a putem kojeg podnosi zahtjev za potporu, prije dana objave natječaja LAG-a sve do proteka roka od 5 (pet) godina od dana konačne isplate sredstava potpore, osim u slučaju ako odabrani LAG promijeni obuhvat područja ili u slučaju više sile i izvanredne okolnosti sukladno članku 3. stavku 1. Uredbe (EU) br. 2021/2116; – imati podmirene odnosno uređene financijske obveze prema državnom proračunu; - ne smije biti u postupku predstečaja, stečaja, stečaja potrošača ili likvidacije u skladu s posebnim propisima.. Daljnji uvjeti prihvatljivosti korisnika bit će navedeni u natječaju LAG-a.
Prihvatljive vrste projekta i temeljni uvjeti prihvatljivosti projekta	Temeljni (opći) uvjeti prihvatljivosti projekata su: – projekt se mora provoditi na području LAG obuhvata i – ukupni iznos projekta ne smije biti veći od 300.000 EUR (bez PDV-a). Prihvatljive vrste projekata odnose se na razvoj male društvene i komunalne infrastrukture (sportsko-rekreacijske namjene, zdravstveno-socijalne i odgojno-obrazovne namjene te ostale javne namjene), infrastrukture za očuvanje i održivo

	korištenje kulturne i prirodne baštine, a sve u svrhu jačanja kvalitete života stanovnika i doživljaja posjetitelja. - Prihvatljivi su projekti koji mogu uključiti prihvatljive aktivnosti kao što su građenje (uključujući gradnju, rekonstrukciju i/ili održavanje) i/ili opremanje, edukacijsko-informativne aktivnosti; marketinško-promotivne aktivnosti i dr. - vrsta projekta/namjena ulaganja (prednost imaju projekti kojima se ulaže u sportsko-rekreacijsku namjenu) - doprinos dodanoj vrijednosti LEADER-a kroz koncept Pametnih sela (prednost imaju projekti koji doprinose inovativnosti i/ili digitalizaciji i/ili doprinose okolišnim ciljevima i ublažavanju klimatskih promjena) - dodatni doprinosi dodanoj vrijednosti LEADER-a (prednost imaju projekti koji se provode u partnerstvu)
Najniža ukupna vrijednost projekta	Odrediti će se u LAG natječaju.
Najviša ukupna vrijednost projekta	Najviša ukupna vrijednost projekta je do 300.000 EUR (bez PDV-a).
Najniži iznos potpore po projektu	Odrediti će se u LAG natječaju.
Najviši iznos potpore po projektu	Najviša ukupna vrijednost projekta je do 200.000 EUR.
Intenzitet potpore	Intenzitet potpore može iznositi najviše 100% prihvatljivih troškova projekta za neproduktivna ulaganja i temeljne usluge i infrastrukturu u ruralnim područjima.

Pokazatelji

Broj novostvorenih radnih mjesta (puno radno vrijeme), doprinosi R.37 ZPP-a	0
Broj sačuvanih radnih mjesta	2

R. br.		
1.	Naziv pokazatelja	R.40 Pametna tranzicija ruralnoga gospodarstva
	Mjerna jedinica	Broj projekata
	Ciljna vrijednost	10
2.	Naziv pokazatelja	R.41 Povezivanje ruralnih područja Europe
	Mjerna jedinica	Broj ruralnih stanovnika koji imaju koristi
	Ciljna vrijednost	10.000

Naziv i kod intervencije	INT 2.2. Jačanje zaštite okoliša i unaprjeđenje održivog korištenja prirodne i kulturne baštine
Područje obuhvata	Cijelo područje LAG-a Međimurski doli i bregi
Kratki opis intervencije: -svrha intervencije - doprinos intervencije općem i specifičnom cilju LRS - doprinos intervencije specifičnom cilju ZPP - pripadnost intervencije nekom od članaka Uredbe (EU) 2021/2115 - doprinos pokazateljima rezultata ZPP-a - opis dodatne vrijednosti intervencije u provedbi LEADER pristupa uz naglasak na posebitosti intervencije koje ju razlikuju u odnosu na SP ZPP intervencije - ako je je primjenjivo opis inovativnih elemenata LRS	Intervencija je pripremljena sukladno potrebama područja LAG-a definiranim tijekom izrade SWOT analize. Svrha intervencije je prioritetan doprinos rješavanju potrebe područja LAG-a koja se odnosi na zaštitu okoliša, očuvanje i održivo korištenje prirodne i kulturne baštine (P4) a time i na opće poboljšanje kvalitete života stanovnika (P5). Očuvan okoliš i baština preduvjet su za opći gospodarski razvoj područja, posebno poljoprivrede i prepoznatljive, zdrave, hrane kao i razvoj ruralnog turizma te s njim povezanim proizvodima i uslugama. Područje LAG-a prostor je visoko vrijedne prirodne baštine valorizirane na nacionalnoj i međunarodnoj razini, kao i vrijedne kulturne baštine od nacionalnog i međunarodnog značaja. Razvojem gospodarstva, posebno poljoprivrede i turizma, pozornost treba posvetiti širenju svijesti o potrebi zaštite okoliša i edukaciji o potrebi očuvanja prirodnih vrijednosti i biološke raznolikosti. Zajedno sa prirodnim komparativnim značajkama, potrebno je voditi računa o kulturnom krajoliku i baštini, posebno u ruralnim sredinama kao prostoru velikih gospodarskih razvojnih mogućnosti. Potrebno je zaštitu okoliša i prirodnu te kulturnu baštinu povezati sa brojnim muzejima, manifestacijama, kulturnim događanjima,

prvenstveno očuvanjem tradicije, običaja i drugih mogućnosti nematerijalne baštine. Stoga je potrebno prepoznati te potencijale i povećati važnost baštine kao faktora razvoja. Područja prirodnih vrijednosti i očuvanja tradicije te kulturne baštine trebaju biti vrednovana kao dio nacionalnog identiteta, kao i prilika za promicanje turizma i povezanih aktivnosti. Očuvanje kulturnog identiteta sela posebno je važno u nacionalnom i međunarodnom kontekstu. Stoga će LAG posebnu pažnju posvetiti manjim ulaganjima u očuvanje baštine u ruralnim zajednicama te omogućavanje integracije u kulturnu baštinu područja kao destinacije. Potrebno je prepoznati raznolikost i potencijale te značaj baštine kao čimbenika razvoja područja, valorizirati ih kao dio regionalnog i nacionalnog identiteta te staviti u funkciju razvoj agroturizma i s njime povezanih aktivnosti. Isto tako, vrijedna prirodna baština, biološka i krajobrazna raznolikost, koja na područje privlači sve veći broj posjetitelja, posebno u područje Regionalnog parka Mura-Drava, nije dovoljno valorizirana, očuvana te stavljena u funkciju ukupnog održivog razvoja područja. U okviru ove intervencije, pružiti će potpora ulaganjima usmjerenim na revitalizaciju te jačanje interpretacije i prepoznatljivosti prirodne i kulturne baštine a u svrhu razvoja integralne turističke destinacije. Kulturnu i prirodnu baštinu, uz jačanje zaštite okoliša, potrebno je povezati sa aktivnostima brojnih organizacija civilnog društva i drugih sektorskih razvojnih dionika, te omogućiti očuvanje postojećih radnih mjesta, otvaranje novih, te utjecati na povećanje kvalitete života stanovnika lokalnih zajednica u cjelini. U okviru ove intervencije naglasak će se staviti i na aktivnosti koje podižu svijest o potrebi očuvanja i unaprjeđenja zaštite okoliša i očuvanja prirodne i kulturne baštine, kao i manja ulaganja u infrastrukturu poput razvoja tematskih i biciklističkih staza, promicanje održive mobilnosti, energetske učinkovitosti, valorizacije i interpretacije prirodne i kulturne baštine i dr. Detaljna obrazloženja doprinosa projekata (operacija) kojima će se, u okviru ove intervencije, pružiti potpora razvojnim potrebama LAG-a bit će na navedena u natječaju LAG-a. Intervencija, u većini svog obuhvata i aktivnosti, pripada uvjetima iz članka 77. uključujući članak 73. Uredbe (EU) br. 2021/2115.

Intervencija izravno doprinosi **Specifičnom cilju 2 LRS: Povećanje kvalitete života i očuvanje resursa u lokalnim zajednicama** jer je očuvanje okoliša i razvoj suradnje i umrežavanja te jačanje kapaciteta dionika kao i prijenos znanja i vještina osnovni preduvjet za povećanje kvalitete života lokalne zajednice kao i privlačenje i boravak posjetitelja te izravno jača identitet područja čime se izravno postiže dodana vrijednost LEADER-a.

Intervencija doprinosi **Općem cilju (OC) LRS: Integrativan razvoj područja LAG-a** jer se revitalizacijom, valorizacijom, očuvanjem i održivim korištenjem baštine područja putem zelene i digitalne tranzicije te suradnje i umrežavanja vlastitih ljudskih potencijala doprinosi općem socioekonomskom razvoju što izravno doprinosi povećanju prepoznatljivosti područja povijesne te razvoju žive i otporne lokalne zajednice.

Intervencija izravno i značajno doprinosi **Specifičnom cilju (SC/SO) ZPP-a 8: Promicanje zapošljavanja, rasta, rodne ravnopravnosti, uključujući sudjelovanje žena u poljoprivredi, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući kružno biogospodarstvo i održivo šumarstvo, putem pokazatelja:**

R.40 Pametna tranzicija ruralnoga gospodarstva putem min. 10 projekata kojima se doprinosi Pametnim selima

R.42 Promicanje socijalne uključenosti putem broja min. 40 osoba obuhvaćenih projektima za koje je dodijeljena potpora

	Doprinos dodanoj vrijednosti LEADER-a naveden je prethodno, u uvodnom dijelu zajedničkih značajki za sve intervencije. Uz primjenu inovativnosti odnosno inovativnih značajki u lokalnom kontekstu, u okviru ove intervencije, izravno se i značajno, doprinosi i sljedećim elementima: – socijalnom (društvenom) kapitalu, putem projektnih aktivnosti koje se odnose na socijalnu (društvenu) interakciju stanovnika, jačanje kapaciteta lokalnih razvojnih dionika, očuvanje kulturnih (tradicijskih) vrijednosti područja, te na jačanje zajedničkog identiteta/prepoznatljivosti područja – lokalnom upravljanju putem broja projekata i broja novih korisnika koji do sada nisu provodili projekte financirane iz LEADER-a te putem projektnih aktivnosti koje se odnose na promotivne aktivnosti i medijske objave o projektima. – rezultatima i učincima politike, putem inovativnih projekata, partnerskih projekata, putem aktivnosti jačanja kapaciteta dionika o političkim strategijama EU-a (Zeleni plan, digitalna tranzicija i sl.), potpori izvrsnosti, jačanju razmjene znanja i vještina lokalnih razvojnih dionika te razvoju socijalnih (društvenih) inovacija, potpori izvrsnosti te jačanju volontiranja. Različitost intervencije u odnosu na nacionalnu razinu, uz gore navedeno, očituje se i u potpori jačanja zaštite okoliša i očuvanju kulturne i prirodne baštine pomoću međusektorske suradnje usmjerene jačanju kapaciteta i djelovanja putem zajedničkih projekata kojima se ostvaruje dodana vrijednost LEADER-a.
Ciljani korisnici	Pravne osobe javnog prava i/ili pravne osobe privatnog prava. Detaljan popis prihvatljivih korisnika bit će naveden u natječaju LAG-a.
Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika	Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika su: – imati sjedište, uključujući podružnicu, ovisno o organizacijskom obliku unutar područja LAG-a putem kojeg podnosi zahtjev za potporu, prije dana objave natječaja LAG-a sve do proteka roka od 5 (pet) godina od dana konačne isplate sredstava potpore, osim u slučaju ako odabrani LAG promijeni obuhvat područja ili u slučaju više sile i izvanredne okolnosti sukladno članku 3. stavku 1. Uredbe (EU) br. 2021/2116; – imati podmirene odnosno uređene financijske obveze prema državnom proračunu; – ne smije biti u postupku predstečaja, stečaja, stečaja potrošača ili likvidacije u skladu s posebnim propisima.. .Daljnji uvjeti prihvatljivosti korisnika bit će navedeni u LAG natječaju
Prihvatljive vrste projekta i temeljni uvjeti prihvatljivosti projekta	Temeljni uvjeti prihvatljivosti projekata su: – projekt se mora provoditi na području LAG obuhvata – ukupni iznos projekta ne smije biti veći od 300.000,00 EUR (bez PDV-a) Prihvatljive vrste projekata odnose se na razvoj projekata suradnje usmjerenim na očuvanje i održiv razvoj kulturne, prirodne i tradicijske baštine, očuvanje i razvoj zaštite okoliša, razvoj komunikacije, prijenosa znanja i vještina, primjera dobre prakse i dr. za jačanje kapaciteta i potporu jačanja lokalne zajednice s naglaskom na inkluziju osjetljivih skupina društva i dr. Prihvatljivi su projekti koji mogu uključiti prihvatljive aktivnosti kao što su: građenje (uključujući gradnju, rekonstrukciju i/ili održavanje) i/ili opremanje, nabavu opreme, edukacijsko-informativne aktivnosti; marketinško-promotivne aktivnosti i dr. Detaljne prihvatljive vrste projekata i uvjeti prihvatljivosti projekata bit će navedeni u natječaju LAG-a.
Načela kriterija odabira	Načela kriterija odabira su:

	- ciljani korisnici (prednost imaju projekti koji uključuju veći broj ciljanih korisnika i/ili ranjive društvene grupe), - vrsta projekta (prioritet će imati projekti kojima se ostvaruje doprinos očuvanju prirodne i kulturne baštine) - iskustvo u provedbi projekata (prednost imaju korisnici koji imaju više iskustva u provedbi projekata), - doprinos dodanoj vrijednosti LEADER-a kroz koncept Pametnih sela (prednost imaju projekti koji doprinose inovativnosti i/ili digitalizaciji i/ili doprinose okolišnim ciljevima i ublažavanju klimatskih promjena) - dodatni doprinosi dodanoj vrijednosti LEADER-a (prednost imaju projekti koji se provode u partnerstvu)
Najniža ukupna vrijednost projekta	Odrediti će se u LAG natječaju.
Najviša ukupna vrijednost projekta	Najviša ukupna vrijednost projekta je do 300.000 EUR (bez PDV-a).
Najniži iznos potpore po projektu	Odrediti će se u LAG natječaju.
Najviši iznos potpore po projektu	Najviša ukupna vrijednost projekta je do 200.000 EUR.
Intenzitet potpore	Intenzitet potpore može iznositi najviše 100% prihvatljivih troškova projekta za neproduktivna ulaganja i temeljne usluge i infrastrukturu u ruralnim područjima.

Pokazatelji

Broj novostvorenih radnih mjesta (puno radno vrijeme), doprinosi R.37 ZPP-a	0
Broj sačuvanih radnih mjesta	0

R. br.		
1.	Naziv pokazatelja	R.40 Pametna tranzicija ruralnoga gospodarstva
	Mjerna jedinica	Broj projekata
	Ciljna vrijednost	10
2.	Naziv pokazatelja	R.42 Promicanje socijalne uključenosti
	Mjerna jedinica	Broj osoba
	Ciljna vrijednost	40

Skupni prikaz svih pokazatelja za sve intervencije LRS

Intervencija LRS	Pokazatelj	Mjerna jedinica	Doprinos pokazateljima rezultata ZPP	Ciljna vrijednost po godinama							Ukupna vrijednost
				2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	
1.1.	Udio poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu za digitalnu poljoprivrednu tehnologiju u okviru ZPP-a	Broj PG-ova koji primaju potporu	R.3/SC2	0	0	0	2	2	0	0	4
1.1.	Udio poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu za ulaganja u restrukturiranje i modernizaciju, uključujući poboljšanje učinkovitosti resursa	Broj PG-ova koji primaju potporu	R.9/SC2	0	0	0	3	3	0	0	6
1.1.	Nova radna mjesta koja primaju potporu u okviru projekata ZPP-a	Broj otvorenih radnih mjesta u ekvivalentu punog radnog vremena (FTE)	R.37/SC8	0	0	0	0	1	0	0	1
1.1.		Broj sačuvanih radnih mjesta		0	0	0	1	1	0	0	2
1.1.	Broj ruralnih poduzeća, uključujući poduzeća za biogospodarstvo, razvijenih uz potporu u okviru ZPP-a	Broj poduzeća	R.39/SC8	0	0	0	1	1	0	0	2
1.1.	Broj strategija pametnih sela za koje je dodijeljena potpora	Broj projekata	R.40/SC8	0	0	0	4	6	0	0	10
1.2.	Nova radna mjesta koja primaju potporu u okviru projekata ZPP-a	Broj otvorenih radnih mjesta u ekvivalentu punog radnog vremena (FTE)	R.37/SC8	0	0	0	0	1	0	0	1
1.2.		Broj sačuvanih radnih mjesta		0	0	0	1	1	0	0	2
1.2.	Broj ruralnih poduzeća, uključujući poduzeća za biogospodarstvo, razvijenih uz potporu u okviru ZPP-a	Broj poduzeća	R.39/SC8	0	0	0	8	2	0	0	10
1.2.	Broj strategija pametnih sela za koje je dodijeljena potpora	Broj projekata	R.40/SC8	0	0	0	4	1	0	0	5
2.1.	Nova radna mjesta koja primaju potporu u okviru projekata ZPP-a	Broj otvorenih radnih mjesta u ekvivalentu punog radnog vremena (FTE)	R.37/SC8	0	0	0	0	0	0	0	0
2.1.		Broj sačuvanih radnih mjesta		0	0	0	1	1	0	0	2
2.1.	Broj strategija pametnih sela za koje je dodijeljena potpora	Broj projekata	R.40/SC8	0	0	3	4	2	1	0	10

2.1.	Udio ruralnog stanovništva koje ima koristi od poboljšanog pristupa uslugama i infrastrukturi kroz potporu u okviru ZPP-a	Broj ruralnih stanovnika koji imaju koristi	R.41/SC8	0	0	2600	3950	1850	1600	0	10.000
2.2.	Nova radna mjesta koja primaju potporu u okviru projekata ZPP-a	Broj otvorenih radnih mjesta u ekvivalentu punog radnog vremena (FTE)	R.37/SC8	0	0	0	0	0	0	0	0
2.2.		Broj sačuvanih radnih mjesta		0	0	0	0	0	0	0	0
2.2.	Broj strategija pametnih sela za koje je dodijeljena potpora	Broj projekata	R.40/SC8	0	0	0	7	3	0	0	10
2.2.	Broj osoba obuhvaćenih projektima socijalne uključenosti za koje je dodijeljena potpora	Broj osoba	R.42/SC8	0	0	0	28	12	0	0	40

Prikaz kriterija na temelju kojih projekti iz intervencije doprinose provedbi koncepta Pametnih sela

R.b.	Kriterij koji doprinosi provedbi koncepta Pametnih sela	Kriteriji LAG-a na temelju kojih se projekti svrstavaju u projekte koji doprinose provedbi koncepta Pametnih sela
1.	inovativna i pametna rješenja u selima	inovativnost na razini LAG-a (obrazloženo u zajedničkim značajkama za sve intervencije)
2.	digitalizacija u poljoprivredi i ostalim društvenim aktivnostima u selima	aktivnosti/ulaganja u digitalizaciju u: poljoprivredi, preradi, turizmu i dr. nepoljoprivrednim djelatnostima, javnoj infrastrukturi i uslugama te drugim društvenim aktivnostima za stanovništvo i opću javnost; uključujući aktivnosti stjecanja znanja i vještina za digitalnu tranziciju
3.	doprinos okolišnim ciljevima i ublažavanju klimatskih promjena u selima	ulaganja/aktivnosti kojima se doprinosi zaštiti okoliša i otpornosti na klimatske promjene, uključujući jačanje svijesti i razvoj znanja i vještina za zelenu tranziciju

5.4. Opis procesa odabira projekata na LAG natječajima

Metodologija odabira projekata na razini LAG-a biti će detaljno definirana internim procedurama LAG-a koje odobrava Upravni odbor. U ovom poglavlju okvirno je opisan postupak odabira projekata koji se, sažeto, sastoji od sljedećih aktivnosti:

1. Priprema i objava LAG Natječaja

Postupak odabira projekata na LAG razini započinje pripremom i objavom LAG natječaja, koji mora biti usklađen s važećom LRS, Pravilnikom o provedbi lokalnih razvojnih strategija unutar intervencije 77.06. „Potpora LEADER (CLLD) pristupu“ iz Strateškog plana zajedničke poljoprivredne politike Republike Hrvatske 2023. - 2027. i vezanim procedurama.. Tekst LAG natječaja, zajedno s priložima i obrascima, kao i sve njegove kasnije izmjene, ispravke ili poništenja odobrava UO LAG-a.

LAG administratori pripremaju dokumentaciju za LAG Natječaj, s pripadajućim obrascima, priložima i ostalom dokumentacijom, objavljuje se na mrežnoj stranici LAG-a te se javnost može izvijestiti preko tiskanih i drugih medija na lokalnoj i regionalnoj razini. Detaljna provedba biti će propisana samim natječajem, dok će prije i za vrijeme njegova trajanja, LAG provoditi animacijske aktivnosti kako bi potencijalne korisnike što kvalitetnije pripremio za prijave.

2. Podnošenje prijave projekata Način podnošenja i zaprimanja Zahtjeva za potporu biti će jasno naznačen u LAG natječaju. Svakom Zahtjevu za potporu dodjeljuje se jedinstveni identifikacijski broj na koji se poziva u svakom daljnjem postupanju LAG-a te se evidentira datum zaprimanja istog. Djelatnici LAG-a otvaraju prijavni dosje projekta, rade presliku Zahtjeva za potporu te utvrđuju popis prijavljenih korisnika izradom inicijalne rang liste.

3. Administrativna kontrola: Nakon zaprimanja prijava provodi se administrativna kontrola koja, ujedno, predstavlja i 1. fazu u postupku odabira projekata za provedbu LRS. Cilj 1. faze je provjera: potpunosti prijave, prihvatljivosti nositelja projekta te osnovnih uvjeta prihvatljivosti projekta.

4. Ocjenjivanje projekata započinje nakon administrativne provjere, 2. faza koja predstavlja kvalitativno ocjenjivanje prijave od strane Ocjenjivačkog odbora, a ocjenjivači mogu biti djelatnici LAG-a i/ili druge osobe koja LAG ovlasti, osim samih članova tijela LAG-a. Rezultat ovih analiza je rang lista projekata s pratećom dokumentacijom koju Ocjenjivački odbor upućuje Upravnom odboru LAG-a na odlučivanje.

5. Odabir projekata: Upravni odbor zatim provodi procjenu projektnih prijedloga prema izvješću i privremenoj ranglisti te provjeru sukladnosti s kriterijima za vrednovanje i odabir projekata te donosi odluke o odabiru projekata. Nakon završetka odabira projekata od strane

UO LAG-a, korisniku se izdaje odluka o privremenom odabiru projekta ili odluka o odbijanju projekta, a na koju se korisnik ima pravo žaliti, odnosno podnijeti prigovor.

6. Prigovori na odluke LAG-a rješava Tijelo LAG-a nadležno za prigovore, čije su odluke konačne.

Završna faza odabira projekata na LAG razini je objava rezultata LAG natječaja, odnosno objava konačne rang liste na mrežnoj stranici LAG-a. Nakon završetka natječaja i postupka odabira projekata na razini LAG-a, sva postupovna dokumentacija i odluke o odabiru dostavljaju se na natječaj APPRRR-u na daljnje postupke provjere, koji nakon provedenih provjera donose odluke o dodjeli sredstava.

5.5. Usklađenost LRS sa ZPP

Tablica 30: Usklađenost LRS sa SP ZPP

Opći cilj LRS	Specifični cilj LRS	Intervencija LRS	Usklađenost sa specifičnim ciljevima ZPP-a (uključujući međusektorski/horizontalni)
OC: Integrativan razvoj područja LAG-a	SC 1: Razvoj i promicanje poduzetničke dinamike i ljudskih potencijala za nova i održiva radna mjesta	INT 1.1: Inovativna, prepoznatljiva i konkurentna proizvodnja lokalne hrane	SC ZPP 2 SC ZPP 8
		INT 1.2: Razvoj prepoznatljivog gospodarstva i turizma na području LAG-a	SC ZPP 8
	SC 2: Povećanje kvalitete života i očuvanje resursa u lokalnim zajednicama	INT 2.1: Poboljšanje životnih uvjeta u lokalnoj sredini	SC ZPP 8
		INT 2.2: Jačanje zaštite okoliša i unaprjeđenje održivog korištenja prirodne i kulturne baštine	SC ZPP 8

Doprinos Kohezijskoj politici EU putem sukladnosti sa ključnim razvojnim politikama na regionalnoj razini:

Doprinos Planu razvoja Međimurske županije do 2027. godine

SC1 LRS putem provedbe intervencija 1.1. i 1.2. izravno doprinosi ostvarenju *Posebnog cilja 1. Konkurentno i inovativno gospodarstvo te Posebnog cilja 3. Održiv, inovativan i otporan turizam*. SC2 LRS putem provedbe intervencija 2.1. i 2.2. izravno doprinosi ostvarenju *Posebnog cilja 6. Bogat i uključiv društven život kao i Posebnog cilja 9. Održivo korištenje prirode i okoliša* zatim *Posebnog cilja 11. Razvijena komunalna infrastruktura te Posebnog cilja 13. Kvalitetan urbani i ruralni prostor*.

6. KAPACITET LAG-a ZA PROVEDBU LRS

6.1. Kapacitet LAG-a za upravljanje LAG-om i provedbom LRS

Najveću odgovornost za koordinaciju i upravljanje procesima oko provedbe strateških ciljeva, a time i u upravljanju javnim sredstvima ima prije svega Predsjednica i Upravni odbor, kao upravljačko tijelo LAG-a Međimurski doli i bregi. Oni će i dalje imati najvažniju ulogu u upravljanju javnim sredstvima. Njihova uloga je prvenstveno kontrolna, posebno u načinu provedbe strategije te namjenskom trošenju odobrenih sredstava. Upravni odbor LAG-a ima petnaest članova, a među njima je nekoliko predstavnika iz javnog i gospodarskog sektora koji imaju značajno iskustvo u provedbi EU projekata iz razdoblja IPARD-a i PRR RH za izgradnju poduzetničke i javne infrastrukture kao i nekoliko osoba iz civilnog sektora koji imaju potrebna znanja, vještine i iskustva u upravljanju projektnim ciklusima i provedbi EU projekata vezanih uz razvoj lokalne zajednice.

LAG ima ustrojen Ured u kojem su profesionalno zaposlene tri osobe na neodređeno radno vrijeme i koje imaju odgovarajuće kvalifikacije, potrebna znanja kao i iskustvo u upravljanju javnim sredstvima: Predsjednica, Voditeljica i viša Stručna suradnica. Po potrebi se na određeno vrijeme zapošljavaju stručni suradnici na projektima, koje LAG provodi i financirani su iz ostalih programa EU.

Predsjednica LAG-a je osoba koja je od prvog dana uključena u formiranje i osnivanje LAG-a, koji djeluje 11 godina, Voditeljica LAG-a je uključena u rad neposredno nakon njegovog osnivanja. Viša Stručna suradnica je u procese rada LAG-a uključena pet godina. Zaposlene osobe u LAG-u imaju visoku i višu stručnu spremu. Predsjednica i Voditeljica LAG-a imaju dugogodišnje radno iskustvo na različitim funkcijama, upravljačkim, organizacijskim strukturama te u pripremi i provedbi EU i nacionalnih projekata, a viša Stručna suradnica višegodišnje iskustvo u provedbi LRS LAG-a i drugih javnih izvora financiranja.

Vezano uz financijske kapacitete LAG-a i osiguravanje sredstava za predfinanciranje upravljanja radom LAG-a može se reći da LAG ima iskustva u upravljanju javnim sredstvima. Izvori financiranja i predfinanciranja koje je LAG do sada koristio za tekuće aktivnosti i animaciju sastojali su se iz članarina JLS i drugih članova LAG-a, pozajmice sredstava iz podmjere 19.4.1. i podmjere 19.1.1. Do mjeseca rujna 2023. godine LAG je iskoristio sva sredstva namijenjena za rad Ureda LAG-a za proteklo programsko razdoblje, kako iz podmjere 19.4.1., tako i odobrena sredstva za izradu LRS kroz podmjeru 19.1.1. što je bilo sukladno planu, budući da su do tog roka trebala biti na raspolaganju sredstva iz novog programskog razdoblja. Sredstva koja je LAG akumulirao u prethodnom razdoblju, temeljem provedbe projekata financiranih iz ostalih programa EU, koristiti će se za predfinanciranje u narednom razdoblju i utrošit će se do kraja 2023. godine za financiranje redovnih aktivnosti LAG-a, budući da novi izvori neće biti na raspolaganju do početka 2024. godine.

Sredstva za predfinanciranje redovnih aktivnosti LAG-a za naredno programsko razdoblje osigurat će se iz članarina JLS i drugih članova u iznosu od 37.210 euro, zatim iz redovnog sufinanciranja MŽ u iznosu 5.300 euro kao i iz očekivanog avansa u iznosu do 15% sredstava odobrenih za redovne aktivnosti LAG-a (očekivani iznos cca 83.850 euro) iz intervencije 77.06.

Očekivana sredstva kroz LEADER program, neće biti dostatna za financiranje tri zaposlene osobe, pa se jedna osoba planira sufinancirati sredstvima iz članarina, ali i kroz provedbu nekih drugih EU i nacionalnih projekata.

Tablica 31: Kapacitet LAG-a za upravljanje LAG-om i provedbu LRS

Godina provedbe LRS	Planirani broj zaposlenih osoba koji rade isključivo na provedbi LRS (animacija, LAG natječaj, ostali uredski poslovi u vezi provedbe LRS), izražen u FTE	Planirani iznos članarina (ukupno) za predfinanciranje tekućih troškova i animacije	Planirani iznos iz ostalih izvora financiranja za predfinanciranje tekućih troškova i animacije	Ukupno planirani iznos za predfinanciranje tekućih troškova i animacije
2023.	3	37.210,00	35.300,00*	72.510,00
2024.	3	37.210,00	149.150,00**	186.360,00
2025.	3	37.210,00	90.300,00***	127.510,00
2026.	3	37.210,00	90.300,00 ***	127.510,00
2027.	3	37.210,00	95.300,00***	132.510,00
2028. (n+2)	3	37.210,00	75.300,00***	112.510,00
2029. (n+2)	3	37.210,00	66.300,00***	103.510,00

*sredstva MŽ + akumulirana sredstva; **sredstva MŽ + avans+ sredstva MP (tekući troškovi);

***sredstva MŽ + sredstva MP (tekući troškovi)

6.2. Opis praćenja (monitoring) i procjene (evaluacija) provedbe LRS

Svrha praćenja provedbe LRS je dobivanje povratnih informacija o vlastitom napretku LAG-a i koliko se LAG približava svojim zacrtanim ciljevima. Zbog toga je bitno uspostaviti transparentan, jednostavan i pristupačan sustav praćenja. Postupak praćenja provedbe usko je povezan s postupkom evaluacije jer osigurava nužne osnovne informacije za periodičnu evaluaciju napretka provedbe LRS.

LAG Međimurski doli i bregi provoditi će praćenja i vrednovanje provedbe LRS, sukladno zadaćama izvješćivanja definiranim Statutom, a u okviru redovnog izvješćivanja Skupštine LAG-a, koristeći regulatorni okvir za praćenje i ocjenu učinka (PMEF) temeljem Uredbe o zajedničkim odredbama (EU) br. 2021/1060, okvira za praćenje i ocjenjivanje uspješnosti iz Uredbe (EU) br. 2021/2115, Provedbene uredbe Komisije (EU) br. 2021/2290, i evaluacije strateških planova ZPP-a te pružanje informacija za praćenje i evaluaciju iz Provedbene uredbe Komisije (EU) br. 2022/1475.

Proces praćenja planirat će se i temeljem: Smjernica za izradu evaluacijskih planova ZPP-a, a koje ističu specifičan značaj praćenja pokazatelja LRS u doprinosu SP ZPP-a te praćenja i vrednovanja dodane vrijednosti LEADER-a. Isto tako, LAG će planiranje doprinosa dodanoj vrijednosti LEADER-a pripremiti temeljem Smjernica za evaluaciju LEADER-a/CLLD-a koje će biti objavljene na EU razini.

Dodanom vrijednosti LEADER-a, uz doprinos specifičnom cilju 8 te općem cilju 3 ZPP-a, ujedno se doprinosi i postizanju cilja 5. kohezijske politike EU „Europa bliža građanima poticanjem održivog i integriranog razvoja svih vrsta područja i lokalnih inicijativa“ (Uredba (EU) br. 2021/1060).

Podatci koje će pratiti LAG odnose se na praćenje pokazatelja dodane vrijednosti intervencije LEADER putem rada LAG-a (tekući rad i animacija) kao i putem provedbe LRS na razini operacija (projekata), a koji su osnova za vrednovanje (evaluaciju). U ovom programskom razdoblju postoji velika potreba da se pokaže dodana vrijednost LEADER-a u usporedbi s potporama koje se pružaju putem intervencija SP ZPP-a te iz drugih izvora. Dodana vrijednost LEADER-a proizlazi iz potpune primjene 7 načela LEADER-a. Aktivnosti provedbe LRS moraju jasno dokazati dodanu vrijednost pristupa LEADER integriranom pristupu ruralnom razvoju.

LAG će provedbu LRS pratiti na razini postizanja ciljeva identificiranih u LRS putem Plana praćenja pokazatelja (koji sadrži pokazatelje LRS te dodane vrijednosti LEADER-a,

terminski plan te zadaće) putem kojih će pratiti rad LAG i provedbu intervencija LRS i strategije u cjelini. Projekti odnosno operacije imati će zajedničke pokazatelje prema kojima će se podatci prikupljati. Temeljem Plana praćenja pokazatelja LAG će uspostaviti sustav izvješćivanja kvantitativnih i kvalitativnih elemenata potrebnih za praćenje operacija odnosno projekata za provedbu intervencija LAG-a te o istima izvješćivati Upravljačko tijelo putem izvješća na godišnjoj razini.

Ured LAG-a će do kraja svake godine pripremati Godišnje izvješće o radu LAG-a za prethodnu godinu. U Godišnjem izvješću sadržani su opisi svih aktivnosti i troškova iz prethodne godine, svi natječaji na LAG razini i donesene odluke kao i pregled korištenja dodijeljenih sredstava prema postavljenim prioritetima i ciljevima LRS-a, provedba godišnjeg akcijskog plana, provedba plana monitoringa i rezultati provedbe evaluacijskog plana.

Tako pripremljeno Godišnje izvješće bit će osnova za praćenje provedbe LRS putem kojeg će mjeriti napredak u dostizanju ciljeva na temelju svih potrebnih pokazatelja u LRS i o tome sastavljati izvješće za Upravni odbor, odnosno Skupštinu LAG-a.

LAG će imati i imenovanog zaposlenika zaduženog za praćenje rada LAG-a i projekata (operacija) za provedbu intervencija LAG-a kao i analizu o napretku provedbe ukupne LRS te rezultatima postignutim financiranjem iz intervencije LEADER.

LAG će, u svoj redovni rad, uključiti aktivnosti animacije povezane sa praćenjem i vrednovanjem LRS, a kako bi mogao sumirati postignute rezultate i njihove doprinose na godišnjoj razini, te temeljem provedenih analiza djelovati u narednoj godini provedbe LRS.

LAG će, također, izraditi Plan vrednovanja (evaluacije) LRS, najmanje 2 puta tijekom trajanja LRS. Isto tako, LAG će sudjelovati u svakom vrednovanju intervencije LEADER ili SP ZPP-a koje će se provoditi sa nacionalne razine.

Tablica 32: Plan pokazatelja – pokazatelji rezultata ZPP

Naziv pokazatelja rezultata ZPP (RI)	Naziv mjerne jedinice	Mjerna jedinica	Intervencija LRS (naziv i/ili kod)	Ciljna vrijednost po godinama							
				2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	Ukupna vrijednost
R.3 Digitalizacija poljoprivrede	Udio poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu za digitalnu poljoprivrednu tehnologiju u okviru ZPP-a	Broj poljoprivrednih gospodarstava koji primaju potporu	1.1.	0	0	0	2	2	0	0	4
R.9. Modernizacija poljoprivrednih gospodarstava	Udio poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu za ulaganja u restrukturiranje i modernizaciju, uključujući poboljšanje učinkovitosti resursa	Broj poljoprivrednih gospodarstava koji primaju potporu	1.1.	0	0	0	3	3	0	0	6
R.37 Rast i radna mjesta u ruralnim područjima	Nova radna mjesta koja primaju potporu u okviru projekata ZPP-a	Broj otvorenih radnih mjesta u ekvivalentu punog radnog vremena (FTE)	1.1./1.2.	0	0	0	0	2	0	0	2
R.39 Razvoj ruralnoga gospodarstva	Broj ruralnih poduzeća, uključujući poduzeća za biogospodarstvo, razvijenih uz potporu u okviru ZPP-a	Broj poduzeća	1.1./1.2.	0	0	0	9	3	0	0	12
R.40 Pametna tranzicija ruralnoga gospodarstva	Broj strategija pametnih sela za koje je dodijeljena potpora	Broj projekata	1.1./1.2./2.1./2.2.	0	0	3	19	12	1	0	35
R.41 Povezivanje ruralnih područja Europe	Udio ruralnog stanovništva koje ima koristi od poboljšanog pristupa uslugama i infrastrukturi kroz potporu u okviru ZPP-a	Broj ruralnog stanovništva koje ima koristi	2.1.	0	0	2600	3950	1850	1600	0	10.000
R.42 Promicanje socijalne uključenosti	Broj osoba obuhvaćenih projektima socijalne uključenosti za koje je dodijeljena potpora	Broj osoba	2.2.	0	0	0	28	12	0	0	40

7. FINANCIJSKI I AKCIJSKI PLAN PROVEDBE LRS

7.1. Financijski plan provedbe LRS

Financijski kapaciteti LAG-a Međimurski doli i bregi za provedbu LRS temelje se prvenstveno na korištenju sredstava koja su na raspolaganju iz programa LEADER, ZPP-a 2023.-2027. godine, odnosno za provedbu odabranih intervencija putem LAG natječaja, pripremu i provedbu međuteritorijalni i transnacionalnih projekata suradnje te tekuće troškove i animaciju. Prema preliminarnim podacima i izračunima Ministarstva poljoprivrede i Agencije za plaćanja za provedbu LRS LAG-ova RH iz intervencije 77.06 „Potpora LEADER (CLLD) pristupu“ iz Strateškog plana ZPP Republike Hrvatske 2023.-2027., LAG Međimurski doli i bregi očekuje oko 2,236 mil. euro. Očekivana sredstva rasporedit će se za provedbu 4 LAG Intervencije i to 66% od ukupno ostvarenih sredstava u okviru intervencije LEADER, zatim 25 % za financiranje aktivnosti vezanih uz tekuće troškove i animaciju LAG, a za pripremu i provedbu aktivnosti iz projekata suradnje 9%, od ukupno ostvarenih sredstava po LEADER-u. Navedene aktivnosti potrebno je pred financirati. Proračun tih troškova rađen je metodom odozdo prema gore, odnosno na temelju razvojnih potreba te iskazanih potreba korisnika tijekom izrade LRS. Tijekom programiranja potreba prema intervencijama LAG se vodio i visinom dozvoljenog intenziteta potpore, koja ovisno o vrsti intervencije varira od 65% do 100%. Stoga se financijska potreba realizacije LRS treba promatrati i kroz vlastita sredstva korisnika LAG potpora. Važno je napomenuti kako LAG neće prihvaćati prijave koje su u svojoj ukupnoj vrijednosti projekta veće od 300.000,00 eura (bez PDV-a), sukladno nacionalnoj regulativi provedbe LEADER mjere.

Tablica 33: Financijski plan provedbe LRS

Intervencija LRS	Raspored sredstava po godinama (%)							Ukupno za cijelo programsko razdoblje po intervenciji	Od toga za projekte koji doprinose provedbi koncepta Pametnih sela*
	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.		
1.1				4,62%	3%			7,62%	4,5 %
1.2				7,38%	3%			10,38%	6 %
2.1			10%	15%	7%	6%		38%	19 %
2.2				7%	3%			10%	5 %
Tekući troškovi i animacija		4%	4%	5%	4%	4%	4%	25%	n/p
Priprema i provedba projekata suradnje			0	4%	3%	2%		9%	n/p
UKUPNO	0%	4%	14%	43%	23%	12%	4%	100%	34,5 %

Napomena: Postotak alokacije za projekte doprinose provedbi koncepta Pametnih sela u odnosu na ukupnu alokaciju za pojedinu intervenciju.

Struktura i dinamika provedbe Financijskog plana prikazana je u Tablici 33, a temelji se na godini ostvarenja isplate. Proračun sredstava po intervencijama izrađen je na temelju identificiranja potreba sukladno analizi područja i SWOT analizi te dostavljenih projektnih prijedloga u fazi pripreme LRS koji su stavljani u bazu projektnih ideja. Dinamika realizacije Financijskog plana prema godinama isplate rađena je prema planu raspisivanja pojedinih natječaja i dosadašnjeg iskustva vezano uz provedbu i naplatu projekata sa krajnjim korisnicima.

7.2. Akcijski plan provedbe LRS

LAG Međimurski doli i bregi, kroz predviđene četiri godine provedbe LEADER mjere i četiri kreirane intervencije, planira objavu sedam natječajâ. Natječaji se planiraju objavljuvati od kraja 2024. godine do kraja 2026. godine. Za većinu intervencija planira se objava više natječajâ. Zbog velikog iskustva koje je LAG stekao provedbom prošle LEADER mjere u okviru PRR 2014.-2020. (2022.), u planu je prvo objava natječajâ namijenjenih razvoju male ruralne infrastrukture (INT 2.1.), a zatim kada se već stekne određeno iskustvo, u planu je objava natječajâ namijenjenih razvoju poljoprivrede (INT 1.1.), natječajâ za razvoj turizma i drugih nepoljoprivrednih djelatnosti (INT 1.2.) te zaštitu okoliša, očuvanje baštine i suradnju (INT 2.2.).

Krajem 2024. godine planira se raspis za intervenciju 2.1. *Poboljšanje životnih uvjeta u lokalnoj sredini*, a eventualna sredstva koja se ne iskoriste u prvom raspisu iste, plasirat će se kroz drugi raspis iste intervencije, predviđen za 2025. godinu.

U prvoj polovici 2025. godine planira se raspis LAG natječajâ za intervenciju 1.2. *Razvoj prepoznatljivog gospodarstva i turizma na području LAG-a*, a sredstva koja se ne iskoriste u prvom raspisu, plasirat će se kroz drugi raspis iste intervencije predviđen u 2026. godini.

Za intervenciju 2.2. *Jačanje zaštite okoliša i unaprjeđenje održivog korištenja prirodne i kulturne baštine* LAG planira raspisati dva natječajâ, tijekom 2025. i 2026. godine. Tijekom 2025. godine planira se raspis LAG Natječajâ za intervenciju 1.1. *Inovativna, prepoznatljiva i konkurentna proizvodnja lokalne hrane*.

LAG Međimurski doli i bregi planira provedbu četiri projekta suradnje s domaćim i s LAG-ovima iz ostalih zemalja EU. S prvim projektom suradnje namjerava se započeti u prvoj polovici 2025. godine.

Tijekom cijelog razdoblja provedbe nove LRS, LAG planira brojne animacije, edukacije i informiranje članova LAG-a te cjelokupnog stanovništva s područja LAG-a, edukacije zaposlenika LAG-a, u svrhu jačanja kapaciteta i doprinosa ukupnom razvoju područja.

Tablica 34: Akcijski plan provedbe LRS

Intervencija LRS	Broj LAG natječajâ							Ukupno
	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	
1.1	0	0	1	0	0	0	0	1
1.2	0	0	1	0	0	0	0	1
2.1	0	1	0	1	0	0	0	2
2.2.	0	0	1	1	0	0	0	2
UKUPNO	0	1	3	2	0	0	0	6

PRILOZI

Prilog 1.

Tablica 1: Popis JLS i naselja s brojem stanovnika po naseljima u LAG-u Međimurski doli i bregi

Naziv JLS	Broj stanovnika u JLS	Naselja iz JLS u sastavu LAG-u	Broj stanovnika u naselju
Općina Belica	2.822	Belica	2.038
		Gardinovec	784
Grad Čakovec	27.122	Čakovec	15.078
		Ivanovec	1.922
		Krištanovec	575
		Kuršanec	1.727
		Mačkovec	1.222
		Mihovljan	1.391
		Novo Selo na Dravi	557
		Novo Selo Rok	1.320
		Savska Ves	1.165
		Slemenice	215
		Šandorovec	305
		Štefanec	684
		Totovec	491
		Žiškovec	470
Općina Dekanovec	739	Dekanovec	739
Općina Domašinec	1.923	Domašinec	1.456
		Turčišće	467
Općina Gornji Mihaljevec	1.740	Badličan	90
		Bogdanovec	115
		Dragoslavec Breg	116
		Dragoslavec Selo	200
		Gornja Dubrava	195
		Gornji Mihaljevec	233
		Martinuševec	110
		Preseka	63
		Prhovec	112
		Tupkovec	83
		Vugrišinec	196
		Vukanovec	227
Općina Mala Subotica	4.344	Držimurec	366
		Mala Subotica	1.766
		Palovec	873
		Piškorovec	782
		Strelec	257
		Sveti Križ	300
Grad Mursko Središće	5.855	Hlapičina	600
		Križovec	537
		Mursko Središće	3.321
		Peklenica	1.072

		Štrukovec	325
Općina Nedelišće	11.017	Črečan	382
		Dunjkovec	860
		Gornji Hrašćan	773
		Gornji Kuršanec	797
		Macinec	484
		Nedelišće	3.840
		Parag	1.389
		Pretetinec	549
		Pušćine	1.089
		Slakovec	508
		Trnovec	346
Općina Podturen	3.517	Celine	316
		Ferketinec	157
		Miklavec	391
		Novakovec	694
		Podturen	1.323
		Sivica	636
Općina Pribislavec	2.963	Pribislavec	2.963
Općina Selnica	2.636	Bukovec	168
		Donji Koncovčak	244
		Donji Zebanec	173
		Gornji Zebanec	184
		Merhatovec	122
		Plešivica	83
		Parporčan	189
		Selnica	949
		Zaveščak	212
		Zebanec Selo	312
Općina Strahoninec	2.598	Strahoninec	2.598
Općina Sveti Juraj na Bregu	4.929	Brezje	678
		Dragoslavec	351
		Frkanovec	301
		Lopatinec	906
		Mali Mihaljevec	433
		Okrugli Vrh	358
		Pleškovec	462
		Vučetinec	569
		Zasadbreg	871
Općina Sveti Martin na Muri	2.391	Brezovec	174
		Čestijanec	91
		Gornji Koncovčak	86
		Gradišćak	159
		Grkaveščak	89
		Jurovščak	139
		Jurovec	208
		Kapelščak	94
		Lapšina	130

		Marof	88
		Sveti Martin na Muri	452
		Toplice Sveti Martin	56
		Vrhovljan	260
		Žabnik	365
Općina Šenkovec	2.708	Knezovec	372
		Šenkovec	2.336
Općina Štrigova	2.357	Banfi	209
		Grabrovnik	240
		Jalšovec	111
		Leskovec	83
		Prekopa	224
		Robadje	126
		Stanetinec	175
		Sveti Urban	374
		Štrigova	436
		Železna Gora	379
Općina Vratišinec	1.673	Gornji Kraljevec	518
		Vratišinec	1.155
Ukupno LAG	81.334	108	81.334

Izvor: DZS, Popis stanovništva 2021.

Prilog 2.

Slika 3.a: Regionalni park Mura-Drava na području LAG-a

Prilog 3.
SWOT ANALIZA LAG-a - proširena

SNAGE	SLABOSTI
OPĆE ZNAČAJKE - povoljni geografski položaj - Očuvani ruralni identitet područja - Raznolikost krajolika na malom prostoru TURIZAM - zaštićena prirodna baština Ekološka mreža Natura 2000 i Regionalni park Mura-Drava (sastavni je dio turističke atrakcijske osnove LAG-a vezano uz prirodnu baštinu) - najveće prirodno bogatstvo podzemnih voda visoke kvalitete, vodocrpilište rijeke Mura i Drava, potok Trnava - šume (Muršćak, šume Gornjeg Međimurja, šume uz Dravu) - bogata kulturna i povijesna baština – očuvan značajan broj spomenika kulture - bogata nematerijalna kulturna dobra (tradicija i vještine) - <u>velik broj organizacija civilnih društva – promocija kulturnog identiteta područja LAG-a</u> POLJOPRIVREDA - raznolikost poljoprivrednih proizvoda koji upotpunjavaju turističku ponudu - vodeća županija u sektoru kozarstva - autohtona pasmina Međimurski konj - velik broj kvalitetnih lokalnih poljoprivrednih proizvođača (pčelari, vinogradari, voćari, povrćarstvo,...) - vrijedni ljudi – multidisciplinarni poljoprivrednici (sve rade na gospodarstvu, od proizvodnje do marketinga) - očuvane tradicijske sorte i sjemenari, najveća društvena banka sjemena (Biovirt) - Prvi kratki opskrbeni lanac u HR – dućan Međimurski štacun GOSPODARSTVO - bogata i kvalitetna enogastronomska ponuda - Veliki broj kuća za odmor i privlačni faktor Terma Sveti Martin	OPĆE ZNAČAJKE - Nedovoljna razina znanja i svijesti o očuvanju okoliša - Sustavno se ne prati kakvoća rijeka - premale površine i osiromašenost šuma, smanjuje se broj autohtonih vrsta, nebriga za šumski fond - Pojava neugodnih mirisa - utjecaj farmi za uzgoj stoke na kvalitetu zraka - ilegalna gradnja u zaštićenim područjima - nedostatak financijskih sredstava za očuvanje kulturne i povijesne baštine - Velik broj degradiranih objekata svjetovnog graditeljstva (Črečan) - Izumiranje starinskih zanata i sve manji broj poznavatelja tradicije TURIZAM - Nema definiranih brendova Međimurja i imidža turističke destinacije - nedovoljna informiranost o turističkoj ponudi, kulturnoj i povijesnoj baštini - nema sustavnog pristupa razvoja turizma - infrastruktura u turizmu – ceste i pješačke staze - nedostatak smještajnih kapaciteta koji imaju plasman poljoprivrednih proizvoda - veliki broj preklapanja turističkih manifestacija te nedostatna valorizacija istih - nedovoljno iskorištena prirodna i kulturna baština u turističke svrhe POLJOPRIVREDA - veliki broj malih gospodarstava (SO do 3000 – 57%; SO do 8000 – 80%) - mali broj ekoloških poljoprivrednika - rascjepkana poljoprivredna zemljišta - nedostatak skladišnih i preradbenih kapaciteta (za ratarstvo i voćarstvo) - nedostatak distributivnih centara (hladnjača i skladišnih prostora za povrće) - nepostojanje poslovnih subjekata koji se bave uzgojem i prodajom riječne ribe - slabo povezivanje OPG-ova u svrhu tržišnog plasmata - nedovoljna svijest o zdravoj prehrani (ekološka proizvodnja)

- Interpretacijski centri kulturne i prirodne baštine – turizam - Rastući broj privatnih inicijativa za razvoj kontinentalnog turizma - snažan IKT sektor - snažna tradicija poduzetništva i obrtništva - <u>organizacija velikog broja kulturnih, sportskih i gospodarskih manifestacija, sačuvane tradicionalne kulturne manifestacije (folklor, običaji)</u> LOKALNA INFRASTRUKTURA - razvijena komunalna infrastruktura - izvrsna prometna povezanost - dobra telekomunikacija infrastruktura - razvijen sustav gospodarenja otpadom - dobra pokrivenost primarnom zdravstvenom mrežom - razvijena sportsko-rekreacijska infrastruktura - snažna tradicija poduzetništva i obrtništva, trend rasta poduzetnika - kontinuirani pad broja nezaposlenih - Razvijena poduzetnička infrastruktura i dobra podrška razvoju poduzetništva (sajamski prostori, inkubatori TIC i Metalska jezgra, poduzetničke zone) DRUŠTVENA KOMPONENTA - dostupnost sportsko-rekreacijskih sadržaja (dvorane, sportski tereni, dječja igrališta...) - velik broj organizacija civilnih društva – promocija kulturnog identiteta područja LAG-a - <u>organizacija velikog broja kulturnih, sportskih i gospodarskih manifestacija, sačuvane tradicionalne kulturne manifestacije (folklor, običaji)</u> - civilni sektor je izuzetno aktivan u lokalnoj zajednici	- loša percepcija o ekološkoj proizvodnji i nedovoljna promocija - nedovoljna informacijska pismenost poljoprivrednika i nedovoljno znanja o administraciji GOSPODARSTVO - trend smanjivanja kontingenta stanovništva - Trend rasta iseljavanja mladih radno sposobnih - javlja se nedostatak radne snage u svim sektorima te ju je potrebno uvoziti - ljudski resursi – nedostatak stručnog kadra i radne snage - samozatajni i nedovoljno prodorni mali poduzetnici LOKALNA INFRASTRUKTURA - preopterećenost prometnica (Nedelišće i Šenkovec) i preopterećen granični prijelaz u Murskom Središću - Zastarjeli javni prijevoz (autobusni i željeznički) koji ne udovoljava potrebama stanovništva - Nedostatak paralelnih prometnica namijenjenih za poljoprivredna vozila - Nedovoljan broj pješačko-biciklističkih staza i/ili traka - Velik broj divljih odlagališta – izražen unutar romskih naselja i zaštićenih područja - Nedovoljna popunjenost mreže - pedijatri i ginekolozi DRUŠTVENA KOMPONENTA - komplicirana administracija - nedovoljna povezanost i informiranost – nedovoljno međusektorsko povezivanje - mentalitet – samozatajnost, skromnost, međimurski jal, skepticizam - nedostatak umrežavanja javnog i privatnog sektora - spora integracija Roma u društvo - nedostatak suradnje između udruga
PRILIKE	PRIJETNJE
- OPĆE ZNAČAJKE - veća uključenost Međimurske županije u donošenje turističko- kulturnih politika na nacionalnoj razini	- OPĆE ZNAČAJKE - Neprilagođena zakonodavna struktura - Komplicirana administracija od lokalnog do državnog nivoa - Česte promjene zakonodavstva

- primjena kulturnih i sportskih programa za još veću socijalnu uključenost (posebno u kontekstu financiranja iz EU fondova) TURIZAM - Razvoj turističko rekreacijske infrastrukture na akumulacijskom jezeru Kuršanec - Zaštita, promocija i brendiranje kulturnih resursa – kulturne baštine, proizvoda, legendi i manifestacija u turističke svrhe - Ulaganja u izgradnju turističkih objekata – interpretacijske centre za promociju nematerijalne kulturne baštine (cekari, keramika) - Daljnji razvoj i revitalizacija cikloturizma - Rast kontinentalnog turizma temeljenog na prirodnoj, kulturnoj baštini, enogastronomiji,... - Razvoj sportsko-rekreacijskog turizma, osobito uz rijeke – kanuing, rafting, biciklističke staze, pješačke staze - Očuvanje i prijenos znanja o tradicijskim zanatima i valorizacija u turističke svrhe - Ulaganje u kulturnu infrastrukturu (svjetovno graditeljstvo) – stare zgrade škola, domove kulture, tradicijske kuće (Frkanovec, Črečan, Železna Gora, Selnica) obnoviti u turističke svrhe te kao doprinos kulturnom životu zajednice - Razvoj novih turističkih proizvoda – tematske ceste i poučne staze (Šenkovec) - Razvoj specifičnih oblika turizma - Eko turizam, Vjerski turizam (Mala Subotica, Štrigova, Šenkovec, Podturen, pileki), graditeljska baština (Zdenci – Margetica, Kaštel), Industrijski turizam, bird waching, apiturizam, rudarski, ribolovni, Mitski turizam (pozoj)... - Digitalizacija – izrada interaktivne karte (samostalna izrada rute) - Mini etno selo, Tradicijske autohtone kuće - Revitalizacija zapuštenih vodenih površina u razvoju selektivnih oblika turizma (kampovi, glamping, rukavci i meandri) - Apiturizam - Lokalne tematske manifestacije i festivali (tikva, kalamper, cekar,...) - Sportske manifestacije (utrka Muršćak, U-15 nogometna takmičenja)	- Siva ekonomija TURIZAM - Neujednačena i nedefinirana regulativa za pružatelje usluga u turizmu s obzirom na registraciju nositelja - Otežan plasman domaćih lokalnih proizvoda kroz smještajne kapacitete (regulativa) - Nedovoljno ulaganje u kontinentalni turizam od strane države - Konkurencija susjednih regija u turizmu - Nedovoljno sredstava za projekte obnove velikih objekata kulturne baštine POLJOPRIVREDA - Deagrarizacija – smanjenje proizvodnje vlastite hrane i odlazak u urbana središta, napuštanje sela - Erozijska zemlja u brijunskom dijelu (siječa šuma i obrada zemljišta) - Otežan plasman proizvoda na tržištu zbog nepovoljne uvozne politike koje ruše cijenu domaćih proizvoda - Rastući rizik od elementarnih nepogoda (klimatske promjene) - Onečišćenje poljoprivrednog zemljišta GOSPODARSTVO - Snažna konkurencija na poljoprivrednom tržištu EU LOKALNA INFRASTRUKTURA - Ulaganja u željezničku infrastrukturu donose se na državnoj razini - Centralizacija fiskalnih sredstava DRUŠTVENA KOMPONENTA - Odlazak mladih i visokoobrazovanih stručnjaka - Nedovoljna fleksibilnost obrazovnog sustava
---	--

- Događaji Krampuslauf + ostale autohtone maske - Promocija i jači razvoj lokalnih manifestacija - Valorizacija poznatih glazbenih ličnosti i glazbena događanja - Florijan Andrašec, Vinko Žganec, Slavenski, Vrhovski, Festival limene glazbe, Događaji uz Muru – Andrašec glazbene večeri, Frjonova zvezda – crkveni napjevi, festivali Međimurske popevke - Unapređenje ponude uz bike staze (u Donjem Međimurju nema nikakve infrastrukture uz Muru) – biciklizam - Promoviranje zaštićenih prirodnih vrijednosti - Brend Regionalni park Mura Drava - Ulaganje u modernu interpretaciju prirode na području Murščak - POLJOPRIVREDA - Razvoj vinogradarstva (pametna poljoprivreda) - Podizanje svijesti stanovništva o antropogenom utjecaju na kakvoću tla - Razvoj dodane vrijednosti ekološke certifikacije poljoprivredne proizvodnje - Jača promocija ekoloških i biodinamičkih proizvoda - Crni tartufi – tartuf sjevera – brendiranje - Ojačati ulogu učeničkih zadruga u sklopu osnovnih škola – Kuršanec, Sv. Martin - Edukacija o važnosti sadnje medonosnih biljaka i sadnica, događanja vezana uz pčelarstvo i oprašivače - Registracija dopunskih djelatnosti na OPG-u – dodatna zarada - Uvođenje i brendiranje tradicijskih sorti - Povezivanje i zajednička promocija, udruživanje ekoloških dionika turizma - Povećati broj eko oznaka i ostalih certifikata - Povećana potražnja za autohtonim poljoprivrednim proizvodima na tržištu i hranom iz organskog uzgoja - GOSPODARSTVO - Kuće za odmor – poticati dulji boravak (veća potrošnja), pozicioniranje na tržištu kao destinacija butik turizma - Povećana potražnja na tržištu za selektivnim oblicima turizma -	
--	--

LOKALNA INFRASTRUKTURA - Izgradnja dodatnih cestovnih pravaca i zaobilaznica u Nedelišću i Šenkovcu - Modernizacija javnog prijevoza - Izgradnja paralelnih prometnica za poljoprivredna vozila - Izgradnja dodatnih kružnih raskrižja na frekventnim prometnim sjecištima te uzdignutih otoka na ulazu u naselja sa svrhom smanjenja brzine - Ulaganje u razvoj Zračne luke Međimurje - Razvoj širenja infrastrukture optičkog interneta - Obnovljivi izvori energije (toplotna energija iz biomase, foto kolektori,...) DRUŠTVENA KOMPONENTA - Dostupnost EU fondova za financiranje svih vrsta projekata (turizam, društvena infrastruktura, kultura,...) - Razvoj pametnih sela	
--	--

Prilog 4.

Obrada ankete za identificiranje razvojnih potreba od strane dionika

Potencijalni doprinos horizontalnim aspektima SP ZPP-a/prioritete

Zelena tranzicija	15
Inovacije, nova znanja i tehnologije	14
Demografska obnova – mladi i mlade obitelji	7
Digitalizacija	6
Klimatske promjene	5

Prema utvrđivanju potencijalnog doprinosa horizontalnim aspektima SP ZPP-a/prioritetima EU najveći broj potencijalnih projekata doprinosi zelenoj tranziciji te inovacijama, novom znanju i tehnologijama.

Tablica 1. Doprinos osnovnim indikatorima LEADER-a u okviru SP ZPP-a

Otvorila nova radna mjesta	16
Sačuvala postojeća radna mjesta	8

Prema doprinosu osnovnim indikatorima LEADER-a u okviru SP ZPP-a velik broj projekata prema rangu bodova uključuje otvaranje novih radnih mjesta.

Područja potencijalnih projekata civilnog i gospodarskog sektora

U nastavku slijedi prikaz potreba odnosno područja potencijalnih projekata civilnog i gospodarskog sektora. Rangiranje je izvršeno prema bodovanju gdje svaki bod predstavlja jednu anketiranu osobu. Bodovi se mogu promatrati kao prioriteta područja tj. ostvareni veći broj bodova ukazuje na veći prioritet poticanja.

Tablica 2. Područja potencijalnih projekata civilnog i gospodarskog sektora

Područje potencijalnih projekata	Bodovi
1.1. Potpora primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji i neproizvodnim ulaganjima u poljoprivredi	18
1.2. Potpora preradi poljoprivrednih proizvoda	10
1.3. Diversifikacija dohotka/izvora prihoda u poljoprivredi i šumarstvu – neproizvodne djelatnosti	9
3.1. Razvoj neproizvodnih djelatnosti koje nisu povezane sa poljoprivredom i šumarstvom i start-up (osnivanje poduzeća, početak poslovanja) u ruralnim područjima / razvoj ruralnog poslovanja	6
2.1. Potpora razvoju infrastrukture	3
4.1. Ostala područja potpora koja nisu navedena u prethodnim	2

Prema tablici 1.3. može se vidjeti kako najveći rang prema broju dobivenih bodova ima područje primarne poljoprivredne proizvodnje i neproizvodna ulaganja u poljoprivredi, a slijedi ju potpora preradi poljoprivrednih proizvoda te diversifikacija dohotka.

Tablica 3. Rangiranje potreba u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji i ne proizvodnim ulaganjima

1.1. Potpora primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji i neproizvodnim ulaganjima u poljoprivredi	Bodovi
a) ulaganje u građenje/rekonstrukciju i/ili opremanje:	
objekata za skladištenje vlastitih poljoprivrednih proizvoda	9
objekata za skladištenje voća, povrća, grožđa, aromatičnog, začinskog i ljekovitog bilja, cvijeća i gljiva s pripadajućom unutarnjom i vanjskom infrastrukturom	7
ostalih gospodarskih objekata, upravnih prostorija s pripadajućim sadržajima, opremom i infrastrukturom	3
postrojenja za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora (biomasa i sunce) za potrebe vlastitih proizvodnih pogona korisnika, s pripadajućom opremom i infrastrukturom	3
objekata za skladištenje pčelinjih proizvoda s pripadajućom unutarnjom i vanjskom infrastrukturom	2
b) kupnja gospodarskih vozila, poljoprivrednih strojeva i opreme	5
c) neproizvodna ulaganja	
ulaganje u sadnju živica	3
obnova staništa važnih za očuvanje bioraznolikosti na poljoprivrednom zemljištu koje nije održavano u skladu s dobrom poljoprivrednom praksom s obzirom na vrstu uporabe	2
uklanjanje invazivnih stranih vrsta s poljoprivrednog zemljišta na jednokratnoj osnovi (pajasen, amorfa ili čivitnjača, vrste iz roda Reynoutria spp., bagrem)	1
kupnja električnog pastira s pripadajućom opremom u područjima rasprostranjenosti zvijeri	1

Prema tablici 1.4. najveći rang bodova imaju objekti za skladištenje vlastitih poljoprivrednih proizvoda.

Tablica 4. Rangiranje potreba u preradi poljoprivrednih proizvoda

1.2. Potpora preradi poljoprivrednih proizvoda	Bodovi
a) ulaganje u građenje/rekonstrukciju i/ili opremanje:	
objekata za preradu voća, povrća, grožđa, aromatičnog, začinskog i ljekovitog bilja, cvijeća i gljiva s pripadajućom unutarnjom i vanjskom infrastrukturom uključujući preradu ostataka iz proizvodnje	7
objekata za prodaju i prezentaciju vlastitih poljoprivrednih proizvoda	2
objekata za poslovanje s mlijekom i preradom mlijeka s pripadajućom opremom i unutarnjom i vanjskom infrastrukturom, uključujući rashladnu opremu za sirovo mlijeko	1
objekata za klanje, rasijecanje, hlađenje, preradu (mesa, jaja) i pripadajuće skladištenje s pripadajućom unutarnjom i vanjskom infrastrukturom	1
ostalih gospodarskih objekata, upravnih prostorija s pripadajućim sadržajima, opremom i infrastrukturom koji su u funkciji djelatnosti prerade	1

postrojenja za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora (biomasa i sunce) za potrebe vlastitih proizvodnih pogona korisnika, s pripadajućom opremom i infrastrukturom	1
b) kupnja gospodarskih vozila, strojeva i opreme	3

Prema tablici 1.5. najveći rang bodova imaju objekti za preradu voća, povrća, grožđa, aromatičnog, začinskog i ljekovitog bilja, cvijeća i gljiva s pripadajućom unutarnjom i vanjskom infrastrukturom uključujući preradu ostataka iz proizvodnje.

Tablica 5. Rangiranje potreba u diversifikaciji dohotka

1.3. Diversifikacija dohotka/izvora prihoda u poljoprivredi i šumarstvu – neproizvodne djelatnosti	Bodovi
a) Ulaganje u građenje/rekonstrukciju i/ili opremanje od strane PG-a za dodatne djelatnosti:	
objekata za pružanje turističkih usluga	8
sustava za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora (biomasa i sunce) za vlastite potrebe, s pripadajućom opremom i infrastrukturom	6
objekata u kojima se obavlja pakiranje i trženje proizvoda tradicijskog obrta	2
objekata za pružanje usluga u poljoprivrednim, šumarskim, veterinarskim, društvenim, intelektualnim djelatnostima	2
kupnja novih gospodarskih vozila, plovila strojeva i opreme u svrhu obavljanja djelatnosti	2
objekata za pružanje ugostiteljskih usluga pripremanja i/ili usluživanja jela, pića i napitaka	1
objekata u kojima se obavlja djelatnost tradicijskog obrta	1
objekata za preradu i/ili skladištenje i/ili izravnu prodaju lokalnih proizvoda	1
b) Ulaganja u šumarstvo:	
kupnja i sadnja sadnog materijala	2
kupnja novih i rabljenih strojeva, alata, uređaja i opreme za sječu i izradu drva	1
kupnja novih i rabljenih strojeva, alata, uređaja i opreme za privlačenje, izvoženje i iznošenje drva	1
kupnja novih i rabljenih strojeva, alata, uređaja i opreme za proizvodnju šumske biomase za korištenje u energetske svrhe	1
kupnja novih i rabljenih strojeva, alata, uređaja i opreme za daljinski prijevoz drva	1
kupnja novih i rabljenih strojeva, alata, uređaja i opreme za šumskouzgojne radove	1

Prema tablici 1.6. najveći rang bodova imaju objekti za pružanje turističkih usluga te sustavi za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora. Vezano na ulaganje u šumarstvo, najveći rang bodova ima kupnja i sadnja sadnog materijala.

Tablica 6. Rangiranje potreba u razvoju infrastrukture

2.1. Potpora razvoju infrastrukture	Bodovi
a) Ulaganja u građenje/rekonstrukciju i/ili opremanje građevina javne namjene za:	
rekreacijsku namjenu (planinarski domovi, izletišta, park, tematski put, dječje igralište, fitnes park i sl.)	5
sportsko-rekreativnu (sportska građevina, sportska borilišta, zip-line, biciklistička staza i sl.)	4
turističku namjenu (informativni centri i sl.)	3
obrazovno-odgojnu namjenu (dječji vrtić, škola, starački domovi, ustanove za djecu za posebne potrebe, ustanove za nezbrinutu djecu i sl.)	2
kulturno-društvenu namjenu (društveni dom/kulturni centar, vatrogasni dom, knjižnica, muzej i sl.)	1
šumarsku namjenu (šumarska prometna infrastruktura i sl.)	1
komunalnu namjenu (javni vodovodi, gustinne, desalinizatori, lokve, kanalizacija, odlagališta otpada i sl.)	1

Pema tablici 1.7. najveći rang bodova imaju objekti za rekreacijsku namjenu te sportsko-rekreativni objekti.

Tablica 7. Rangiranje potreba u razvoju neproizvodnih djelatnosti

3.1. Razvoj neproizvodnih djelatnosti koje nisu povezane sa poljoprivredom i šumarstvom i start-up (osnivanje poduzeća, početak poslovanja) u ruralnim područjima / razvoj ruralnog poslovanja	Bodovi
a) Provođenje aktivnosti unutar:	
sektora za pružanje turističkih usluga	5
sektora za pružanje ugostiteljskih usluga pripremanja i/ili usluživanja jela, pića i napitaka	2
sektora tradicijskog obrta	2
sektora u kojima se obavlja pakiranje i trženje proizvoda tradicijskog obrta	1
sektora pružanje usluga u ruralnim sredinama (frizeri, automehaničari, IT stručnjaci, pekari, građevinski obrti, dimnjačari, i slično) isključujući konzultantske usluge	1

Pema tablici 1.7. najveći rang bodova ima sektor za pružanje turističkih usluga.

Tablica 8. Rangiranje potreba ostalih područja

4.1. Ostala područja potpora koja nisu navedena u prethodnim	Bodovi
Soft - edukacije o marketingu tj promociji proizvoda, informiranje o ponudi kraja, projekti zaštite prirodnog bogatstva	1
Vjerski turizam	1
Organizacija berbi (grožđa, tikve, krumpira) kao turističke ponude	1
Umrežavanje dionika u turizmu	1

Pema tablici 1.9. jednaki broj bodova imaju „soft“ projekti, vjerski turizaa, organizacije berbi te umrežavanje dionika u turizmu.

Područja potencijalnih projekata javnog sektora

U nastavku slijedi prikaz potreba odnosno potencijalnih projekata javnog sektora. Bodovi se mogu promatrati kao prioritetna područja tj. ostvareni veći broj bodova ukazuje na veći prioritet poticanja.

Tablica 9. Područja potencijalnih projekata javnog sektora

Područje potencijalnih projekata	Bodovi
2.1. Potpora razvoju infrastrukture	5
1.3. Diversifikacija dohotka/izvora prihoda u poljoprivredi i šumarstvu – neproizvodne djelatnosti	1
3.1. Razvoj neproizvodnih djelatnosti koje nisu povezane sa poljoprivredom i šumarstvom i start-up (osnivanje poduzeća, početak poslovanja) u ruralnim područjima / razvoj ruralnog poslovanja	1

Prema tablici 1.10. može se vidjeti kako najveći rang prema broju dobivenih bodova ima područje potpore razvoju infrastrukture, a čiji detaljniji prikaz je naveden u nastavku.

Tablica 10. Rangiranje potreba u području razvoja infrastrukture

2.1. Potpora razvoju infrastrukture	Bodovi
a) Ulaganja u građenje/rekonstrukciju i/ili opremanje građevina javne namjene za:	
rekreacijsku namjenu (planinarski domovi, izletišta, park, tematski put, dječje igralište, fitnes park i sl.)	3
javno prometnu namjenu (nerazvrstane ceste, trg, pothodnici, javne stube, parkirališta, prolazi i sl.)	2
kulturno-društvenu namjenu (društveni dom/kulturni centar, vatrogasni dom, knjižnica, muzej i sl.)	1
obrazovno-odgojnu namjenu (dječji vrtić, škola, starački domovi, ustanove za djecu za posebne potrebe, ustanove za nezbrinutu djecu i sl.)	1
turističku namjenu (informativni centri i sl.)	1

Pema tablici 1.11. najveći rang bodova ima ulaganje u objekte rekreacijske namjene (planinarski domovi, izletišta, park, tematski put, dječje igralište, fitnes park i sl.).

Tablica 11. Rangiranje potreba u području diversifikacije dohotka

1.3. Diversifikacija dohotka/izvora prihoda u poljoprivredi i šumarstvu – neproizvodne djelatnosti	Bodovi
a) Ulaganje u građenje/rekonstrukciju i/ili opremanje od strane PG-a za dodatne djelatnosti:	
objekata za pružanje turističkih usluga	1

sustava za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora (biomasa i sunce) za vlastite potrebe, s pripadajućom opremom i infrastrukturom	1
--	----------

Pema tablici 1.12. jednaki broj bodova imaju objekti za pružanje turističkih usluga te sustavi za proizvodnju OIE.

Tablica 12. Rangiranje potreba u području razvoja neproizvodnih djelatnosti

3.1. Razvoj neproizvodnih djelatnosti koje nisu povezane sa poljoprivredom i šumarstvom i start-up (osnivanje poduzeća, početak poslovanja) u ruralnim područjima / razvoj ruralnog poslovanja	Bodovi
a) Provođenje aktivnosti unutar:	
sektora za pružanje turističkih usluga	1

Pema tablici 1.13. jedan bod ostvaren je na području sektora za pružanje turističkih usluga.

Prilog 5.

Prikaz projektnih prijedloga kao podloga za formiranje intervencija LRS

Popis projektnih prijedloga civilnog i gospodarskog sektora

R.br.	Naziv projekta	Sektor ulaganja	Faza projekta	Iznos ulaganja u EUR
1.	Prirodi bliska poljoprivreda u Regionalnom parku Mura-Drava	Edukacije	Ideja	100.000
2.	Edukacije poduzetnika u turizmu	Edukacije	Ideja	7.000
3.	Izgradnja Muzeja lovstva Međimurske županije	Kultura	Ideja	335.000
4.	Vrtna učionica	Obrazovanje	Spreman za provedbu	5.000
5.	Učionica u voćnjaku	Obrazovanje	Ideja	10.000
6.	Ograda oko škole, školskog dvorišta i voćnjaka	Obrazovanje	Ideja	14.000
7.	Obnova školskog voćnjaka	Obrazovanje	Ideja	7.000
8.	Tradicijska kuhinja u školi	Obrazovanje	Ideja	3.000
9.	Uredimo prostor Učeničke zadruge Kušlec	Obrazovanje	Ideja	20.000
10.	Inkluzivno susjedstvo - podizanje nasada i smještajni kapaciteti	Poljoprivreda i turizam	Ideja	/
11.	Povećanje nasada i kapaciteta ležaja	Poljoprivreda i turizam	Ideja	270.000
12.	Nabava podrumске opreme i mehanizacije	Prerada u poljoprivredi	Ideja	20.000
13.	Dizajn i izrada ekološke ambalaže za vlastite potrebe i ostale poljoprivredne proizvođače u regiji	Prerada u poljoprivredi	Ideja	80.000
14.	Nabava poljoprivredne mehanizacije	Primarna poljoprivreda	Ideja	15.000
15.	Obnova voćnjaka (šljivik)	Primarna poljoprivreda	Ideja	7.000
16.	Podizanje novog nasada ekoloških američkih borovnica	Primarna poljoprivreda	Ideja	50.000
17.	Biodinamika na OPG-u (nabava opreme)	Primarna poljoprivreda	Ideja	10.000
18.	Proširenje i unapređenje OPG-a	Primarna poljoprivreda	Ideja	18.000
19.	Plastenik u rasadničarske svrhe - hibridni kesten	Primarna poljoprivreda	Ideja	50.000
20.	Ulaganje u kupnju traktora za pružanje usluga u poljoprivredi	Primarna poljoprivreda	Ideja	100.000
21.	Nabava poljoprivredne mehanizacije	Primarna poljoprivreda	Ideja	/
22.	Montaža i opremanje gospodarskog objekta s sunčanom elektranom	Primarna poljoprivreda	U fazi izrade dok.	7.000
23.	Ulaganje u mehanizaciju	Primarna poljoprivreda	Ideja	30.000

24.	Radna integracija marginaliziranih skupina kroz kružni proces gospodarenja tekstilnim otpadom	Socijalna zadruga	Spreman za provedbu	70.000
25.	Dječje igralište uz školu	Sport	Ideja	14.000
26.	Stvaranje uvjeta za razvoj posebnih oblika turizma - izgradnja streljšta	Sport	Ideja	470.000
27.	Stručni skup "šume šumoposjednika prošlost, sadašnjost, budućnost"	Šumarstvo	Ideja	4.000
28.	Unošenje zavičajnih vrsta voćkarica u šumski ekosustav privatnih šuma na području Međimurske županije	Šumarstvo	Ideja	7.000
29.	Revitalizacija pitomog kestena u šumske sustave Međimurske županije	Šumarstvo	Ideja	7.000
30.	Primjeri dobre prakse u turizmu	Turizam	Ideja	47.000
31.	Natkrivena jahaona sa infrastrukturom	Turizam	U fazi izrade dok.	450.000
32.	Glamping naselje	Turizam	U fazi izrade dok.	100.000
33.	Šumski vrtić i rođendaonica "Leteći cujzek"	Turizam	Spreman za provedbu	50.000
34.	Digitalna interpretacija	Turizam	Ideja	52.000
35.	Etno selo "Falaček Međimurja	Turizam	Ideja	135.000
36.	Proširenje ponude u adrenalin parku	Turizam	Ideja	20.000
37.	Podrška proširenim smještajnim kapacitetima	Turizam	Ideja	10.000
38.	Dječje igralište	Turizam	Ideja	8.000
39.	Vikend kućica i vinotoč na Štrigovčaku	Turizam	Ideja	50.000
Ukupno EUR				2.652.000

Popis projektnih prijedloga javnog sektora

R.br.	Naziv projekta	Sektor ulaganja	Faza projekta	Iznos ulaganja u EUR
1.	Implementacija sustava HRcity	Digitalizacija	Spreman za provedbu	8.500
2.	Uređaj za mjerenje indeksa kvalitete zraka	Digitalizacija	Spreman za provedbu	7.000
3.	Poduzetnički centar - izgradnja objekta	Gospodarstvo	Ideja	2.700.000
4.	Poslovna zona	Gospodarstvo	Ideja	140.000
5.	Izgradnja prometnice u stambenoj zoni	Infrastruktura	U fazi izrade dok.	240.000
6.	Uređenje nerazvrstane ceste prema groblju	Infrastruktura	Spreman za provedbu	270.000
7.	Uređenje parkirališta uz groblje	Infrastruktura	Spreman za provedbu	270.000
8.	Izgradnja sportske školske dvorane	Infrastruktura	U fazi izrade dok.	/
9.	Rekonstrukcija vatrogasnog doma	Infrastruktura	Spreman za provedbu	180.000
10.	Rekonstrukcija svlačionica	Infrastruktura	Spreman za provedbu	115.000
11.	Otvaranje novih stambenih zona	Infrastruktura	Ideja	375.000

12.	Produženje ceste	Infrastruktura	Ideja	50.000
13.	Sanacija prometnica nakon kanalizacije	Infrastruktura	Ideja	670.000
14.	Prometno i krajobrazno uređenje trga	Infrastruktura	Spreman za provedbu	1.335.000
15.	Izgradnja vatrogasnog doma	Infrastruktura	U fazi izrade dok.	200.000
16.	Izgradnja tržnice	Infrastruktura	Ideja	135.000
17.	Zeleni javni prijevoz	Infrastruktura	Ideja	14.000
18.	Dogradnja Doma kulture - DVD	Infrastruktura	Spreman za provedbu	270.000
19.	Ulica Hrvatskih branitelja-odvojak	Infrastruktura	Spreman za provedbu	70.000
20.	Uređenje trga	Infrastruktura	Ideja	100.000
21.	Pješačke staze u naselju	Infrastruktura	Ideja	135.000
22.	Prilazna prometnica	Infrastruktura	Ideja	/
23.	Parkiralište i prilaz	Infrastruktura	Ideja	/
24.	Sređivanje ograde i pristupne ceste do groblja	Infrastruktura	Ideja	115.000
25.	Pješačka i trim staza	Infrastruktura	Ideja	70.000
26.	Dogradnja vatrogasnog doma	Infrastruktura	Ideja	270.000
27.	Murska ulica	Infrastruktura	U fazi izrade dok.	200.000
28.	Muzej krumpira i tržnica - izgradnja tržnice i muzeja	Kultura	U fazi izrade dok.	150.000
29.	Manifestacije kantora Florijana Andrašeca	Kultura	Ideja	27.000
30.	Zasebni spomen park - za branitelje	Kultura	Spreman za provedbu	27.000
31.	Rekonstrukcija sanitarnih čvorova i čajne kuhinje Male dvorane Doma kulture	Kultura	U fazi izrade dok.	120.000
32.	Dani lipe i sajam zdrave hrane	Kultura	Ideja	40.000
33.	Revitalizacija starog mlina	Kultura	U fazi izrade dok.	270.000
34.	Uređenje kata Doma kulture	Kultura	Ideja	270.000
35.	Spomen dom rudarstva - multimedijско opremanje	Kultura	Spreman za provedbu	70.000
36.	Etno kuća - uređenje	Kultura	Spreman za provedbu	135.000
37.	Interpretacijski centar	Kultura	Spreman za provedbu	135.000
38.	Obnova Doma kulture	Kultura	Spreman za provedbu	135.000
39.	Rekonstrukcija Doma kulture i DVD -a	Kultura	U fazi izrade dok.	670.000
40.	Sv. Jelena (muzej) - rekonstrukcija	Kultura	Ideja	270.000
41.	Kulturni centar - adaptacija	Kultura	Ideja	200.000
42.	Sanacija Stare škole	Kultura	Ideja	80.000
43.	Sanacija društvenog doma - krovište	Kultura	Ideja	70.000
44.	Muzej - rekonstrukcija i opremanje	Kultura	Ideja	80.000
45.	Kupnja autohtone kuće - Etno muzej	Kultura	Ideja	20.000
46.	Rekonstrukcija i opremanje vrtića	Obrazovanje i odgoj	U fazi izrade dok.	60.000
47.	Opremanje zvjezdarnice	Obrazovanje i odgoj	Ideja	27.000
48.	Dječje igralište	Obrazovanje i odgoj	Ideja	20.000
49.	Izgradnje nadstrešnice za igrala dječjeg vrtića	Obrazovanje i odgoj	Spreman za provedbu	135.000

50.	Edukativno rekreacijska staza	Obrazovanje i odgoj	Ideja	70.000
51.	Dogradnja dječjeg vrtića	Obrazovanje i odgoj	U fazi izrade dok.	1.070.000
52.	Dječji vrtić - opremanje	Obrazovanje i odgoj	Ideja	135.000
53.	Izgradnja dječjeg igrališta	Sport	Ideja	11.000
54.	Izgradnja dječjeg igrališta	Sport	Ideja	11.000
55.	Izgradnja dječjeg igrališta	Sport	Ideja	11.000
56.	Izgradnja dječjeg igrališta	Sport	Ideja	11.000
57.	Izgradnja i opremanje dječjeg igrališta	Sport	Ideja	17.000
58.	Opremanje vanjskog sportskog višenamjenskog igrališta	Sport	Ideja	67.000
59.	Rekonstrukcija i obnova sportskog objekta – sportskog centra	Sport	Ideja	240.000
60.	Uređenje vanjskog sportskog igrališta za više sportova	Sport	Ideja	84.000
61.	Atletska staza	Sport	ideja	107.000
62.	Sportski dom, boćalište i minigolf	Sport	Ideja	70.000
63.	Dječja igrališta s parkovima	Sport	Ideja	107.000
64.	Izgradnja međugeneracijskog parka - II. faza	Sport	Spreman za provedbu	135.000
65.	Dječje igralište	Sport	Ideja	50.000
66.	Krajobrazno uređenje doma kulture i sportsko rekreacijskog parka	Sport	Spreman za provedbu	375.000
67.	Sportski park	Sport	Spreman za provedbu	340.000
68.	Biciklističko stajalište	Sport	U fazi izrade dok.	70.000
69.	Dječje igralište	Sport	Ideja	55.000
70.	Izgradnja dječjeg igrališta	Sport	Ideja	70.000
71.	Rekonstrukcija sportskog parka	Sport	Spreman za provedbu	1.070.000
72.	Izgradnje sportsko rekreacijskog centra	Sport	Spreman za provedbu	900.000
73.	Izgradnje sportsko rekreacijskog centra	Sport	Spreman za provedbu	900.000
74.	Dječje igralište	Sport	Spreman za provedbu	50.000
75.	Dječje igralište - izgradnja i rekonstrukcija dva igrališta	Sport	Ideja	107.000
76.	Opremanje sportsko rekreacijskog centra	Sport	Ideja	80.000
77.	Sanacija i opremanje igrališta	Sport	Spreman za provedbu	80.000
78.	Multimedijsko opremanje dvorane	Sport	Ideja	40.000
79.	Vanjsko vježbalište	Sport	Ideja	40.000
80.	Vanjski tereni - rukometno igralište	Sport	Ideja	135.000
81.	Izgradnja dječjeg igrališta	Sport	U fazi izrade dok.	40.000
82.	Poučna staza - rekonstrukcija šumskih puteva	Turizam	Ideja	20.000
83.	Poučna staza	Turizam	Spreman za provedbu	100.000
84.	Izletište	Turizam	Ideja	220.000
85.	Razvoj turizma	Turizam	Ideja	/
86.	Poučna staza s objektima	Turizam	Ideja	200.000
87.	Biciklističke staze s opremom	Turizam	Ideja	135.000
88.	Izgradnja poučne staze	Turizam	U fazi izrade dok.	135.000

89.	Izletište - mini dječji adrenalinski park	Turizam	Ideja	70.000
90.	Izgradnja mlina na Muri	Turizam	U fazi izrade dok.	135.000
91.	Turističko-edukacijski centar	Turizam	Ideja	4.000.000
92.	Poučna staza	Turizam	Ideja	135.000
93.	Zipline Mađerka	Turizam	Ideja	100.000
94.	Zdenček - izgradnja izvora vode	Turizam	Ideja	27.000
95.	Uređenje i rekonstrukcija poslovne zgrade – energetska obnova	Zdravstvo	Spreman za provedbu	270.000
Ukupno EUR				23.045.500

Prilog 6.

Literatura

- Strateški plan Zajedničke poljoprivredne politike Republike Hrvatske 2023.-2027.
- Strategija razvoja poljoprivrede do 2030.
- Nacionalna razvojna strategija RH do 2030.
- Evaluacija LEADER-a/CLLD-a, Smjernice; Europska komisija
- Plan razvoja Međimurske županije za razdoblje do 2027. godine
- Uputa za izradu LRS i LAG intervencija 2023. - 2027.
- Lokalna razvojna strategija LAG-a Međimurski doli i bregi za razdoblje 2014. - 2020. (s produžetkom trajanja do 2022.)